

Kulutusverotuksen trendit meillä ja muualla

Janne Kalluinen

TIIVISTELMÄ

Kulutusverot tuottivat vuonna 2016 valtion kassaan runsaat 31 mrd. euroa, joka vastaa noin kolmannesta kaikista Suomen verotuloista ja sen suhde bruttokansantuotteeseen on 14,5 prosenttia. Valtaosa kulutusverotuotoista kertyy arvonlisäverosta.

Kulutusverotus on Suomessa eurooppalaisittain melko kireää. Kulutuksen implisiittinen veroaste, eli verolajin tulojen suhde veropohjaan on Suomessa EU-maiden neljänneksi kirein Tanskan, Unkarin ja Luxemburgin jälkeen. Kulutusverojen suhde bruttokansantuotteeseen on Suomessa myöskin EU:n neljänneksi suurin. Korkein kulutusverojen suhde BKT:hen on Unkarissa ja Kreikassa. OECD-maista keveimpiä kulutusverottajia ovat Euroopan ulkopuoliset maat, kuten Yhdysvallat ja Japani. Kulutusverojen osuus kaikista Suomen verotuotoista on 32,7 prosenttia vuonna 2016, joka on OECD-maiden vertailussa keskiarvon tuntumassa.

Kulutusveroja on kiristetty nykyisellä vaalikaudella eräiden valmisteverojen, eli erityisten kulutusverojen osalta, mikä on näkynyt kulutusverojen kokonaistuottojen hienoisena kasvuna. Yleisiin kulutusveroihin kuuluva arvonlisävero on säilytetty ennallaan vuodesta 2013 korotuksen jälkeen ja arvonlisäveron verotuotto on pysynyt edellisen korotuksen jälkeen kutakuinkin ennallaan.

Viime vuosien taloudellinen vajaakäynti on ajanut useat EU- ja OECD-maat kiristämään kulutusverotustaan. Vuoteen 2017 tultaessa suurimmat kulutusverojen kiristyspaineeet ovat kuitenkin kaikonneet ja tilanne on veronkiristysten osalta tasapainotunut. Siinä missä 2008-2015 kolme neljästä EU-maasta korotti yleistä arvonlisäveroprosenttiaan, 2015-2017 arvonlisäveroaan on korottanut vain Kreikka. Suomen yleinen arvonlisäverokanta, 24 %, on EU-keskiarvoa korkeampi, mutta prosenttiyksikön Tanskaa, Norjaa ja Ruotsia matalampi. Matalimmat verokannat sijoittuvat Euroopan ulkopuolelle Kanadaan, Japaniin ja Australiaan. EU-maiden kevein arvonlisäverottaja on Luxemburg.

Suomi on kansainvälisesti vertaillen kireän valmisteverotuksen maa, jossa keskeisimpiä valmisteveroja ovat energiaverot sekä alkoholi- ja tupakkaverot. Verojen osuus yleisimpien väkevien alkoholijuomien ja tupakan hinnasta nousee yli 80 prosenttiin. Bensiinin ja dieselin hinnasta veroa on yli puolet, kotitaloussähkönkin hinnasta veroa on kolmannes.

Autoilun verotus Suomessa on ottamassa uutta suuntaa. Autoveroa päätettiin laskea porrastetusti vuosien 2016-2019 aikana ja ajoneuvoverotaseihin on tehty puolestaan tuntuvia korotuksia. Autoilun verotuksen painopiste on siirtynyt auton hankintavaiheen verotuksesta käyttövaiheen verotukseen.

Kulutusverotuksen trendit meillä ja muualla -selvityksen on tehnyt Veronmaksajain Keskusliiton ekonomisti Janne Kalluinen.

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	4
2	KULUTUSVEROT.....	6
2.1	KULUTUSVEROJEN KEHITYS SUOMESSA	6
2.2	KULUTUSVEROJEN KANSAINVÄLINEN TARKASTELU	9
2.3	KULUTUSVEROJA HARMONISOIDAAN EU:N SISÄMARKKINOILLA	14
3	ARVONLISÄVERO	16
3.1	ARVONLISÄVEROTUKSEN PERUSPERIAATTEET	16
3.2	ARVONLISÄVEROKANTOJEN NOUSUTRENDI ON TASAANTUNUT EUROOPASSA.....	18
3.3	ARVONLISÄVEROTUKSEN EDUT JA HEIKKOUEDET.....	23
3.4	MENETETYT VEROTULOT JA ALENNETUT ARVONLISÄVEROKANNAT	24
4	VALMISTEVEROT.....	26
4.1	VALMISTEVEROJEN PERUSPERIAATTEET	26
4.2	ALKOHOLIVERO ON SUOMESSA VERRATTAIN KIREÄ.....	28
4.3	TUPAKKAVEROTUS KAVUNNUT EU:N KIREIMPIIN	34
4.4	ENERGIAVEROT KERTYVÄT BENSIINISTÄ, DIESELISTÄ JA SÄHKÖSTÄ	37
4.5	KANSALLISET VALMISTEVEROT.....	43
4.6	ESIMERKKILASKELMAT PALJASTAVAT VALMISTEVERON KIREYDEN	45
5	AJONEUVOJEN VEROTUS	48
5.1	AUTOVEROTUS KEVENEÄ	48
5.2	AJONEUVOVERO KIRISTYI	51
6	YMPÄRISTÖVEROT.....	55
7	LOPUKSI.....	60

LIITTEET

Liite 1	Kulutusverot suhteessa BKT:hen ja osuuksina kokonaisverotuotosta v. 1975-2016
Liite 2	EU:n arvonlisäveroalue
Liite 3	Arvonlisäverokannat eräissä maissa 2017
Liite 4	Alkoholijuomaverotaulukko sekä juomapakkausvero 2017
Liite 5	Alkoholin valmisteverotasot EU-maissa vuonna 1.1.2017
Liite 6	Tupakkatuotteiden valmisteverotaulukot 2017
Liite 7	Savukkeiden valmisteverotasot EU-maissa 1.1.2017
Liite 8	Savukeaskin (20 kpl) keskihinnan muodostuminen EU-maissa 1.1.2017
Liite 9	Energiatuotteiden valmisteverotaulukot 2017
Liite 10	Jäteverotaulukko 2017
Liite 11	Virvoitusjuomien valmisteverotaulukko 2017
Liite 12	Valmisteveroesimerkkien oletukset ja laskelmat 2017
Liite 13	Autoveron määräytyminen 2017-
Liite 14	Ajoneuvoveron perusvero / 365 päivää 1.1.2017-

1 JOHDANTO

Kulutusverot ovat välillisiä tavaroiden ja palveluiden käyttöön kohdistuvia veroja. Niiden veropohjana on tavaroiden ja palvelujen kulutus, kun taas esimerkiksi tuloverotus kohdistuu lähinnä tehtyyn työpanokseen. Kulutusverot eroavat työn verotuksesta myös silloin, kun kulutusverotukselle on asetettu vain yksi veroprosentti. Tällöin yksittäisen ihmisen verotus ei kiristy, vaikka hän kuluttaisi muita enemmän.

Lähtökohtaisesti kulutusveroja tilittävät yritykset. Käytännössä ainakin pidemmällä aikavälillä yritykset siirtävät veron myyntihintoihin jolloin kuluttajasta tulee kulutusverojen todellinen maksaja, minkä vuoksi kulutusveroja kutsutaan välillisiksi veroiksi. Kulutusverojen lopulliseen kohtaantoon vaikuttavat muun muassa markkinoiden rakenne, hintojen määräytyminen ja joustot sekä tarkasteltava aikaväli. Välittömät verot, kuten tuloverot, kerätään sen sijaan aina suoraan kuluttajalta.

Kulutusverot voivat määräytyä varsin eri tavoin. Yleisimmät kulutusverot ovat hintasidonnaisia, jolloin veron määrä on tietty prosenttiosuus hyödykkeen tai palvelun arvosta eli esimerkiksi tuottajahinnasta tai kuluttajan maksamasta verottomasta hinnasta. Tyypillinen esimerkki hintasidonnaisesta verosta on arvonlisävero.

Joistakin erikseen määräytyistä hyödykkeistä kannetaan myös erillisiä tuoteyksikkökohtaisia kulutusveroja. Esimerkiksi yhdestä litrasta bensiiniä peritään arvonlisäveron ohella aina tietty senttimäärä tuoteyksikkökohtaista veroa riippumatta bensiinin sen hetkisestä markkinahinnasta. Tuoteyksikkökohtaisesti asetettujen verojen osuus vaihtelee tuotteen markkinahinnan muuttuessa sekä eri tavalla verotettujen tuotteiden välillä.

Arvonlisävero voidaan lukea *yleiseksi kulutusveroksi*. Yleisen kulutusveron veropohjaan kuuluvat yleensä lähes kaikki hyödykkeet. *Erityisiä kulutusveroja* kannetaan vain tietyistä hyödykkeistä. Monesti erityisten kulutusverojen piiriin kuuluvista hyödykkeistä kannetaan myös yleisiä kulutusveroja. Kulutusveroja kerätään ensisijaisesti fiskaalisista syistä eli julkiselle sektorille säädettyjen tehtävien rahoittamiseksi. Usein erityisiä kulutusveroja perustellaan myös siten, että niillä pyritään vaikuttamaan haitalliseksi katsottuun kulutukseen.

Koko kulutukselle asetettu yhtenäinen vero ei vaikuta kulutus päätöksiin, eli se ei vääristä kuluttajan valintoja verrattuna siihen tilanteeseen, jossa veroja ei olisi. Usein kulutusta kuitenkin halutaan ohjata tiettyyn suuntaan. Tällöin joillekin kulutuskohteille asetetaan yleisestä tasosta poikkeava veroprosentti esimerkiksi alennetun verokannan avulla. Alennettuja verokantoja käytetään tyypillisesti sosiaalipoliittisista tai tulonjaollisista syistä esimerkiksi ruuan tai lääkkeiden verotuksessa. Myös ympäristönsuojelua, terveyden, kulttuurin tai työllistävyyden edistämistä voidaan tukea alennetuilla verokannoilla. Ympäristölle tai terveydelle haitallista toimintaa voidaan sen sijaan rangaista lisäveroilla, kuten esimerkiksi tupakka-, alkoholi- ja energiaveroilla.

Useiden alennettujen tai korotettujen kulutusverokantojen käyttö lisää verojärjestelmän hallinnollisia kustannuksia. Laaja kirjo alennettuja verokantoja pienentää myös verotulokertymää ja lisää sitä kautta paineita ylläpitää optimaalista tasoa korkeampaa yleistä verokantaa. Alennetuilla verokannoilla on vahva kannatus tulojakoa tasaavina instrumentteina. Tulonjakoon voidaan kuitenkin vaikuttaa usein tarkemmin ja kustannustehokkaammin esimerkiksi tuloverotuksen keinoin.

Valtiovarainministeriön vuonna 2008 asettama verotyöryhmä esitti vuonna 2010 valmistuneessa loppuraportissaan, että Suomessa verotuksen painopistettä tulisi siirtää ansiotulojen verotuksesta kulutusverotukseen. Verojärjestelmän perimmäinen tarkoitus on kerätä varoja julkisten palveluiden rahoittamiseksi siten, ettei taloudellinen toiminta verotuksen takia heikentyisi. Työryhmä arvioi, että ansiotuloverotuksella ja yhteisöverolla on kaikkein negatiivisin vaikutus talouskasvuun, kun taas kiinteistövero ja kulutusverot ovat talouskasvulle vähiten haitallisia. Nykyisen hallituksen veropoliittiset linjaukset ovat olleet jokseenkin samansuuntaisia työryhmän arvioon nähden. Muutamia erityisiä kulutusveroja on kiristetty, mutta arvonlisäverokannat on säilytetty entisellään. Arvonlisäverotuotot dominoivat kulutusverojen kokonaiskertymää. Erityisten kulutusverojen tuottojen hienoisesta kasvusta ei ole kuitenkaan ollut kulutusverojen kokonaistuottojen merkittäväksi lisääjäksi.

2 KULUTUSVEROT

2.1 Kulutusverojen kehitys Suomessa

Kulutusveroilla kerättiin Suomessa vuonna 2016 31 miljardia euroa verotuloja. Summa vastaa noin 14,5 prosenttia bruttokansantuotteesta ja noin kolmannesta julkisyhteisöjen (valtio ja kunnat) yhteensä keräämistä veroista sisältäen sosiaaliturvarahastojen maksut. Yksinomaan valtionhallinnon keräämistä veroista kulutusverot muodostavat suurimman osan, 68,6 prosenttia.

Taulukko 1 Verotuotot osuutena kokonaisverotuotoista. Lähde: Tilastokeskus.

	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2016
Tuloverot yhteensä	39,1	40,8	39,2	36,1	43,1	38,2	35,5	35,2	34,7
kotitalouksien tuloverot	35,7	37,4	34,7	31,1	30,6	30,6	29,5	30,2	29,6
yhteisöjen tuloverot	3,4	3,4	4,5	5,0	12,5	7,6	6,0	4,9	5,1
Pakolliset sos.vak.maksut	23,3	21,9	25,6	30,8	25,2	27,3	29,7	29,0	29,2
työntekijöiden maksut	4,6	5,3	4,8	9,2	6,7	6,9	8,7	9,1	9,4
työnantajien maksut	18,8	16,6	20,8	21,6	18,5	20,4	21,0	19,8	19,8
Omaisuusverot	1,9	2,7	2,4	2,2	2,4	2,7	2,7	3,3	3,2
Kulutusverot	35,3	33,9	32,5	30,2	29,0	31,5	31,8	32,3	32,7
arvonlisävero	17,3	18,3	19,3	17,4	17,4	19,9	20,4	20,6	20,5
muut kulutusverot	18,0	15,6	13,3	12,8	11,6	11,6	11,4	11,7	12,2
Muut verot	0,2	0,2	0,1	0,6	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3

Suomen verorakennetta hallitsevat kulutusverojen ohella henkilöiden ja yritysten tuloverot sekä työntekijöiden ja työnantajien pakolliset sosiaalivakuutusmaksut. Niin tuloverojen, sosiaalivakuutusmaksujen kuin kulutusverojenkin osuus kaikista verotuotoista on noin kolmannes, omaisuudesta kertyvien verotuottojen osuuden ollessa vajaa kolme prosenttia. Kulutusverot ovat verorakenteessa suurin yksittäinen ryhmä, jos henkilöiden ja yritysten tuloveroja tarkastellaan omina ryhminään. Osuudet ovat heilahdelleet vuosien saatossa kohtalaisesti, mutta rakenteen voidaan katsoa säilyneen jotakuinkin samanlaisena 1980-luvulta.

Valtaosa kulutusveroista, 62,9 prosenttia, kertyi arvonlisäverosta vuonna 2016 (Taulukko 2). Keskeisiä kulutusveroja olivat myös energia-, alkoholi- ja tupakkaverot, auto- ja ajoneuvoverot sekä makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmistevero. Kulutusveroiksi tilastoidaan lisäksi valtion budjetin sekalaisiin tuloihin lukeutuva valtion osuus Veikkauksen, raha-arpajaisten ja RAY:n tuotoista sekä erinäisiä maksuja, kuten ajoneuvojen rekisteröintimaksu sekä öljyjäte- ja huoltovarmuusmaksu. Vuosina 2013-2014 kerätty pankkivero on poistunut käytöstä ja sen on sittemmin korvannut rahoitus- ja sijoituspalveluille suunnatut EU:n vakaussmaksut. Kulutusverot ja niiden verokertymät vuonna 2016 on lueteltu taulukossa 2. Verot on lajiteltu OECD:n luokituksen mukaisesti.

Taulukko 2 Kulutusverot Suomessa vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus.

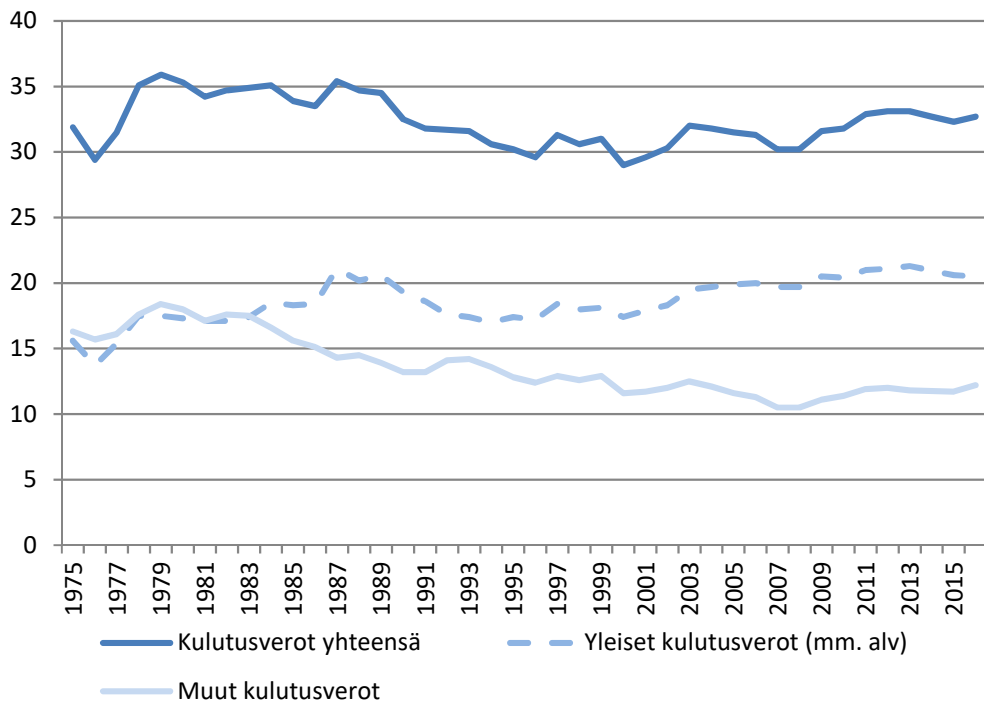
Veroluokka/-laji	milj. (€)	Osuus kulutusve- roista	suhtees- sa BKT:hen
KULUTUSVEROT YHTEENSÄ	31 002	100,0 %	14,5 %
Yleiset kulutusverot	19 485	62,9 %	9,1 %
- Arvonlisävero	19 485	62,9 %	9,1 %
Erityiset kulutusverot	11 517	37,1 %	5,4 %
- Valmisteverot	8 142	26,3 %	3,8 %
Energiaverot	4 356		
Alkoholijuomaverot	1 344		
Tupakkaverot	981		
Auto- (ja moottoripyörä-) vero	959		
Makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmiste- vero	255		
Apteekkimaksut	174		
Varmuusvarastointimaksu	44		
Juomapakkausvero	15		
Öljysuojamaksu	10		
Öljyjätämaksu	4		
- Verot tietyille palveluille	2 131	6,9 %	1,0 %
Vakuutusmaksuverot	785		
Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot	539		
Raha-automaattiyhdistyksen (RAY:n) voittovarot	427		
Arpajaisvero	229		
EU-vakausmaksut	112		
Jätevero	21		
Palosuojamaksu	11		
Ratavero	6		
Sokerimaksut EU:lle	1		
- Käyttöverot	1 244	4,0 %	0,6 %
Ajoneuvoverot	1 083		
Tulot päästöoikeuksien huutokaupasta	89		
Ajoneuvojen rekisteröintimaksu	37		
Ydinenergiatutkimusmaksu	11		
Riistanhoitomaksut	10		
Kalastuksenhoitomaksut	9		
Hirvilupamaksut	4		
Koiraverot	1		

Kulutusverojen osuus kaikista verotuotoista on ollut 1990- ja 2000-luvulla hieman alle kolmannes. Viime vuosikymmeninä veropolitiikan yhtenä tavoitteena on ollut työn verotuksen keventäminen ja verotuksen painopisteen siirtäminen kulutuksen ja ympäristölle haitallisen toiminnan verottamiseen. Kulutusverojen osuus onkin lähtenyt pieneen kasvuun viime vuosina lähestyen 1980-luvun huipputasoa, mutta poikkeuksellisella tasolla kulutusverot eivät tänä päivänä ole. Kulutusveroja on nostettu

useasti sekä valtiontaloudellisin että kulutuksen ohjaukseen tähtäävin perustein vuodesta 2008 lähtien. Ennen Euroopan unioniin liittymistä kulutusverojen joukko oli Suomessa varsin laaja.

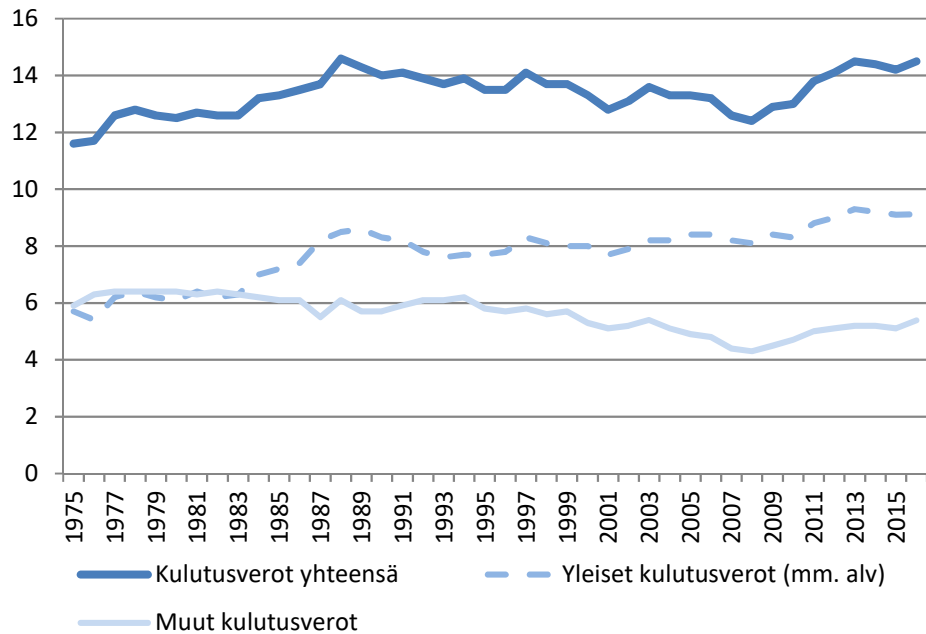
Kulutusverojen sisäisessä rakenteessa on havaittavissa pidemmällä aikavälillä selvä muutos kohti yleisiä kulutusveroja (Kuvio 1). Kun 1970-luvun puolivälissä yleisistä ja erityisistä kulutusveroista kertyi verotuottoja lähes saman verran, niin 1980-luvulla erityisten kulutusverojen osuus lähti selvään laskuun. Samaan aikaan yleisten kulutusverojen merkitys on pysynyt jokseenkin ennallaan. Aivan viime vuosina erityisten kulutusverotuottojen lasku on kuitenkin taittunut ja niiden osuus on kääntynyt uudelleen pieneen nousuun.

Kuvio 1 Kulutusverojen osuus kaikista verotuloista 1975–2016, %. Lähde Tilastokeskus.

Kulutusveroja voidaan tarkastella myös suhteuttamalla verotuotot bruttokansantuotteeseen. Kehitys näyttäytyy tällä tavalla tarkasteltuna samankaltaiselta kuin suhteutettaessa verot kokonaisverokertymään (Kuvio 2). Kulutusverojen suhde bruttokansantuotteeseen oli 2016 ennätyskorkealla viimeisen 40 vuoden tarkastelujaksolla. Yleisten kulutusverojen osuus on 1980-luvun alkupuolelta lähtien eriytynyt vallitsevammaksi muihin kulutusveroihin nähden.

Kuvio 2 Kulutusverojen suhde BKT:een 1975–2016, %. Lähde: Tilastokeskus (2017).

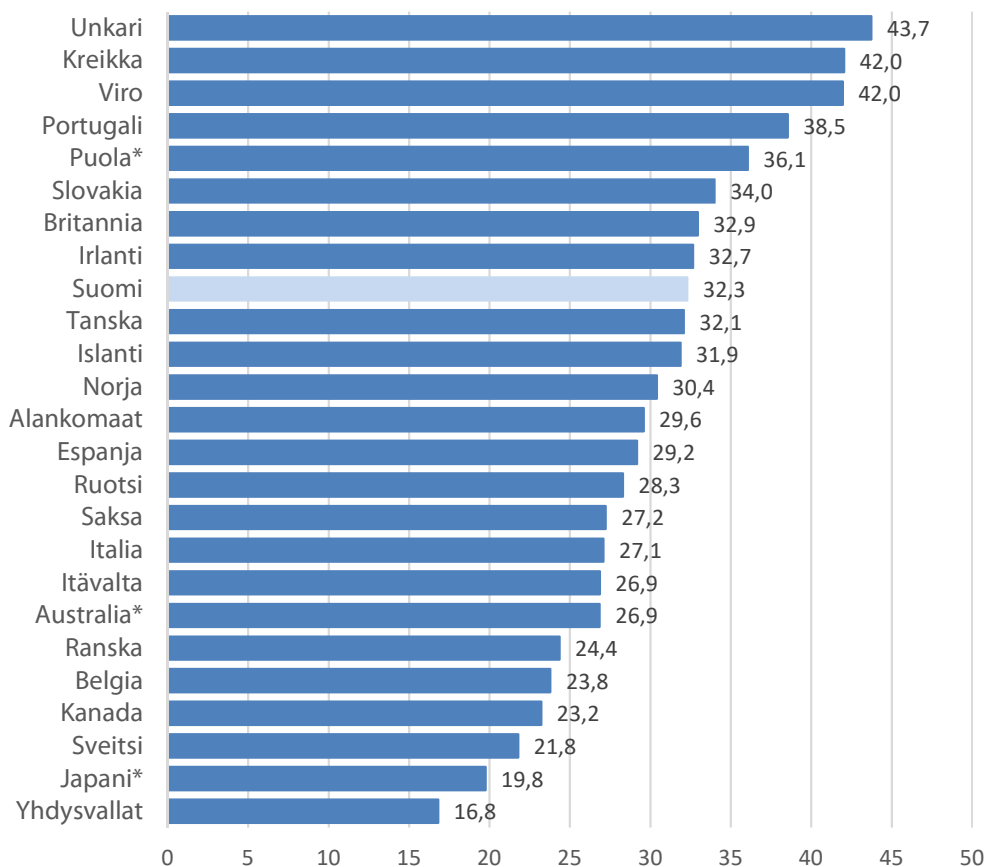

2.2 Kulutusverojen kansainvälinen tarkastelu

Suomen ohella kulutusverot ovat tärkeä verotulojen lähde useissa EU-maissa ja keveintä kulutusverotus on EU:n ulkopuolella suurissa ja kehittyneissä maissa. EU-maissa kulutusverotusta pyritään yhdenmukaistamaan ja EU:n ulkopuolella veroratkaisut vaihtelevat vastaavasti enemmän. Yhdysvalloissa, Japanissa, Kanadassa ja Sveitsissä sekä kokonaisveroasteet että kulutusverot bruttokansantuotteeseen suhteutettuna ovat unionin tasoa alempana. Norjan verojärjestelmä on muiden Pohjoismaiden kaltainen, mutta valmisteveroilla on Norjassa hieman pienempi merkitys.

Kun eri maiden kulutusverot suhteutetaan kokonaisverotuloihin, Suomi sijoittuu verovertailussa eurooppalaiseen keskikastiin (Kuvio 3). Suhteellisesti eniten kulutusveroja kerätään Turkissa ja Unkarissa. Korkea kulutusverojen osuus verotuotoista on tyypillistä Itä-Euroopan maille, joissa kokonaisveroaste on usein muita maita matalampi ja välittömien (tuloista pidätettävien) verojen merkitys verojärjestelmässä vähäisempi. Kulutusverojen suosioon vaikuttaa muun muassa työmarkkinoita vaivaava harmaa talous ja verohallinnon ongelmat kerätä tuloveroja. Kulutusverotuottojen merkitys on OECD-maissa pienintä Yhdysvalloissa ja Japanissa.

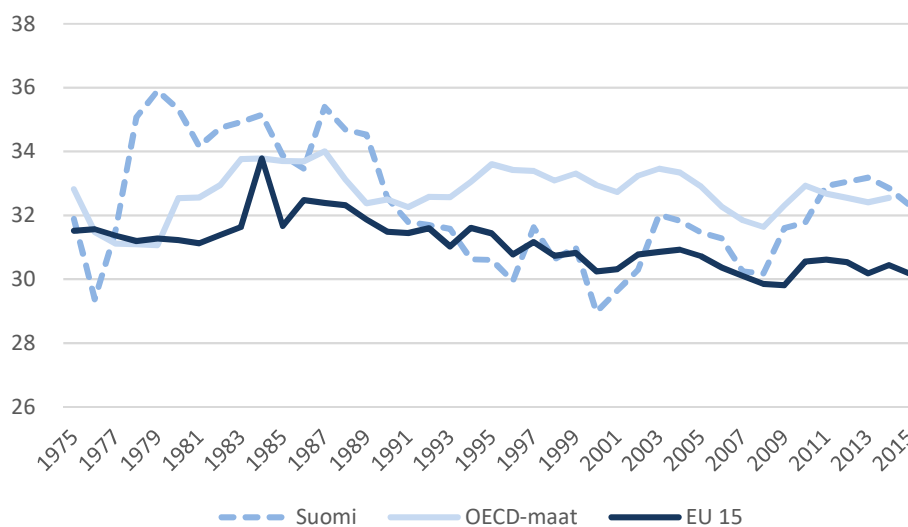
Kuvio 3 Kulutusverot suhteutettuna kaikkiin verotuottoihin eräissä OECD-maissa 2015, %. Lähde: OECD.

* Tähdellä merkittyjen maiden osalta tiedot ovat vuodelta 2014

Kulutusverojen osuus kokonaisverotuotosta Suomessa on viime vuosina jokseenkin mukailut OECD-maiden keskiarvoa (Kuvio 4). EU-15-maissa kulutusveroilla kerättiin keskimäärin noin 30 prosenttia kaikista veroista. OECD-maissa kulutusveroilla on hieman suurempi merkitys, kun OECD-maiden keskiarvo on pysytellyt 1990-luvulta lähtien varsin tiiviisti noin 33 prosentin tuntumassa.

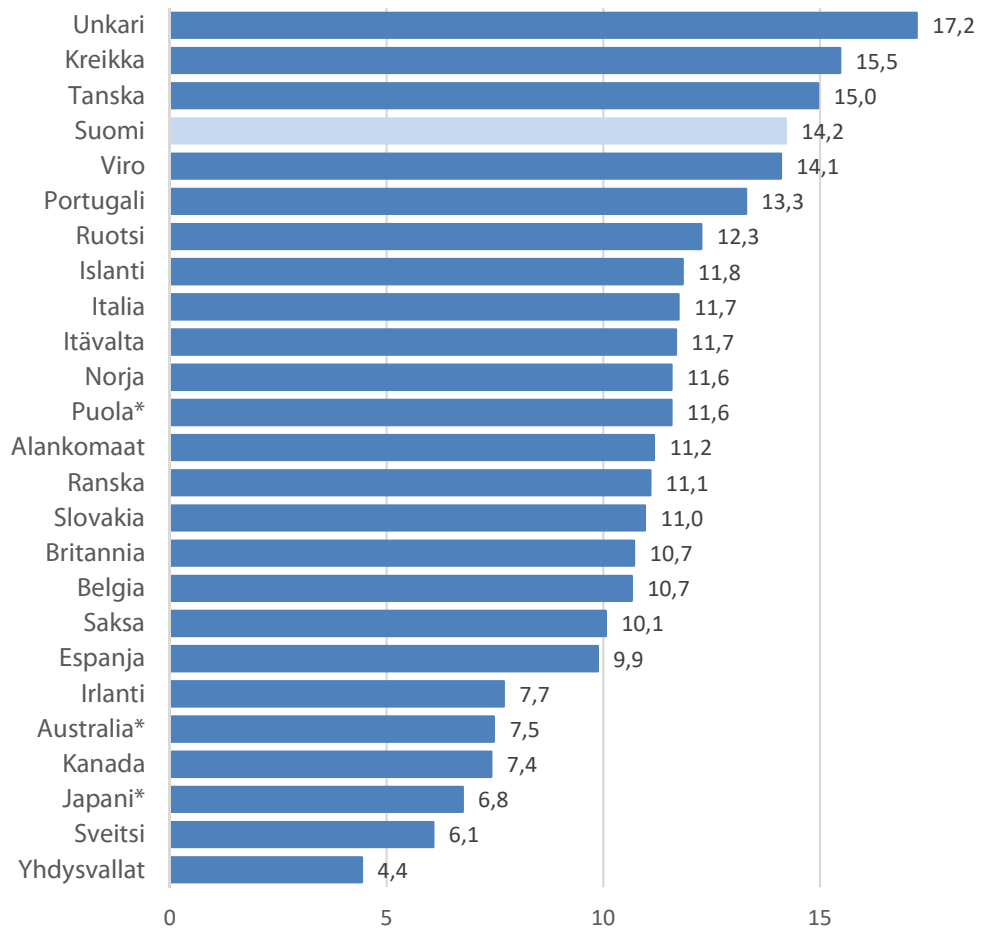
Kuvio 4 Kulutusverot suhteutettuna kokonaisverotuottoon Suomessa, EU15-maissa ja OECD-maissa keskimäärin 1975–2015, %. Lähde: OECD.

Pidemmällä aikavälillä OECD-maissa yleisten kulutusverojen merkitys verojärjestelmässä on kasvanut samalla kun valmisteverojen rooli on suhteellisesti kutistunut. Yleisten kulutusverotulojen kasvu on johtunut suurimmaksi osaksi arvonlisäveron käyttöönotosta erilaisten myyntiverojen tilalle sekä arvonlisäverokantojen noususta. Yleiset kulutusverot kattavat nyt keskimäärin kaksi kolmasosaa kulutusverojen tuotosta. Maiden väliset vaihtelut ovat kuitenkin suuria. Globaalin talouskriisin vaikutuksesta kulutusverotuotot suhteessa kokonaisverotuottoon laskivat OECD-maissa keskimäärin, mutta ovat sittemmin nousseet kriisiä edeltävälle tasolle erityisesti arvonlisäverokantojen nousun johdosta. 21 OECD-maata nosti arvonlisäverokantojaan 2009–2014. (OECD 2016.)

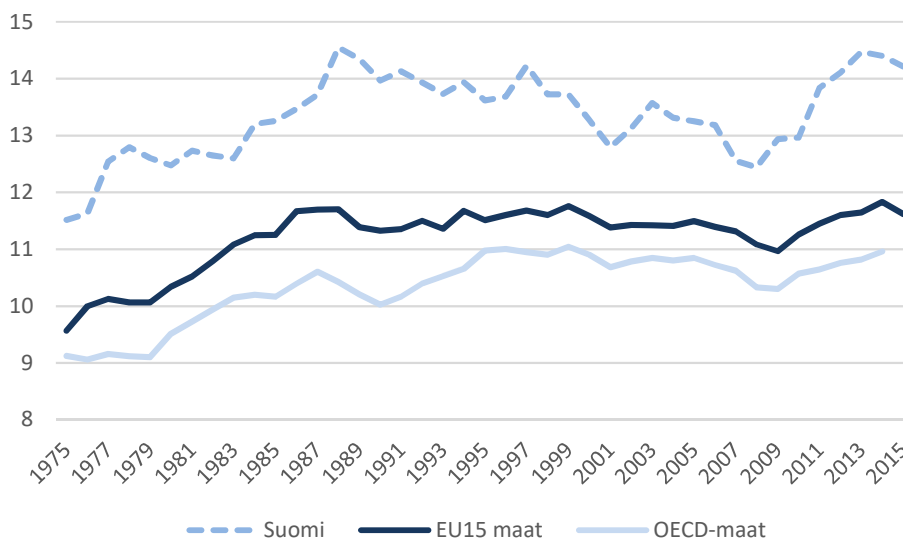
Kun kulutusverotuksen tasoa vertaillaan suhteuttamalla kulutusverot bruttokansantuotteeseen, Suomen kulutusverotus asettuu selvästi OECD- ja EU-maiden keskiarvojen yläpuolelle (Kuvio 5 ja 6). Tulos näyttyy edellistä vertailua (Kuvio 3) kireämpänä, koska Suomen kokonaisveroaste on yksi OECD-maiden korkeimpia. Keskimääräisellä verorakenteella kerätään siten enemmän verotuottoja, jolloin kokonaisverotuottoihin vertaava suhdeluku pienenee. BKT-vertailun ankarimpia kulutusverottajia ovat Unkari ja Tanska. Tanskan tilannetta selittää muun muassa se, että Tanskassa ei kerätä sosiaaliturvarahastojen kautta juuri lainkaan sosiaaliturvamaksuja, minkä vuoksi tulo- ja kulutusverojen merkitys verorakenteessa suhteellisesti suurenee. Unkarissa on puolestaan yksi maailman kireimmistä yleisistä arvonlisäverokannoista (27 %). Keveimpiä kulutusverottajia BKT:hen nähden ovat Yhdysvallat, Sveitsi, Japani, Kanada ja Australia.

Kuvio 5 Kulutusverot suhteutettuna bruttokansantuotteeseen eräissä OECD-maissa 2015, %. Lähde: OECD.

Myös pidemmällä aikavälillä Suomi ylittää sekä EU- että OECD-maiden keskiarvon selvästi kulutusverojen BKT-suhdetta tarkasteltaessa (Kuvio 6). Ero EU-maiden keskiarvoon on pysytellyt 1970-luvun puolivälistä lähtien noin 2-3 prosenttiyksikössä. Ero OECD-maiden keskiarvoon on vielä suurempi.

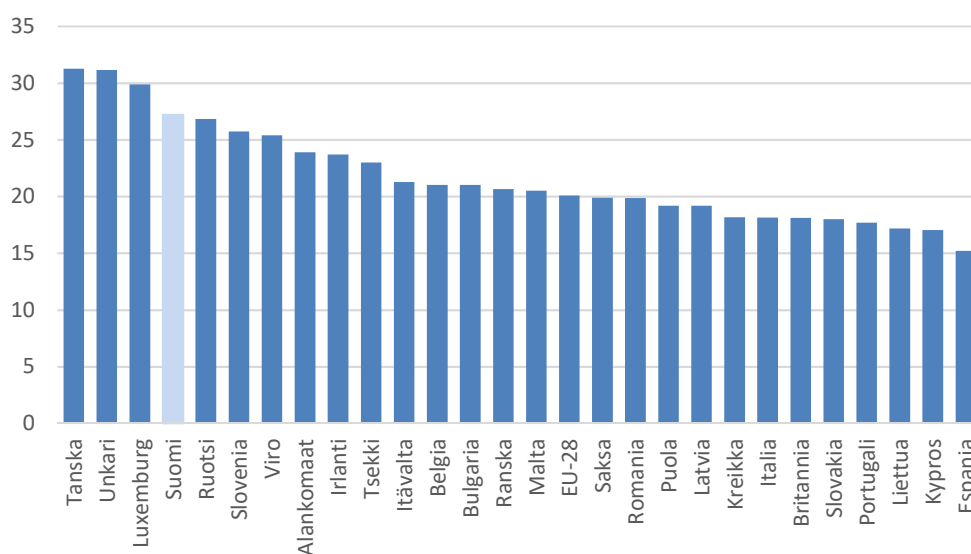
Kuvio 6 Kulutusverot suhteutettuna bruttokansantuotteeseen Suomessa, EU15-maissa ja OECD-maissa keskimäärin 1975-2015, %. Lähde: OECD.

Monet EU-maat ovat kiristäneet kulutusverotasojaan vuodesta 2009 lähtien. Useimmiten maat ovat kiristäneet arvonlisäverokantojaan ja joitakin keskeisiä valmisteverojaan: muun muassa alkoholi-, tupakka- ja energiaverotasot ovat olleet yleisessä nousussa. Kiristysten taustalla on ollut tarve tasapainottaa julkista taloutta kansainvälisen finanssikriisin ja Euroopan velkakriisin seurauksien vuoksi. Kiristyksiä perustellaan myös väestön ikärakenteella, sillä työmarkkinoille tulevat ikäluokat ovat muuttuneet monissa maissa pienemmiksi kuin työmarkkinoilta poistuvat ikäluokat. Säästöohjelmat ja viennin takkuileminen ovat kuitenkin hyödyttäneet monien maiden talouskasvua. Heikko talouskasvu on alleviivannut maltillisten veronkiristysten ja menosäästöjen tärkeyttä julkisen talouden tasapainotuksessa.

Verotuottojen suhteuttaminen bruttokansantuotteeseen tai kokonaisverotuloihin ei kerro sitä, johtuuko maan kireä kulutusverotus esimerkiksi korkeista veroasteista tai poikkeuksellisen voimakkaasti kuluttavasta yhteiskunnasta. Kulutusverotuksen kireyden selvittämiseksi Euroopan komissio analysoi ns. implisiittisiä veroasteita, jotka osoittavat tietyn verolajin tulojen sekä siihen liittyvän potentiaalisen veropohjan suhteen. Kulutuksen implisiittinen veroaste on kulutusverojen ja kotitalouksien kuluksien suhdeluku. Vuonna 2014 EU-maiden painotettu keskimääräinen kulutusveroaste oli 20,1 % ja kireintä kulutusverotus oli Tanskassa, keveintä Espanjassa. Suomi asettuu EU-maiden vertailun kärkipäähän 27,2 prosentin veroasteella. Kulutuksen implisiittiset veroasteet EU-maissa ovat olleet melko vakaita keskimäärin viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Kuvio 7 Kulutuksen implisiittinen veroaste v. 2014, prosenttia. Lähde: Eurostat.

2.3 Kulutusveroja harmonisoidaan EU:n sisämarkkinoilla

Kulutusverotus on EU:n sisämarkkinoilla yhteisön sisäisen harmonisoinnin eli direktiiveillä tapahtuvan yhdenmukaistamisen kohteena. Jäsenvaltiot ovat siten luovuttaneet huomattavan osan kulutusverotuksellisesta päätäntävallastaan Euroopan unionille. Myös OECD on levittänyt kansainväliseen vaihdantaan ja neutraaliin kulutusverotukseen liittyviä toimivia normeja ja käytäntöjä.

EU:n sisämarkkinat luotiin Maastrichtin sopimuksella vuoden 1993 alussa. Sisämarkkinoilla tarkoitetaan EU:n jäsenmaiden muodostamaa maantieteellistä aluetta, jossa korostetaan neljää perusvapautta: tavaroiden, palvelujen, ihmisten ja pääoman vapaata liikkuvuutta. Näillä vapauksilla pyritään edistämään EU:n tasapainoista talouskasvua, kilpailua, yhteisiä sosiaalisia arvoja ja vakautta. Vapaan liikkuvuuden saavuttamiseksi jäsenvaltioiden verotusta on muokattu mahdollisimman tasapuoliseksi. Yhteisömaiden välistä tavarakauppaa koskee tämän vuoksi tulliliitto. Tulliliittoon kuuluvien maiden välisessä kaupankäynnissä vienti- ja tuontitullit sekä kaikki tulleja vastaavat maksut ovat kiellettyjä. Suhteessa muihin eli ns. kolmansiin maihin tulliliitto soveltaa yhtä yhtenäistä tullitariffia.

Harmonisointi koskee arvonlisäverotusta sekä valmisteveroista alkoholi-, tupakka- ja energiaverotusta. Ympäristöverotus on energiaverotusta lukuun ottamatta harmonisoinnin ulkopuolella, vaikka ympäristöpolitiikka on muuten EU:ssa pitkälle säänneltyä.

Harmonisoinnin myötä kulutusverotus on ainakin lainsäädännöllisesti melko pitkälle yhtenäistynyt EU-maissa. Käytännössä eroja aiheuttavat kuitenkin useat jäsenvaltioille lähinnä liittymisvaiheessa myönnetty poikkeukset sekä kulutusverodirektiivien

epäyhtenäinen soveltaminen. Myös arvonlisävero- ja valmisteverokannoissa on maiden välillä selviä eroja, vaikka harmonisointi ja verokilpailun uhka ovatkin tasoittaneet niitä jonkin verran.

Verokilpailun tai salakaupan kannalta suurimmat uhat kulutusverotuksessa liittyvät valmisteveroihin, sillä niissä veroaste-erot ovat suuria, tuotteiden paikallisuus ja piilaantuvuus vähäistä sekä kuljetuskustannukset pieniä (Talousneuvosto 2002, Copenhagen Economics 2007). Veroerot synnyttävätkin paikallista kaupankäyntiä rajan yli, vaikka kannustimet hankkia tuotteita rajan toiselta puolelta laskevat nopeasti etäisyyden kasvaessa. Keski-Euroopassa välimatkat ovat kuitenkin pieniä, ja ongelma on tunnistettu kuitenkin myös esimerkiksi Suomen ja Venäjän välillä. Muutoksia esimerkiksi Suomen alkoholiverotuksessa joudutaan miettimään rajakaupan vaikutukset huomioiden.

Verotasoerot voivat näkyä myös esimerkiksi kuljetussektorilla, jossa polttoaineiden veroerot ja rekkojen suurentunut koko ovat synnyttäneet kireästi kilpaillulla logistiikkatoimialalla ”tankkiturismia”. Tällöin kuljettajat ajavat reittinsä edullisempaa polttoainetta tarjoavien maiden läpi. Tankkiturismi vääristää kilpailua, sillä kaikilla samoista kuljetuksista kisaavilla yrittäjillä ei ole samaa mahdollisuutta hyötyä halvemmista polttoainehinnoista. Sen lisäksi tankkiturismi lisää ajettuja kilometrejä ja hiilidioksidipäästöjä, kun matkat suunnitellaan vero- ja kustannustasojen perusteella. (Commission of the European Communities 2007.)

3 ARVONLISÄVERO

3.1 Arvonlisäverotuksen peruseriaatteet

Arvonlisävero on yleistynyt noin 60-vuotisen historiansa aikana käytetyimmäksi kulutusveroksi maailmassa. Tammikuussa 2016 se oli voimassa 167 maassa, joihin lukeutuvat kaikki EU-maat, OECD-maat pois lukien Yhdysvallat (missä käytössä on ns. sales tax, joka vastaa pitkälti arvonlisäveroa) ja myös tärkeimmät OECD:n ulkopuoliset maat, kuten Kiina, Venäjä ja Brasilia. Tyypillisesti maat, jotka eivät ole ottaneet käyttöönsä arvonlisäveroa ovat kehitysmaita, pieniä saarivaltioita tai Lähi-idän maita. Näissä maissa luonnonvarojen merkitys valtion rahoituslähteenä on yleensä suuri. (OECD 2016.)

Arvonlisäverotusta säädellään voimakkaasti EU:ssa, jossa arvonlisävero perustuu neuvoston arvonlisäverodirektiiviin (2006/112/EY, ennen ns. kuudes arvonlisäverodirektiivi 77/388/ETY). Arvonlisäveron käyttöönotto on myös yksi EU:hun liittymisen ehto, sillä osa jäsenmaiden EU-maksuosuuksista määräytyy arvonlisäveron veropohjan kautta. Suomessa arvonlisäverotus tuli voimaan 1.6.1994, jolloin verovelvollisten lukumäärä kasvoi 110 000:sta noin 370 000:een (Holm ym. 2007). Tätä ennen yleinen kulutusverotus toteutettiin Suomessa liikevaihtoverolla.

Euroopan komissio julkaisi huhtikuussa 2016 toimintasuunnitelmansa EU:n arvonlisäverotuksen kehittämistä. Komission mukaan arvonlisäverotusjärjestelmää on tehtävä edelleen yrityksille helpommaksi käyttää; sen on torjuttava nykyistä paremmin petosriskiä; sen on oltava tehokkaampi digitaaliteknologian mahdollisuuksien hyödyntämisessä ja tulojen keräämisen kustannusten vähentämisessä; ja sen on perustuttava parempaan luottamukseen yritysten ja veroviranomaisten välillä sekä EU:n verohallintojen välillä. EU:n nykyinen, vuonna 1993 käyttöönotettu arvonlisäverojärjestelmä on alun perin ajateltu olevan siirtymävaihe ja komission pyrkimyksenä onkin luoda tulevaisuudessa ”todellinen EU:n yhtenäinen arvonlisäveroalue sisämarkkinoille”. (Euroopan komissio 2016.)

Arvonlisäveroa on suoritettava Suomessa liiketoiminnan muodossa tapahtuvasta palvelun tai tavaran myynnistä, maahantuonnista ja yhteisöhankinnasta. Yhteisöhankinnalla tarkoitetaan irtaimen esineen omistusoikeuden vastikkeellista hankintaa, kun myyjä, ostaja tai joku muu kuljettaa esineen ostajalle toisesta EU:n jäsenvaltiosta. Tavaran myynnin katsotaan tapahtuvan Suomessa siis myös silloin, kun myyjä kuljettaa tavaran toisesta EU-maasta Suomeen. Veron peruste on myynnistä suoritettava vastike ilman veron osuutta. Myös julkisyhteisöt ovat verovelvollisia liiketoiminnan muodossa tapahtuvasta myynnistään. Julkisyhteisöjen yleishyödylliset tai niihin verrattavat toiminnot on kuitenkin vapautettu arvonlisäverotuksesta. Tavaroiden ja palveluiden viennistä ulkomaille ei tarvitse käytännössä maksaa arvonlisäveroa, sillä panoksista maksettu arvonlisävero palautetaan takaisin vientitoimintaa harjoittaville yrityksille. Tuonti on sen sijaan arvonlisäverollista toimintaa.

Arvonlisäveron määrä lasketaan arvonlisäverokannan osoittamana prosenttiosuutena tuotteen arvonlisäverottomasta hinnasta. Esimerkiksi jos arvonlisäverokanta on 24 prosenttia ja tuotteen veroton hinta on 10 euroa, arvonlisäveron määrä on 2,40 euroa. Veroineen tuote maksaa 12,40 euroa. Verollisesta hinnasta veron määrä (24 % arvonlisäverokannalla) voidaan laskea oheisella kertoimella:

$$\frac{0,24}{1 + 0,24} = 0,1935\dots$$

Tällöin edellisen esimerkin vero euroina saadaan kertomalla kuluttajahinta 12,40 euroa kertoimella $0,24/(1+0,24)$, jolloin tulokseksi saadaan 2,40 euroa. Kuluttaja voi tarkistaa ostoksissaan käytetyn arvonlisäverokannan ja arvonlisäveron määrän helposti, sillä arvonlisäverot tulee eritellä ostosten kuittitiedoissa.

Arvonlisävero kannetaan yritysten myyntitapahtumista. Veron kertaantuminen on estetty siten, että yritykset voivat vähentää verotuksessaan omiin hankintoihinsa sisältyneet arvonlisäverot. Yritysten ostoihin sisältyvät edellisten tuotantoportaiden maksamat arvonlisäverot ovat siis vähennyskelpoisia, jos yritys on itse arvonlisäverovelvollinen. Tällöin veroa kertyy valtiolle vähitellen tuotantoporras tuotantoportaalta niin, että kukin tuottaja maksaa arvonlisäveroa vain syntyneen arvonlisäyksen perusteella. Lopulliseen kuluttajahintaan sisältyy arvonlisäveroa täsmälleen arvonlisäverokannan mukainen määrä. Veron kerääminen tuotantoporras kerrallaan ja panosten vähennysoikeus synnyttävät arvonlisäverojärjestelmään sen itse itseään valvovan luonteen.

Myyjän arvonlisäverovelvollisuudesta voidaan poiketa erityismenettelyin, jos se on tarpeen veropetosten tai veron kiertämisen ehkäisemiseksi. Tällöin arvonlisäverosta vastaa myyjän sijasta elinkeinotoimintaa harjoittava ostaja, minkä vuoksi puhutaan käännetystä arvonlisäverovelvollisuudesta. Käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta on hyödynnetty useissa maissa rakennusosalalla, jossa pitkät alihankintaketjut ovat tyypillisiä. Ruotsi otti käyttöön käännetyn arvonlisäverovelvollisuuden rakennusosalalla 1.7.2007 lähtien. Suomi seurasi Ruotsin esimerkkiä huhtikuussa 2011. Muutoksella pyritään ehkäisemään harmaata taloutta.

Yritykset huolehtivat arvonlisäveron maksamisesta valtiolle oma-aloitteisesti. Suomessa yritykset sisällyttävät veron myyntihintoihin ja tilittävät sen valtiolle viimeistään ostokuukautta seuraavan toisen kuukauden 12. päivä. Arvonlisäveron maksaa siten tosiasiallisesti kuluttaja. Kotitaloudet maksoivat Suomessa noin 57 prosenttia arvonlisäveroista vuonna 2014 (CASE 2016). Loput arvonlisäverosta maksavat julkinen sektori ynnä muut yhteisöt, joilla ei ole oikeutta vähentää ostoihinsa sisältynyttä veroa. Kuntien hankinnoista maksettavat arvonlisäverot kuitenkin palautetaan paikallishallinnolle.

Pienet yritykset ja elinkeinoharjoittajat eivät hallinnollisista syistä maksa arvonlisäveroa 10 000 euron (vähäinen toiminta) liikevaihtorajaan asti, elleivät he itse ole hakeutuneet arvonlisäverovelvollisiksi. Jos yrityksen liikevaihto on enintään 10 000 euroa,

verovelvollinen saa huojenuksena koko tilikaudelta tilitettävän veron. Tätä suurempi liikevaihto ilman veron osuutta tulee arvonlisäverojärjestelmän piiriin liukuvasti siten, että 10 000 euron jälkeen myönnetään asteittain supistuva verohuojennus. Vuoden 2016 alusta liikevaihtorajaan on sovellettu huojennusta oheisen kaavan mukaan:

$$\text{vero} - \frac{(\text{liikevaihto} - 10000) * \text{vero}}{20000}$$

Huojennus pienentyy asteittain liikevaihdon kasvaessa, jolloin vero muuttuu täysimääräiseksi 30 000 euron liikevaihdon kohdalla. Huojennukseen oikeutetut verovelvolliset maksavat arvonlisäverot tilikauden aikana normaalisti. He ilmoittavat arvonlisäveron alarajahuojennustiedot tilikauden viimeisessä kausiveroilmoituksessaan. Huojennus on tuloverotuksessa verotettavaa tuloa.

Vähäisen liiketoiminnan ohella yritys voi saada sen liiketoiminnan perusteella vapautuksen arvonlisäverovelvollisuudesta. Vapautukseen oikeuttaa muun muassa seuraavanlainen toiminta:

- kiinteistöjen ja osakehuoneistojen myynti ja vuokraus
- terveyden- ja sairaanhoito sekä sosiaalihuolto
- arvonlisäverolaissa erikseen määritellyt koulutuspalvelut
- rahoitus- ja vakuutuspalvelut
- arvonlisäverolaissa erikseen määritellyt tekijänoikeuksista ja esiintymisistä saadut korvaukset
- postin yleispalvelut

Vapautus merkitsee sitä, että myytävä lopputuote on arvonlisäverovapaa ja toisaalta, ettei verovelvollinen saa vähentää panosten hintaan sisältyvää arvonlisäveroa.

3.2 Arvonlisäverokantojen nousutrendi on tasaantunut Euroopassa

EU:n arvonlisäverodirektiivin mukaan EU-maissa voi olla yleisen, vähintään 15 prosentin verokannan lisäksi maksimissaan kaksi alennettua arvonlisäverokantaa. Näiden tulee olla vähintään 5 prosenttia. Alennettuja verokantoja voidaan soveltaa arvonlisäverodirektiivin liitteessä III sovittuihin hyödykkeisiin tai palveluihin. Liitteeseen kuuluvat yleensä sellaiset tavarat ja palvelut, jotka eivät kilpaile toisen jäsenvaltion tavaroiden tai palvelujen kanssa. Liitteeseen lisättiin vuonna 2009 myös ravintolapalvelut sekä työvoimavaltaiset palvelut, kuten siivous-, parturi- ja kampaamopalvelut. Jäsenmaat voivat arvonlisäverokomiteaa kuultuaan soveltaa alennettua verokantaa myös mm. sähköön, maakaasuun ja kaukolämpöön.

EU:n sisäisessä, jäsenvaltioiden rajat ylittävässä yritysten välisessä kaupankäynnissä sovelletaan niin sanotun verottoman yhteisökaupan periaatetta, jossa vero kannetaan siinä jäsenvaltiossa, jossa tuotteet oletetaan kulutettavaksi¹. Toiseen jäsenmaahan

¹ Poikkeuksen tästä pääsäännöstä muodostaa tavaroiden tuonti omaan käyttöön.

suuntautuva vienti on verotonta, mutta viennin kohde- eli kulutusmaassa yritysten liiketoiminta paikannetaan ja vero lisätään ostajayrityksen kirjanpitoon ostajayrityksen maan verokannan mukaan.

Taulukko 3 Lakisäätöiset arvonlisäverokannat Suomessa vuonna 2017.

24 %	Yleinen verokanta
14 %	Elintarvikkeet, ravintola- ja ateriapalvelut ja eläinten rehut (ei eläimet, juomavesi, alkoholijuomat ja tupakka)
10 %	Henkilökuljetukset Kirjat Liikuntapalvelut Lääkkeet Majoituspalvelut Pääsyliput kulttuuri-, sirkus- ja urheilutapahtumiin, elokuvaan ja huvipuistoihin Yleisradion valtion televisio- ja radorahastosta saama määräraha Vähintään kuukaudeksi tilatut sanoma- ja aikakauslehdet
0 %	Yleishyödyllisten yhteisöjen jäsenlehtien painokset Kullan myynti keskuspankille Muuhun kuin huvikäyttöön tarkoitetut >10 m vesialukset Arvonlisäverolain 12. luvun 131. § kohdissa 2-4, 131. a § ja 132. § poikkeukset
Vapautus	Terveyden- ja sairaanhoito Sosiaalihuolto Hengellinen apu Sijoituskullan myynti Koulutus Rahoituspalvelut Vakuutuspalvelut Arpajaiset ja rahapelit Esiintymispalkkiot ja immateriaalioikeudet Kiinteistöluovutukset ja erät kiinteistöpalvelut Yleisen hautauspaikan hautauspalvelut Postipalvelut Erät muut tavarat ja palvelut

Näiden yleisperiaatteiden ohella eräille jäsenmaille on annettu liittymisneuvottelujen yhteydessä lupa soveltaa tiettyihin hyödyke- tai palveluryhmiin erityistä viiden prosentin alittavaa alennettua verokantaa tai nollaverokantaa. Nollaverokantaa sovelletaan tyypillisesti hyvin pieniin tuote- tai palveluryhmiin. Lisäksi ”parking rate” on väliaikainen siirtymäkauden verokanta hyödykkeille, jotka ovat siirtymässä uuteen verokantaan. Siirtymäkaudella tarkoitetaan usein siirtymistä alkuperämaaperiaatetta noudattavaan arvonlisäverojärjestelmään. Siirtymäkauden vero ei saa alittaa 12 prosenttia.

Suomen yleinen arvonlisäverokanta on 24 prosenttia. Tämä verokanta otettiin käyttöön 1.1.2013. Yleisen arvonlisäverokannan lisäksi Suomessa on käytössä kaksi alennettua verokantaa (10 % ja 14 %) sekä nollaverokanta. Lisäksi tietyt toiminnot on vapautettu arvonlisäverosta (ks. taulukko 3). Nollaverokanta eroaa vapautuksesta siten, että tuotteiden myynti on verotonta, mutta myyjällä on vähennysoikeus hankintoihin

sisältyneistä veroista. Arvonlisäverokantoja nostettiin myös vuonna 2010 kutakin yhdellä prosenttiyksiköllä.

Taulukko 4 Arvonlisäverokannat Suomessa v. 1994–2017. Lähde: Euroopan komissio.

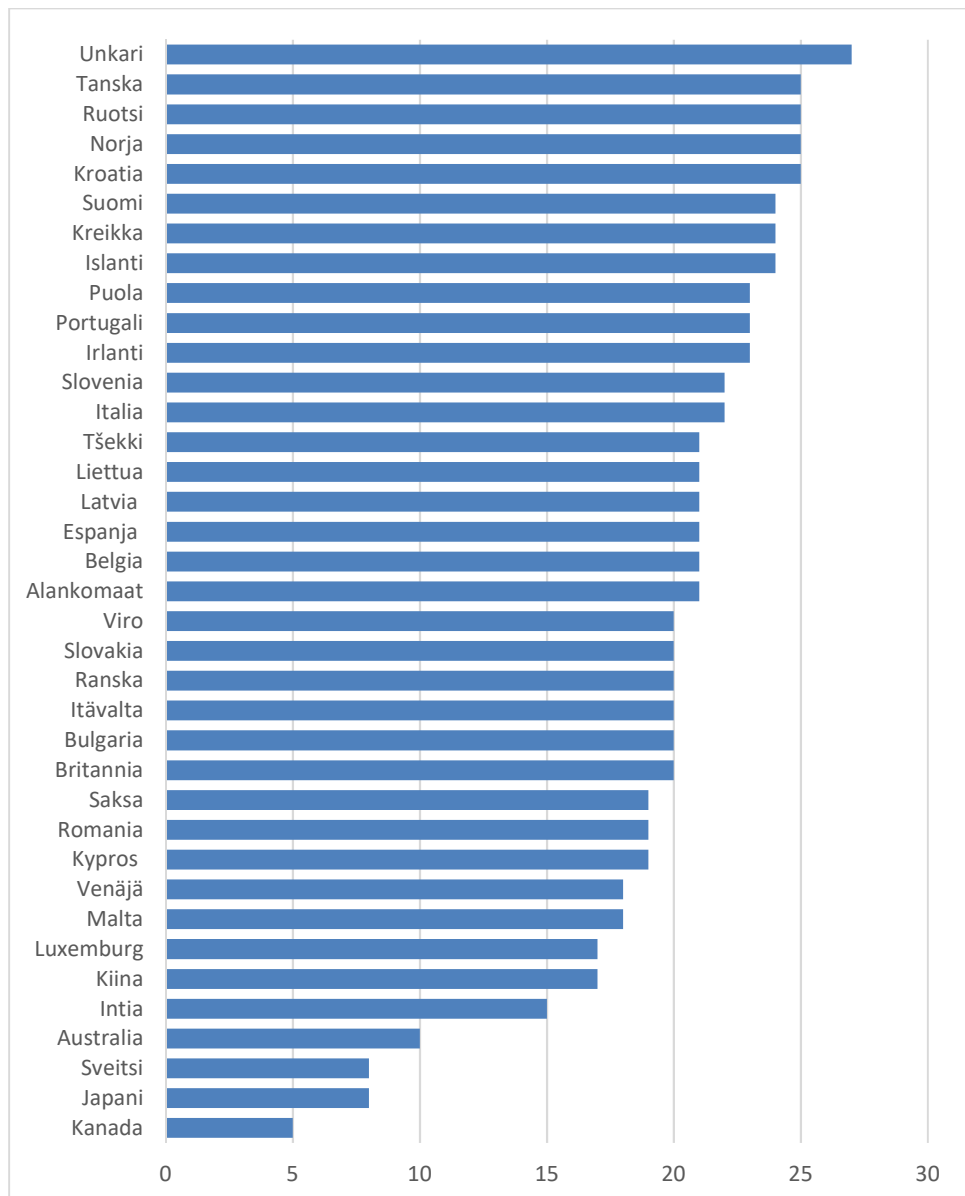
Voimaantuloajankohta	Yleinen arvonlisäverokanta	Alennettu verokanta
1.6.1994	22	5 / 12
1.1.1995	22	6 / 12 / 17
1.1.1998	22	8 / 17
1.10.2009	22	8 / 12
1.7.2010	23	9 / 13
1.1.2013	24	10 / 14

Alennettujen arvonlisäverokantojen ja vapautusten joukko on muissa maissa hyvin samankaltainen. Tyypillisesti alennettuihin verokantoihin kuuluvat eri maissa elintarvikkeet ja vesi sekä terveyteen, liikkumiseen ja kulttuuriin liittyviä palveluita. Joissakin maissa alennettuja verokantoja käytetään myös erikseen määritellyille maantieteellisille alueille, kuten esimerkiksi saarille tai raja-alueille. Tyypillistä on myös, että jotkut toimialat, kuten rahoitusala, on vapautettu arvonlisäverosta. Usein näille toimialoille on kuitenkin säädetty arvonlisäveroa vastaava erityisvero. (OECD 2016.)

Arvonlisäveroilla arvioitiin kertyvän Suomessa verotuottoja vuonna 2016 Valtiovarainministeriön ennakkotiedon mukaan (palautukset huomioiden) noin 17,1 miljardin euron edestä. Yleisen arvonlisäverokannan osuus tästä on 13,9 miljardia euroa, alennettu 14 prosentin verokanta tuotti 2,4 miljardia ja matalampi 10 prosentin kanta 0,8 miljardia. Yhden prosenttiyksikön muutos yleisessä arvonlisäverokannassa pienentää tai suurentaa valtion tuloja vuoden 2016 tasossa staattisesti (kun kysynnässä ja tarjonnassa ei tapahdu muutoksia) noin 580 miljoonaa euroa. Vastaava muutos 14 prosentin verokannassa heilauttaa valtion kassaa 170 miljoonalla eurolla ja 10 prosentin verokannassa noin 76 miljoonalla eurolla.

Suomen yleinen arvonlisäverokanta 24 % on kansainvälisessä vertailussa korkeahko (ks. Kuvio 8); vertailun kirein arvonlisäverokanta on Unkarissa, 27 prosenttia. Muiden Pohjoismaiden sekä Kroatian arvonlisäverokannat ovat niin ikään korkeita. Matalimpia arvonlisäverokantoja sovelletaan EU:n ulkopuolella, eli Kanadassa, Japanissa ja Sveitsissä. EU-maiden matalimpia, alle 20 prosentin arvonlisäverokantoja soveltavat Luxemburg, Kypros, Malta ja Saksa. Eri maiden arvonlisäverokannat tarkastellaan yksityiskohtaisesti liitteestä 3.

Kuvio 8 Yleinen arvonlisäverokanta eräissä maissa vuonna 2017, %. Lähde: Euroopan komissio, vatlive.com.

Euroopan velkakriisi 2010-luvun taitteessa sai monet EU:n jäsenvaltiot korottamaan arvonlisäverokantojaan julkisen talouden tasapainottamiseksi ja velkaantuneisuuden vähentämiseksi. Arvonlisäverokiristykset ovat olleet suosittuja sen vuoksi, että niillä pystytään keräämään valtion kassaan kohtuullisen suuri summa rahaa, eikä veronkiristys toisaalta näy arkipäivän kulutuksessa suurina muutoksina. Viime vuosina arvonlisäveromuutosten määrä on kuitenkin vähentynyt sekä Euroopassa, että OECD-maissa. Vuosien 2015-2017 välillä arvonlisäveroa korotti vain Kreikka yhdellä prosenttiyksiköllä. Romania laski 2016 arvonlisäverokantaa 24 prosentista 20 prosenttiin ja 2017 palautti kannan globaalia talouskriisiä edeltäneelle tasolle 19 prosenttiin.

Vuoden 2008 alkuun verrattuna yleistä arvonlisäverokantaa on muuttanut lähes kolme neljästä EU-maasta (ks. taulukko 4). Muutokset ovat olleet hyvinkin yksipuolisia, sillä yhdenkään EU-maan yleinen arvonlisäverokanta ei seurantajaksolla ole las-

kenut. Ei ole odotettavaa, että EU-maiden arvonlisäverotasoisiin tehtäisiin merkittäviä muutoksia aivan lähitulevaisuudessa.

Vuoteen 2008 verrattuna eniten arvonlisäveroa on kiristänyt Unkari, jossa verokanta on noussut peräti seitsemällä prosenttiyksiköllä. Espanja ja Kreikka ovat kiristäneet arvonlisäverotustaan tiukasti: viiden prosenttiyksikön verran. EU-maiden keskimääräinen arvonlisäverokanta on 21,50 % vuonna 2017. OECD-maissa vastaava luku on hieman pienempi, 19,24 %.

Taulukko 5 Yleinen arvonlisäverokanta EU-maissa vuosina 2008 ja 2017, %.

	1.1.2008	1.1.2017	Muutos, %-yks. 1.1.2008–1.1.2017
Itävalta	20	20	0
Belgia	21	21	0
Bulgaria	20	20	0
Kroatia	22	25	+3
Kypros	15	19	+4
Tšekki	19	21	+2
Tanska	25	25	0
Viro	18	20	+2
Suomi	22	24	+2
Ranska	19,6	20	+0,4
Saksa	19	19	0
Kreikka	19	24	+5
Unkari	20	27	+7
Irlanti	21	23	+2
Italia	20	22	+2
Latvia	18	21	+3
Liettua	18	21	+3
Luxemburg	15	17	+2
Malta	18	18	0
Alankomaat	19	21	+2
Puola	22	23	+1
Portugali	21	23	+2
Romania	19	19	0
Slovakia	19	20	+1
Slovenia	20	22	+2
Espanja	16	21	+5
Ruotsi	25	25	0
Britannia	17,5	20	+2,5

Alennetut arvonlisäverokannat ovat Suomessa muihin maihin verrattuna melko korkealla tasolla. Alennettujen verokantojen vertailu eri maiden kesken on hankalaa, sillä niitä sovelletaan eri maissa jokseenkin eri hyödykkeisiin ja alennettujen verokantojen määrä vaihtelee maittain. Esimerkiksi Suomessa elintarvikkeisiin sovelletaan alennettua 14 % arvonlisäverokantaa; Britanniassa elintarvikkeiden arvonlisäverokanta on pääsäännön mukaan 0 %; kun taas Liettussa elintarvikkeisiin lisätään yleisen arvonlisäverokannan mukainen vero. Tanskassa alennettua arvonlisäverokantaa voi soveltaa ainoastaan yli kerran kuukaudessa ilmestyviin sanomalehtiin. Arvonlisäverokantojen vertailukelpoisuuden puutteista huolimatta voidaan silti todeta, että alen-

netut verokannat Suomessa ovat korkeita vertailussa muihin Euroopan maihin nähden. Suomen ja muiden maiden arvonlisäverokantoja on taulukoitu liitteeseen 3.

3.3 Arvonlisäverotuksen edut ja heikkoudet

Arvonlisäverojärjestelmän etuna pidetään sen neutraaliutta ja tehokkuutta. Arvonlisävero on taloudellisesti tehokas, sillä yksinkertaisimmassa muodossaan se ei vaikuta ihmisten kulutus- tai säästöpäätöksiin. Kulutus mielletään monesti veropohjana myös järkevämmäksi verokohteeksi kuin työpanoksesta kerättävät tuloverot, koska kulutusverotuksen on todettu hidastavan talouskasvua vähemmän kuin työn verotus ja koska liiallisesta kulutuksesta koituu haitallisia ulkoisvaikutuksia. Lisäksi arvonlisävero kohdistuu tuontitavariihin ja -palveluihin, mutta ei rasita vientitoimintaa.

Laajan veropohjan vuoksi arvonlisävero on tehokas verotuohtojen kerryttäjä. Se on merkittävä tulonlähde kaikissa EU-maissa ja veron käyttö laajenee koko ajan maailmalla. Arvonlisävero on erityisen tärkeä tulonlähde useille tasaveron käyttöönottoille EU-maille, joiden verorakenne painottuu kulutusverotukseen. Henkilöverotuksen tasaveron käyttöä useissa Itä-Euroopan maissa.

Arvonlisäverojärjestelmän etuihin kuuluu myös se, että vero kohdistuu lopulliseen kulutukseen eikä välituotteista eli yritysten panoksista tarvitse maksaa veroa. Arvonlisävero ei olekaan niin herkkä piilevän verovelan kertymiselle kuin aiemmin käytetyt myyntiverot tai liikevaihtoverot. Koska vero lasketaan suhteessa hintoihin, tuotteen sisältämä verorasitus voidaan laskea tarkasti kaikissa tuotanto- ja jakeluketjun vaiheissa. Arvonlisäverojärjestelmän hyötyihin kuuluu myös sen itse itseään kontrolloiva luonne, joka syntyy edellä mainitusta panosten vähennysoikeudesta. Tällöin veronkierto on huomattavasti hankalampaa kuin pelkästään lopullisen myynnin yhteydessä kerättävän veron kohdalla.

Vaikka arvonlisäverojärjestelmän perusrakenne on yksinkertainen, todellisuudessa arvonlisäverojärjestelmää mutkistavat kuitenkin erilaiset poikkeukset, useat alennetut arvonlisäverokannat ja arvonlisäverolain erilainen soveltaminen eri maissa. Myös rajanveto alennettujen verokantojen tai julkisen ja yksityisen liiketoiminnan välillä on toisinaan epä johdonmukaista, mikä tuottaa tulkitsijalleen päänvaivaa. Tämän vuoksi EU pyrkii yhdenmukaistamaan arvonlisäverojärjestelmäänsä, millä tavoitellaan yksinkertaista ja petoksilta suojattua järjestelmää, jolla voitaisiin tehokkaammin kerätä verotuloja kansallisille hallituksille. (Euroopan komissio 2015.)

Arvonlisäverojärjestelmään liittyviä ongelmia synnyttävät myös yritysten liiketoiminnan paikantamissäännöt, niihin liittyvät vähennys- ja palautuspaikan määrittämisiongelmat sekä mahdollinen liiketoiminnan kaksinkertainen verotus. Esimerkiksi EU:ssa yritysten on käytännössä yhä jaettava liiketoimintansa kotimaan myyntiin, yhteisökauppaan sekä kolmansiin maihin suuntautuvaan kauppaan, minkä lisäksi yritysten on oltava perillä kunkin jäsenmaan erilaisista arvonlisäverosäännöistä. Näiden tekijöiden vuoksi yrityksen muussa kuin kotimaassa harjoittaman liiketoiminnan

kustannukset ovat selvästi vastaavaa kotimaista toimintaa suuremmat, minkä vuoksi sisämarkkinoiden tarjoamia täysimääräisiä hyötyjä ei saavuteta. Arvonlisäverosäännösten noudattamisen arvioidaan maksavan yrityksille kahdesta kahdeksaan prosenttia kannetun arvonlisäveron määrästä. (Euroopan yhteisöjen komissio 2011.) Arviot kustannuksista vaihtelevat kuitenkin huomattavasti. Pienille yrityksille kustannukset ovat prosentuaalisesti suuremmat kuin suuryrityksille.

Ongelmia syntyy myös vientitoimintaan liittyvistä petoksista ja ns. karusellikaupasta, kun EU:n sisällä osa yrityksistä hakee olemattomaan ulkomaanmyyntiinsä liittyvät arvonlisäveropalautukset tai kun ulkomaille myyty tavara palautuu arvonlisäveropaana EU:n sisämarkkinoille². Petokset aiheuttavat paitsi budjettivaikutuksia myös kilpailuvääristymän rehellisten yritysten vahingoksi (OECD 2011a).

3.4 Menetetty verotulot ja alennetut arvonlisäverokannat

Alennetut arvonlisäverokannat on tarkoitettu poikkeuksiksi yleisen verokannan mukaiseen verotukseen. Ne vähentävät arvonlisäverojärjestelmän neutraaliutta, tehokkuutta sekä tuloja. Yhtenäinen verokanta sen sijaan vähentäisi verohallinnon ja yritysten kustannuksia (Valtionvarainministeriö 2010). Toisaalta korkea yleinen verokanta ja vähäinen määrä poikkeuksia voi lisätä veronkiertoa (European Commission 2011). Veronkierron on todettu yleistyvän laskusuhdanteissa (CASE 2016).

Euroopan komission teettämässä selvityksessä määritelty *VAT Gap* mittaa todellisten kokonaisarvonlisäverotuottojen ja teoreettisten lainmukaisten arvonlisäverotuottojen suhdelukua. Menetettyjä arvonlisäveroja voidaan puolestaan mitata myös alennettujen arvonlisäverokantojen (*Rate Gap*) ja veropoikkeusten (*Exemption Gap*) vuoksi menetettyjen verotuottojen suhteella yleisellä arvonlisäverokannalla laskettuun potentiaaliseen verotuottoon. (CASE 2016.)

VAT Gap indikoi menetettyjen arvonlisäverojen määrää, joka aiheutuu ennen kaikkea veropetosten ja -välttelyn myötä, mutta myös esimerkiksi maksukyvyttömyyksien, konkurssien ja hallinnollisten virheiden vuoksi verottamatta jääviä arvonlisäveroja. VAT Gap Suomessa oli vuonna 2014 6,9 %, joka on EU:n pienimpiä EU:n keskiarvon ollessa samana vuonna oli 14,0 %. Suomessa alennettujen arvonlisäverokantojen vuoksi vuonna 2014 potentiaalisesta verotuotosta menetettiin 9,1 % ja veropoikkeuksien myötä 41,0 %. EU:n keskiarvo Rate Gapille on 5,3 % ja Exemption Gapille 38,5 %. Toisin sanoen Suomessa kannetaan alennettujen arvonlisäverokantojen ja veropoikkeuksien vuoksi EU-keskiarvoihin nähden vähemmän veroja. (CASE 2016.)

² Kun sisämarkkinoilla vienti on verotonta eikä rajavalvontaa enää ole, arvonlisäveroketju katkeaa vientitavaran ylittäessä jäsenmaiden välisen rajan. Tällöin veroviranomaiset ovat viejäyrityksen antamien tietojen varassa tavaroiden alkuperästä ja liikkeistä. Käytännössä yritysten onkin näissä tilanteissa epärehellisin keinoin mahdollista yhdistää arvonlisäveropalautukset ja arvonlisäveron maksamatta jättäminen. Lisäksi on mahdollista, että EU:n läpi kolmanteen maahan vietäväksi ilmoitetut tavarat palaavat takaisin sisämarkkinoille ilman, että arvonlisäveroa on maksettu. (Rauhanen 2003.)

Arvonlisävero mielletään joskus regressiiviseksi veroksi, koska pienituloiset maksavat tuloihin suhteutettuna enemmän arvonlisäveroa kuin suurituloiset. Arvonlisäveron tulonjakovaikutuksia voidaan tutkia myös suhteuttamalla maksetut arvonlisäverot kulutukseen, jolloin EU-maiden arvonlisäverojärjestelmä osoittautuu puolestaan lievästi progressiiviseksi. Progressiivisuus aiheutuu siitä, että vapautuksilla ja alennetuilla arvonlisäverokannoilla on usein suurempi suhteellinen hyöty pienituloisten kulutuksessa kuin suurituloisilla. Jos vapautukset tai alennetut arvonlisäverokannat poistettaisiin, muutos rankaisi enemmän pienituloisia kuin rikkaampia. Toisaalta rahamääräisesti laskettuna rikkaat kuitenkin hyötyvät alennuksista köyhiä enemmän ja siinä mielessä verotuki valuu hukkaan. Tutkimusten mukaan progressiivinen tulovero tai kohdennetut menonlisäykset voivatkin edistää oikeudenmukaisuutta tehokkaammin kuin alennetut arvonlisäverokannat. (European Commission 2011.)

Alennetut arvonlisäverokannat voivat tietyissä tapauksissa muuttaa onnistuneesti kysynnän rakennetta ja lisätä talouden tehokkuutta. Alennus voidaan esimerkiksi kohdistaa sellaiselle rajatulle toimialalle, jossa tehdään paljon ”tee se itse -työtä” tai pimeää työtä. Tällä houkutteellaan työntekijöitä ostamaan edullisempi tuote tai palvelu, viettämään vähemmän aikaa tee se itse -töissä tai harmailla työmarkkinoilla ja lisäämään työpanostaan normaalissa työpaikassa. Mikäli näin tapahtuu, veronalennus lisää tuottavuutta. Lisäksi alennetut arvonlisäverokannat voivat lisätä ns. ”meriitti-hyödykkeiden” kysyntää. Ne ovat tuotteita, joilla on hyödyllisiä ja arvostettuja vaikutuksia paitsi niitä käyttävälle yksilölle myös yhteiskunnalle laajemmin, kuten esimerkiksi kulttuuri, kirjat ja koulutus. (Copenhagen Economics 2007, European Commission 2011.)

Alennettujen arvonlisäverokantojen vaikutusta hintoihin ja työllisyyteen on myös arvioitu kirjallisuudessa. Esimerkiksi Harju ja Kosonen (2013) tutkivat ravintoloiden tarjoileman ruuan vuoden 2010 arvonlisäveroalennuksen vaikutusta alan hintoihin, kysyntään ja työllisyyteen. Kuluttajahintojen havaittiin laskeneen keskimäärin vain noin neljänneksen verokannan laskuun nähden, ja myyntimäärissä tai alan työllisyydessä ei havaittu kasvua. Tämän tutkimuksen perusteella arvonlisäverokantojen alennuksilla ja niiden vaikutuksilla taloudelliseen aktiivisuuteen työvaltaisilla palvelualoilla ei ole yhteyttä.

4 VALMISTEVEROT

4.1 Valmisteverojen peruseriaatteet

Valmisteverot ovat laissa määriteltyjen tiettyjen tuotteiden valmistukseen tai käyttöön kohdistuvia välillisiä veroja. Veron suorittamisvelvollisuus syntyy silloin, kun valmisteveronalainen tuote luovutetaan kulutukseen Suomessa. Valmisteveroa maksetaan muun muassa alkoholiuomista, polttoaineista, tupakkatuotteista, sähköstä ja jätteestä. Veronmaksusta huolehtii tuotteiden valmistaja tai tullausilmoituksen antava maahantuojaja, joten valmisteverovelvollisten määrä on pienempi kuin arvonlisäverovelvollisten.

Valmisteverojen keskeisimpänä tehtävänä on tuottaa valtiolle verovaroja, mutta yhä useammin niitä perustellaan myös muilla yhteiskunnallisilla ja kansainvälisillä päämäärillä. Tyypillisesti valmisteverot asetetaan sellaisille tuotteille, joiden kuluttamisesta aiheutuu yhteiskunnallisia haittoja ja kustannuksia eli negatiivisia ulkoisvaikutuksia. Esimerkiksi bensiinin valmisteverolla pyritään hillitsemään yksityisautoilua ympäristöpoliittisista syistä ja alkoholin valmisteverolla pyritään vähentämään alkoholin kulutusta terveyspoliittisista syistä. Fiskaalisesta valmistevero on tehokas erityisesti sellaisilla hyödykkeillä, joiden kysynnän hintajousto on pieni. Hintajouston ollessa pieni muutokset kysynnässä ovat suhteellisesti pieniä hinnanmuutokseen nähden. Pienen hintajouston hyödykkeitä ovat muun muassa tupakka ja bensiini. Valmisteverot voidaan luokitella niiden tarkoituksen perusteella kahteen luokkaan: haittaveroihin eli Pigou-veroihin ja syntiveroihin. Haittaveroilla (esim. jätevero) suojataan kulutuksesta kärsiviä sivullisia, syntiveroilla (esim. tupakkavero) yritetään lähtökohtaisesti suojella kuluttajaa itseään.

Valmisteverot määräytyvät usein tuoteyksikkökohtaisesti³, ja ne ovat tyypillisesti kiinteitä, euromääräisiä ja myyntihinnasta riippumattomia veroja. Kun prosenttiperusteisesti asetetun veron osuus kokonaishinnasta säilyy aina vakiona, niin tiettyyn myyntitapahtumaan liittyvien yksikköperusteisten verojen osuus hinnasta muuttuu myyntihinnan vaihdellessa. Siten esimerkiksi yksikköperusteisen valmisteveron osuus hinnasta laskee yleisen hintojen nousun myötä⁴. Yksikköperusteisten valmisteverojen reaaliarvo siis laskee, jos verotasoihin ei tehdä moneen vuoteen muutoksia. Näin asetetut valmisteverot kohdistuvat myös ankarammin halpoihin tuotteisiin kuin kalliisiin ja pitkälle jalostettuihin tuotteisiin. Muutokset euromääräisissä valmisteveroissa vaikuttavat verotukseen kahdella tapaa: hyödykkeen kiinteän valmisteveron noustessa myös arvonlisävero nousee, mikä on seurausta hyödykkeen myyntihinnan noususta.

³ Valmisteverot asetetaan tyypillisesti suhteessa lukumäärään, painoon, vahvuuteen tai tilavuuteen. Joissain tapauksissa verotaso vielä tämän jälkeen yhdistetään tuotteen arvoon eli lähinnä vähittäismyyntihintaan.

⁴ Esimerkiksi valtion polttoaineverot eivät muutu bensiinin kuluttajahinnan vaihdellessa. Sen sijaan polttoaineista perittävä arvonlisäverot seuraavat kuluttajahinnan muutosta.

Vuodesta 2017 lähtien auto- ja valmisteveroista vastaava toimivaltainen viranomaisen vaihtui Tullista Verohallintoon. Kuluttajalle muutoksen vaikutus on vähäinen: menettelytavat ja lainsäädäntö säilyvät verotuksen osalta ennallaan, ainoastaan viranomaisorganisaatio vaihtui. Verohallinnon tehtävä on vastata valmisteverotuksen keräämisestä ja valvonnasta. EU:n ulkopuolelta tuotavista tuotteista peritään valmisteverot tullauksen yhteydessä.

Valmisteveroista suurin osa on harmonisoitu eli yhdenmukaistettu EU:n yhteisen valmisteverojärjestelmän puitteissa. Harmonisoiduille tuotteille on säädetty yhdenmukainen veropohja ja vähimmäisverotasot sekä luotu yhtenäinen verotuksen menettelytapa- ja valvontajärjestelmä (ns. järjestelmädirektiivi 2008/118/EY)⁵. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin halutessaan ylittää direktiivin asettamat vähimmäisverotasot. Harmonisoituja valmisteveroja sovelletaan tupakkatuotteisiin, alkoholijuomiin, nestemäisiin polttoaineisiin sekä sähköön ja eräisiin muihin energia-aineisiin. Kaikilla EU-mailla on käytössään edellä mainitut valmisteverot. Harmonisoinnista huolimatta näiden tuotteiden verot vaihtelevat yhä voimakkaasti EU-maissa.

Harmonisoitujen valmisteverojen ohella jäsenmailla on oikeus kantaa kansallisia valmisteveroja. Ne eivät saa kuitenkaan rajoittaa kilpailua eri jäsenmaissa toimivien yritysten välillä, eli verojen pitää kohdistua samalla tavalla niin kotimaisiin kuin muidenkin jäsenmaiden yrityksiin. Kansallisia valmisteveroja kannetaan Suomessa eräistä juomapakkauksista sekä kaatopaikalle toimitettavasta jätteestä. Lisäksi valmisteveronluonteisia maksuja ovat ajoneuvojen rekisteröintimaksu, huoltovarmuusmaksu, öljysuoja- ja öljyjättemaksu.

Taulukko 6 Tulot valmisteveroista ja valmisteveronluonteisista maksuista vuonna 2016. Lähde: Tilastokeskus.

Valmisteverot	Milj. euroa	% kaikista valmisteveroista
Energiaverot	4 356	53,5 %
Alkoholijuomavero	1 344	16,5 %
Tupakkavero	981	12,0 %
Autovero (sis. moottoripyörät)	959	11,8 %
Makeis-, jäätelö- ja virvoitusjuomavero	255	3,1 %
Apteekkimaksut	174	2,1 %
Varmuusvarastointimaksu	44	0,5 %
Juomapakkauusvero	15	0,2 %
Öljysuoja- ja öljyjättemaksu	14	0,2 %
Valmisteverotuotot yhteensä	8 142	100,0 %

Harmonisoinnin alaiset valmisteverot muodostavat suurimman osan valmisteverotuloista. Harmonisoinnin ulkopuolelle jäävät valmisteverot ja veronluonteiset maksut muodostavat vain murto-osan valmisteveroista. Energiaverojen osuus kaikista val-

⁵ Liittyttäessä EU:hun valmisteverojen vähimmäistasot eivät juuri aiheuttaneet muutoksia Suomelle, sillä Suomen verotasot olivat dieselöljyä lukuun ottamatta vähimmäistasoja korkeampia (Rauhanen 2003)

misteveroista on yli puolet. Seuraavaksi tärkein valmistevero on alkoholijuomavero, joka tuotti 2016 noin kuudenneksen valmisteverojen tuotosta. Makeis-, jäätelö- ja virvoitusjuomavero tuotti valtiolle 255 miljoonaa, josta 2017 valmisteverojen piiristä poistuneiden makeisten ja jäätelön osuus kokonaissummasta oli arviolta hieman alle puolet. Taulukko 6 esittää valmisteverot ja näihin läheisesti liittyvät valmisteveroluonteiset maksut vuonna 2016. Lajittelu valmisteveroista on tehty OECD:n valmisteverolistauksen mukaan.

Kuten muutkin kulutusverot, valmisteverot maksetaan EU:n sisällä siihen maahan, jossa tuotteet kulutetaan. Näin toimitaan myös etämyynnin tapauksessa. Valmisteveroa Suomessa maksetaan sekä Suomessa valmistetuista tuotteista että Suomeen tuotavista tuotteista. Veronkanto tapahtuu EU:n valmisteverojärjestelmässä pääsäännön mukaan silloin, kun valtuutettu varastonpitäjä ilmoittaa tuotteet luovutettaviksi kulutukseen. Maahantuodut tavarat voivat liikkua yhteisön sisällä ns. väliaikaisen verottomuuden järjestelmässä vapaasti niin kauan kuin niitä ei ole muodollisesti luovutettu kulutukseen. EU:n sisämarkkinoilla kuluttaja saa pääsääntöisesti tuoda kaikki toisesta jäsenvaltiosta omaan käyttöönsä hankkimat tuotteet ilman lisäveroja⁶. Matkustajien tulee kuljettaa tuotteet mukanaan samassa kulkuneuvossa, jolla itse saapuu Suomeen.

Valmisteveronalaisia tuomisia yhteisön ulkopuolelta rajoitetaan edelleen sekä ajallisesti että määrällisesti. Euroopan talousalueen ulkopuolelta Suomeen ei pääsääntöisesti saa tuoda alkoholia muutoin kuin jos matka on kestänyt yli 20 tuntia. Määrälliset rajoitukset koskevat EU:n ulkopuolelta Suomeen tuotavia alkoholijuomia ja tupakkatuotteita. Tupakkatuotteissa on oltava terveystietoista varoittavat pakkausmerkinnät. Näiden rajoitusten lisäksi lento- ja meriliikenteen matkustaja saa tuoda muita tuotteita EU:n ulkopuolelta tullitta ja veroitta enintään 430 euron arvosta. Muun liikenteen edustajille enimmäisraja on 300 euroa.

4.2 Alkoholivero on Suomessa verrattain kireä

Alkoholi- ja alkoholijuomaveroa kannetaan oluesta, viinistä⁷ ja muista käymisteitse valmistetuista alkoholijuomista, välituotteista⁸ ja etyylialkoholista⁹. Näiden tuotteiden vero määräytyy tuotteen alkoholipitoisuuden¹⁰ tai juomamäärän perusteella. Jokaisella tuoteryhmällä (mm. olut, viini, välituotteet, etyylialkoholi) on oma verokan-

⁶ Tuotteiden tulee kohdistua matkustajan tai hänen perheensä henkilökohtaiseen käyttöön tai ne tulee antaa lahjaksi. Kuluttajan postitse tai sähköisesti tilaamat tuotteet eivät siten ole verovapaita. Kaupallinen tuonti on aina veronalaista.

⁷ Muutamat EU-maat soveltavat kuohuviineille korkeampia verotasoja ei-kupliviini viineihin verraten

⁸ Välituotteilla tarkoitetaan tisleillä väkevöityjä viinejä (muun muassa portviini, madeira ja sherry), joiden alkoholipitoisuus on enintään 22 tilavuusprosenttia.

⁹ Tullitariffin nimikkeen 2208 alla olevat tuotteet: denaturoimaton etyylialkoholi (etanoli), alkoholipitoisuus pienempi kuin 80 tilavuusprosenttia; väkevät alkoholijuomat, liköörit ja muut alkoholipitoiset juomat

¹⁰ Oluen valmistevero voidaan asettaa joko tuotteen alkoholiprosentin tai platoasteen perusteella. Platoasteen yksi prosentti (1°Plato) vastaa yhtä astetta Plato-asteikossa. Yksi platoaste kertoo oluen mäsäyksessä kantavierteen liuenneiden sokerien määrän prosentteina koko vierteen. Mitä sokeripitoisempi ja tiheämpi kantavierre, sitä alkoholipitoisempaa oluesta tulee.

tansa, jotka esitetään liitteessä 4. Oluen ja etyylialkoholin vero lasketaan juoman sisältämän alkoholin perusteella, kun taas viinien ja välituotteiden vero määräytyy litralta valmista juomaa kohden. Joidenkin alkoholijuomien pakkauksista kannetaan Suomessa myös juomapakkausveroa. Sitä ei tarvitse kuitenkaan maksaa, jos pakkaus on uudelleentäytettävä tai kierrätettävä ja se kuuluu pantilliseen kierrätysjärjestelmään.

Vahvemman alkoholipitoisuuden juomia verotetaan yleisesti kireämmin kuin alkoholipitoisuudeltaan laimeampia juomia. EU-normit alkoholijuomien valmisteverojen rakenteiden yhdenmukaistamisesta ja minimiveroista luotiin sisämarkkinoiden perustamisen yhteydessä vuoden 1993 alussa. Taulukko 7 esittää minimiverot eri alkoholijuomaryhmille. Jäsenmaat voivat kuitenkin soveltaa alkoholijuomiin minimitasoja korkeampia valmisteverotasoja. Pienillä riippumattomilla olutpanimoilla on oikeus saada alkoholiverosta 10–50 prosentin suuruinen pienpanimoalennus. Vaikka alkoholin valmisteverojen vähimmäistasot on harmonisoitu EU-tasolla (92/84/ETY), verotasot vaihtelevat maittain yhä voimakkaasti. Erot vääristävät kilpailua sisämarkkinoilla ja synnyttävät kannustimia veronkiertoon.

Taulukko 7 Alkoholin valmisteverojen vähimmäismäärät EU:ssa ja verotasot Suomessa (1 hl = 100 l). Lähde: 92/84/ETY.

Tuote	Valmisteveron laskentaperuste	Vähimmäisvero EU:ssa	Suomi
Viini ja kuohuviini, 8–15 tilavuusprosenttia	hehtolitraa/valmista tuotetta	0€	339€
Olut	Hl/platoaste tai Hl/til.-%	0,748€ 1,87€	32,05€
Välituotteet	Hl/valmista tuotetta	45€	670€
Etyylialkoholi	Hl/til.-%	550€	4 555€

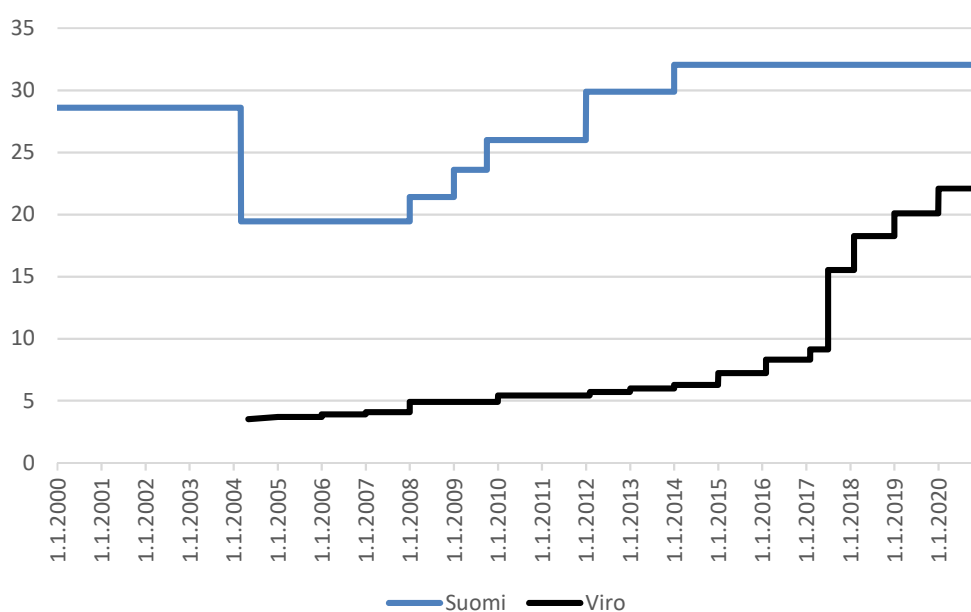
Alkoholin valmisteverotasoja kevennettiin Suomessa huomattavasti vuonna 2004 Viron EU-jäsenyyden ja Suomelle suotujen väliaikaisten EU:n sisäisten matkustajatuontirajoitusten purkautumisen myötä (ks. Kuvio 10). Väkevien verotusta kevennettiin 44 prosentilla, oluen 32 prosentilla ja viinin verotusta kymmenellä prosentilla. Verokevennyksien aiheuttamalla hinnanlaskulla¹¹ hillittiin alkoholin tilastoimattoman kulutuksen kasvua, jotta alkoholin tuotanto ja myynti eivät siirtyisi muualle eivätkä alkoholiverotulot laskisi Suomessa merkittävästi. Veronkevennyksien seurauksena verotulot supistuivat noin neljänneksellä, ja myös alkoholin kulutus ja alkoholihaitat lisääntyivät (Valtiovarainministeriö 2010).

Viron muuttuminen EU-maaksi ja siitä seurannut muutos alkoholimarkkinaan on muuttanut alkoholiverotuksen luonnetta Suomessa olennaisesti ja muutoksia alkoholiverotuksessa joudutaan punnitsemaan erityisesti rajakaupankäynnin näkökulmasta. Viron alkoholiverotasot ovat aina olleet huomattavasti Suomen tasoa matalammat,

¹¹ Vähittäismyynnin kokonaishinnan lasku oli keskimäärin 17 prosenttia maaliskuussa 2004. Sen jälkeen vähittäismyyntihintoja laski erityisesti oluen voimakas hintakilpailu.

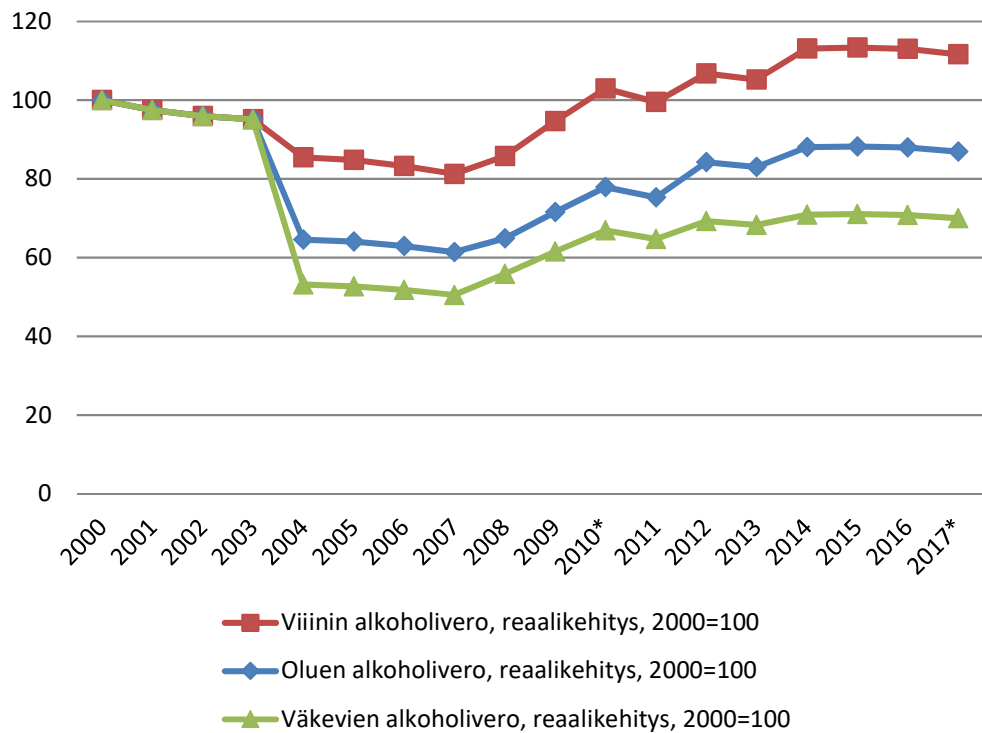
mutta Viron hallituksen päättämät merkittävät korotukset alkoholiverotasoisiin vuoteen 2020 mennessä tasoittavat eroja huomattavasti. Sipilän hallituksen hallitusohjelman veropoliittisessa linjauksessa mainitaan, että alkoholiveroa ”tarkistetaan, mikäli Viron korotukset antavat siihen mahdollisuuden”, mikä voi enteillä alkoholiverotuksen kiristämistä. On odotettavaa, että korotukset Viron alkoholiverotasoissa vähentävät Viirosta Suomeen tuotavan alkoholin määrää, mikä puolestaan lisää Suomessa alkoholin vähittäismyyntiä ja siitä seuraavia verotuloja. Verotulojen muutoksia arvioidessa on tosin huomioitava, että yleisellä hintojen nousulla on käyttäytymisvaiikutuksia, jotka hillitsevät verotulojen nousua.

Kuvio 9 Suomen ja Viron olutveron taso 2000-2020, euroa per litra puhdasta alkoholia. Lähde: Riigi Teataja.

Vuoden 2004 veronalennuksen jälkeen alkoholijuomaveroa on korotettu Suomessa viidesti – viimeksi vuonna 2014. Valtionvarainministeriö on perustellut veronkorotuksia fiskaalisilla syillä sekä alkoholista aiheutuvilla kansanterveydellisillä haitoilla. On kuitenkin merkillepantavaa, että reaalisesti sekä oluen että väkevien alkoholijuomien alkoholivero on edelleen vuoden 2004 veroalennusta edeltävän tason alapuolella. Viinin alkoholiveroa kevennettiin 2004 vain 10 %, ja viinin reaalin verotaso onkin viime vuosikymmentä korkeammalla. Alkoholiverotuksella kerättiin valtion kassaan vuonna 2016 noin 1,3 miljardia euroa. Viime vuosina verokertymä on laskeutunut varovasti: vuosien 2014 ja 2016 välillä laskua tapahtui 2,7 %, mitä selittää kulutuksen kokonaisvaltainen väheneminen ja alkoholituonnin hienoinen kasvu.

Kuvio 10 Alkoholiveron reaalikehitys 2000–2017, indeksi 2000=100.

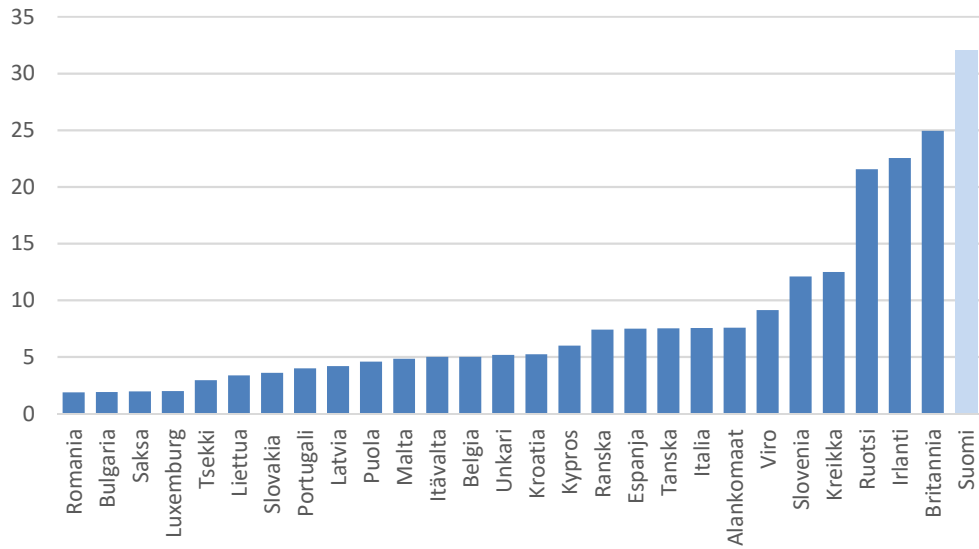
* Kuviossa on huomioitu tilanne vuosittain 1. tammikuuta. Alkoholiveron korotus 1.10.2009 kohdistuu näin ollen vuodelle 2010.

** 2017 inflaatioennuste 1,2 %, Valtiovarainministeriö

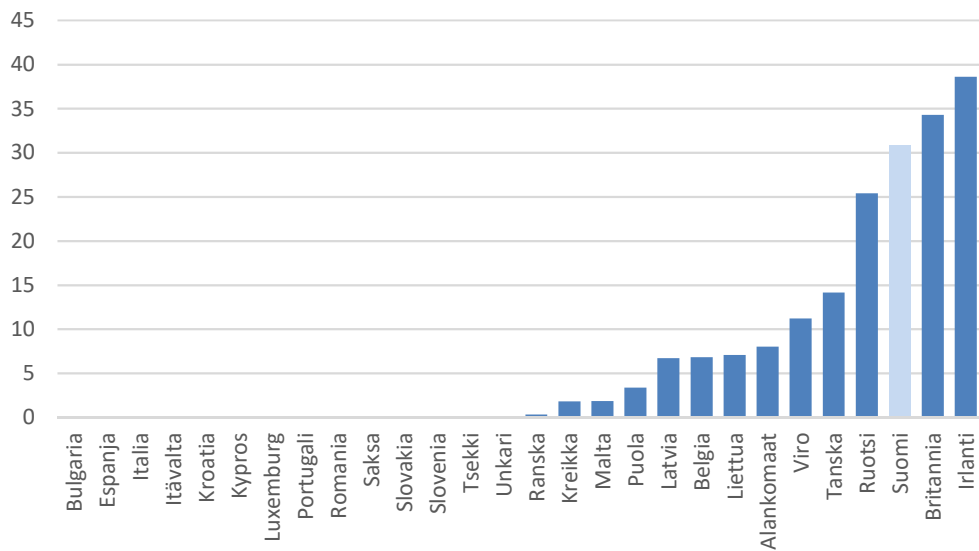
Suomea voidaan luonnehtia perustellusti kireän alkoholiverotuksen maaksi. Suomi on EU-maiden ankarin oluen verottaja, ja myös viinin sekä väkevien osalta Suomi on verotuksen kärkipäätä. Suomen verotuksen kireyttä kuvaa esimerkiksi se, että oluen verotus on lähes 17-kertaista kevyimpään olutverottajamaahan Bulgariaan verrattuna. Eroa kuitenkin selittää suureksi osaksi Bulgarian huomattavasti alhaisempi ostovoima.

Oluen, viinin ja väkevien alkoholijuomien valmisteverotasot EU-maissa esitetään kuvioissa 10–12 sekä liitteessä 5.

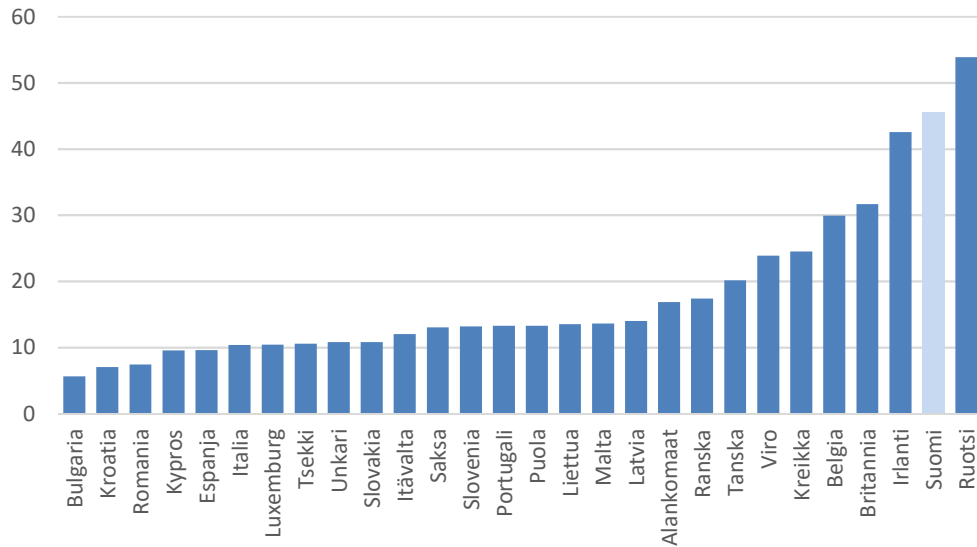
Kuvio 11 Oluen valmisteverotaset EU-maissa 1.1.2017 (Viro 1.2.2017), euroa per litra puhdasta alkoholia. Lähde: Euroopan komissio (2017).

Kuvio 12 Viinin (11 tilavuus-%) valmisteverotaset EU-maissa 1.1.2017 (Viro 1.2.2017), € per litra puhdasta alkoholia. Lähde: Euroopan komissio (2017).

Kuvio 13 Etyylialkoholin valmisteverotasot EU-maissa 1.1.2017 (Viro 1.2.2017), € per litra puhdasta alkoholia. Lähde: Euroopan komissio (2017).

Alkoholiverotus on ollut perinteisesti harmonisoinnin kannalta ongelmallinen valmistevero, sillä jäsenmaiden verojärjestelmät ja verotasot poikkeavat jo alun perin paljon toisistaan. Pohjoismaissa ja Britteinsaarilla alkoholia verotetaan kireästi, mutta viinintuottajamaissa alkoholiverotus on huomattavasti keveämpää. Viiniä pidetään näissä maissa eräänlaisena perushyödykkeenä, joka on rinnastettavissa pikemminkin elintarvikkeisiin kuin muihin alkoholijuomiin. EU:n asettama viinin valmisteveron vähimmäisverotaso on nolla, ja tätä minimiverotaso soveltaa puolet EU-maista. Muutamat EU-maat verottavat kireämmin kuohuviinejä tavallisiin viineihin nähden. Punnan heikkeneminen on aiheuttanut Ison-Britannian alkoholiverotusojen laskua euroiksi muunnettuna. Maa on aiemmissa vertailuissa ollut vahvemman punnan ansiosta moniin muihin Euroopan maihin nähden kireämpi alkoholin verottaja.

Alkoholiverojen kireys välittyy myös alkoholin hintoihin. Eurostatin (2016) vertailun mukaan alkoholijuomien hinnat olivat Suomessa vuonna 2015 172 prosenttia EU:n keskiarvosta. EU-maista kallein on Irlanti (175 % keskiarvosta), ja halvin Bulgaria (64 %). Suomen naapurimaista Norjassa alkoholi on Euroopan kalleinta, 250 % EU:n keskiarvoon nähden. Ruotsissa (145 %) ja Virossa (103 %) alkoholi on Suomeen verrattuna halvempaa. Alkoholin rajakauppa Suomessa koostuu suureksi osaksi Virosta suuntautuvasta tuonnista, mutta pohjoisessa ja luoteisessa Suomessa käydään myös jonkin verran rajakauppaa Ruotsin ja Norjan kanssa. Ruotsista suomalaiset hakevat olutta ja viiniä, siinä missä ruotsalaiset hakevat Suomesta väkeviä alkoholijuomia. Norjalaiset puolestaan hakevat Suomesta kaikkea alkoholia, erityisesti viiniä ja väkeviä. Suomen ja Ruotsin välillä käytävä kauppa perustuu lähinnä verotuksesta aiheutuviin hintaeroihin, kun taas Suomesta Norjaan vietävä alkoholi on kaikkien juomatyypin kohdalla norjalaista edullisempaa. (Yle 2017.)

4.3 Tupakkaverotus kavunnut EU:n kireimpiin

Tupakkaveroa kerätään eri tupakkavalmisteista. Yhteisötasolla on määritelty yksityiskohtaisesti tupakan valmisteverotuksen piiriin kuuluvat tupakkavalmisteet eli tupakkaveron veropohja ja siihen sovellettavat minimiverokannat. Verotettavia tupakkatuotteita ovat savukkeet, sikarit, pikkusikarit, hienoksi leikattu tupakka sekä muu piippu- ja savuketupakka. Näiden lisäksi myös muista tupakkaa sisältävistä tuotteista ja tupakkavalmisteisiin rinnastettavista tuotteista, kuten savukepaperista, kannetaan Suomessa tupakkaveroa kansallisten sääntöjen mukaan. Vuoden 2017 tammikuussa tuli voimaan uusi sähkösavukeneesteistä (sähkötupakka) kannettava valmistevero. Tupakkaveron tuotosta noin 88 % koostui savukkeiden verosta vuonna 2015.

Suomi on korottanut tupakkaveroja useasti 2010-luvulla. Savukkeiden yksikkövero on noussut vuodesta 2009 lähes joka vuosi, ja vuosille 2016 ja 2017 Sipilän hallitus päätti yhteensä neljästä puolivuositaisesta korotuksesta tupakan valmisteverotasiin. Mikäli hallituksen veropoliittisen linjauksen mukaan lasketut tupakkaveron korotuksista saatavat verotulot aiotaan kerätä täysimääräisinä, on odotettavissa tupakkaveron korotettavan hallituskauden aikana vielä lisää.

Valtaosa tupakkaveroa kantavista maista kerää tupakkaveron tuotteen arvon eli useimmiten vähittäismyyntihinnan perusteella. Arvoperusteisen veron lisäksi useat maat yhdistävät tupakkatuotteiden veroon yksikkökohtaisia lisäveroja. Arvoperusteinen vero luo tupakan verotukseen sisäänrakennetun mekanismin, joka reagoi tupakan hinnan muutoksiin. Tällöin veron määrä muuttuu inflaation myötä. Vertailun vuoksi alkoholin valmisteveroissa ei ole vastaavaa ominaisuutta. Arvonlisävero tosin reagoi muutoksiin hinnassa sekä tupakan että alkoholin osalta.

EU:n tupakkadirektiivin (2011/64/EU) mukaan savukkeista tulee EU:ssa periä tuoteyksikkökohtainen erityisvalmistevero, vähittäismyyntihintaan perustuva suhteellinen valmistevero ja arvonlisävero. Yksikkö- ja arvoperusteisen tupakkaveron yhteisvaikutuksen tulee olla vähintään 60 % savukkeiden vähittäismyyntihinnan painotetusta keskiarvosta ja vähintään 90 €. Mikäli veron määrä on kuitenkin yli 115 €, 60 %:n ehtoa ei tarvitse täyttää. Vähittäismyyntihinnan painotetun keskiarvon vahvistaa Suomessa Verohallinto. Vähimmäistasoja korotettiin EU:ssa 1.1.2014 alkaen, ja eräille maille on myönnetty muutosten osalta siirtymäkausi, joka ulottuu vuoden 2017 loppuun asti. Jäsenvaltiot voivat säätää savukkeille vähimmäisveron, jos se ei estä tupakkaverodirektiivissä säädetyn rakenteen noudattamista. Tällä voidaan estää halpojen tupakkatuotteiden tuloa markkinoille.

Suomessa savukkeiden arvoperusteinen valmistevero on 52 prosenttia savukkeiden vähittäismyyntihinnasta ja se on säilynyt muuttumattomana vuodesta 2009. Sen lisäksi savukkeista tulee maksaa yksikkövero, jonka suuruus on tammikuusta 2017 eteenpäin tuhatta savuketta kohti 45,50 euroa ja heinäkuusta vastaavasti 49,50 euroa.¹² Savukkeita ja savukkeiksi käärittävää hienoksi leikattua tupakkaa koskee lisäksi

¹² Sikareiden ja pikkusikareiden, piippu- ja savuketupakan, savukkeiksi käärittävän hienoksi leikatun tupakan, savukepaperin ja muun tupakkaa sisältävän tuotteen verotaulukot löytyvät liitteestä 6.

vähimmäisverosäädös, jonka mukaan näiden tuotteiden tupakkaveron on oltava aina vähintään laissa säädetyn yksikköveron suuruinen. Savukkeiden vähimmäisvero on ollut tammikuusta 2017 lähtien Suomessa 211,50 euroa 1000 savuketta kohden (heinäkuusta 2017 223,00 euroa) ja 128,50 euroa kilogrammaa savukkeiksi käärittävää hienoksi leikattua tupakkaa kohden (heinäkuusta 2017 135,50 euroa). Valmisteverojen lisäksi tupakkatuotteista maksetaan myös 24 prosentin arvonlisävero.

Tupakan valmisteveroa on korotettu kansainvälisestä finanssikriisistä alkaneen ajanjakson aikana keskimäärin vuosittain: 2009, 2010, 2012, 2014 sekä 2015 kertaalleen kunakin vuonna ja vuosien 2016-2017 välillä puolivuositain yhteensä neljästi. Tupakkaveron suhteellinen osuus perustuu enimmiltä osin prosenttiosuuteen tupakan vähittäismyyntihintaan, joten verotaso noudattaa melko tarkasti yleistä hintakehitystä ilman veronkiristyksiä. Reaalisesti tupakkaveron taso pysyi melko vakaana vuosina 2000–2008, mutta viime vuosien veronkiristykset ovat nostaneet reaalista verotaso nopeasti. Veronkiristysten taustalla valtiontaloudelliset syyt ovat keskeisiä, mutta niillä on tavoiteltu myös terveydellisiä vaikutuksia tupakkatuotteiden hinnankorotusten ja korotuksia seuraavan tupakan kulutuksen vähentymisen myötä. Samaan aikaan savukkeiden ja muiden tupakkatuotteiden kulutus on laskenut, mikä aiheutuu osittain veronkiristyksistä ja osittain muista terveystoimista¹³. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen selvityksen mukaan tupakanpoltosta koituu yhteiskunnalle välittömiä ja välillisiä kustannuksia arviolta noin 1,5 miljardin euron edestä, kun huomioon otetaan muun muassa terveydenhuollon menot, sairauspoissaolot, tulipalot, ennenaikaiset kuolemat ja sairauspäivärahat (THL 2015). Tupakkavero tuotti 2016 0,98 miljardia euroa.

Savukkeiden verollisen kulutuksen ohella noin kuudenneksen kokonaiskulutuksesta arvioidaan olevan verotonta matkustajatuontia tai muuta verotuksen ulkopuolelle jäävää tuontia, kuten salakuljetusta. Lähialueiden suuret hintaerot luovatkin kannustimia tupakan laittomaan matkustajatuontiin¹⁴ tai laittomaan kauppaan, minkä vuoksi tupakan veronkorotuksia on järkevää toteuttaa maltillisesti. Suuret kertakorotukset johtivat esimerkiksi Ruotsissa 1990-luvun lopulla matkustajatuontin ja laittomien markkinoiden huomattavaan kasvuun ja verotuottojen laskuun. Tilanteen korjaaminen oli veronalennuksista huolimatta hidasta, koska jo syntyneiden laittomien hankintakanavien poistaminen oli vaikeaa (Valtiovarainministeriö 2010). Tämän nojalla on tarkoituksenmukaista, että vuosien 2016-2017 veronkorotukset on toteutettu asteittain suuren kertakorotuksen sijaan.

Tupakan verottajana Suomi on EU:n yksi kireimmistä (Kuvio 14 ja liite 8). Kuluvana vuonna keskihintaisesta savukeaskista maksetaan pienintä tupakkaveroa Bulgariassa ja Liettuassa, joissa tupakkaveron määrä askia (20 savuketta) kohden on 1,71 euroa. Tupakkaverot ovat euromääräisesti matalia myös muissa vuosina 2000-luvulla EU:hun liittyneissä maissa. Tosin nämä maat ovat kiristäneet verotustaan suhteelli-

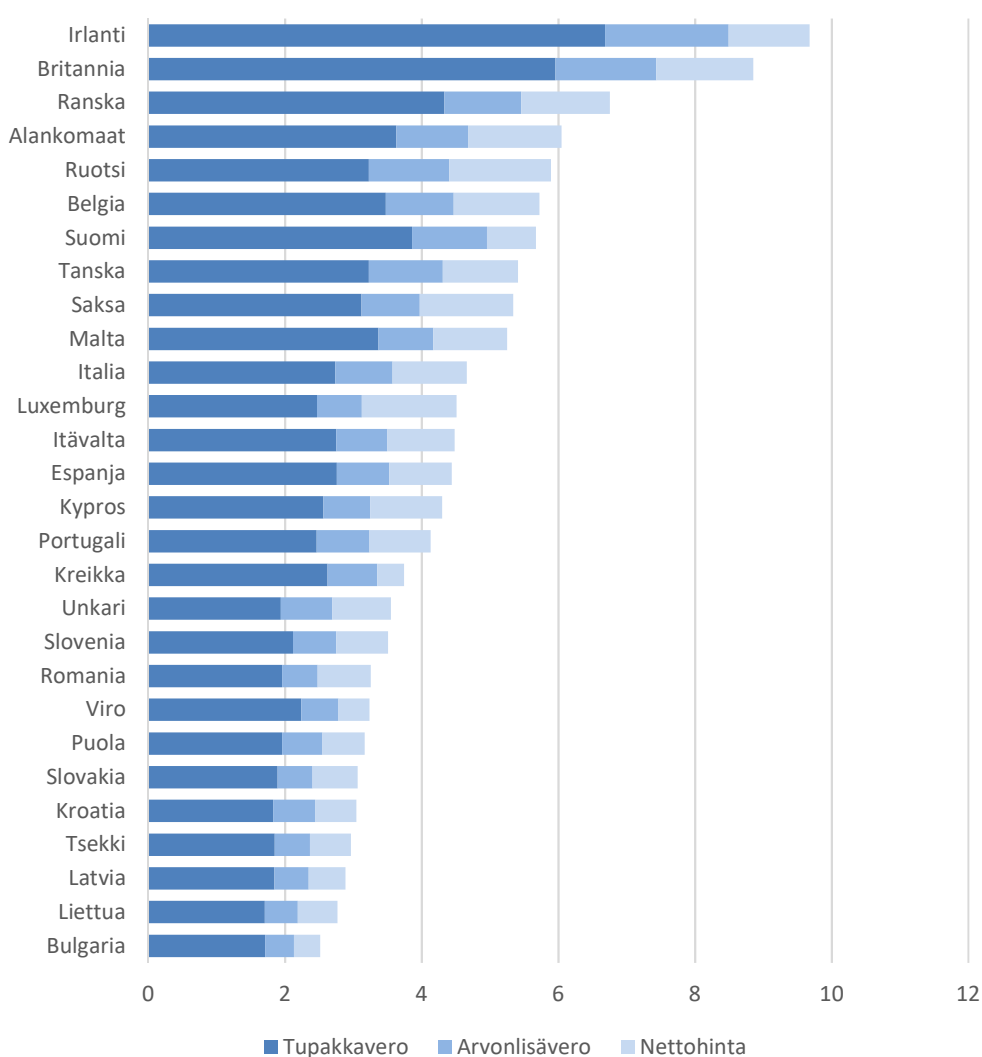
¹³ Lokakuussa 2010 voimaantulleessa tupakkalaissa on säännös, jonka perusteella tupakkatuotteiden ja niiden tavaramerkkien esilläpito vähittäismyyntissä on kiellettyä 1.1.2012 alkaen.

¹⁴ Jos tupakkatuotteissa ei ole terveyshaitoista varoittavia pakkausmerkintöjä suomeksi ja ruotsiksi, niin savukkeita ei saa tuoda esimerkiksi Virossa 200 kappaletta enempää.

sesti vuodesta 2008 lähtien vanhoja EU-maita ahkerammin: suurimpia suhteellisia korotuksia on tehty Liettuassa, Romaniassa, Virossa ja Bulgariassa.

Vanhoista EU-maista savukeaskin tupakkaverot jäävät matalimmalle tasolle Portugalissa, Luxemburgissa, Itävallassa, Kreikassa ja Italiassa. EU-alueen euromääräisesti suurinta tupakkaveroa kannetaan Irlannissa. Irlannissa tupakkaveron määrä, 6,68€ on noin nelinkertainen Bulgariaan ja Liettuaan nähden ja arvonlisävero mukaan lukien ero korostuu entisestään. Britannian punnan heikkeneminen euroon nähden on pudottanut Iso-Britannian tilaston kärkisijalta vuodesta 2016. Suomen ja muiden EU-maiden savukkeiden valmisteverotaset esitetään tarkemmin liitteessä 7.

Kuvio 14 Keskihintaisen savukeaskin hinnan (€) muodostuminen eri EU-maissa vuonna 1.1.2017. Euroopan komissio (2017).

Harmonisoinnista huolimatta tupakkaverotus vaihtelee EU-maiden välillä huomattavasti. Tämä johtuu siitä, että EU:n vaatimukset savukkeiden verotukselle on sidottu savukkeiden vähittäismyyntihinnan painotettuun keskiarvoon kussakin maassa. Jäsenvaltioiden vähittäismyyntihinnat ja siten myös niistä kerättävät verot vaihtelevat

kuitenkin euromääräisesti huomattavasti maittain. Näin siitäkin huolimatta, että tupakkaveron suhteellinen rakenne on harmonisoitu. Suomessa keskimääräinen savukeaski kustantaa 2017 Euroopan komission tilaston mukaan 5,7 euroa, Irlannissa 9,7 euroa, ja Bulgariassa 2,5 euroa. Maittaiset tiedot tupakka-askin hinnan muodostumisesta ovat liitteessä 8.

Tupakan vähittäismyyntihinnan asettaa Suomessa tupakan valmistaja tai maahan-tuoja. Vähittäismyyntihinnan määräytymisessä kaupan tupakan jakelusta saamalla korvauksella on merkittävä rooli. Ruuan, juomien ja tupakan hintoja vertailevan Eurostatin tilaston mukaan tupakan hinta oli 2015 suurimmassa osassa Euroopan mais-ta maanosan painotettua keskiarvoa alhaisempi, Suomessa hinta vastasi täsmälleen keskiarvoa. Tilastoa selittää se, että Suomessa kaupan nettohinnan osuus kokonais-myyntihinnasta on vanhojen EU-maiden pienimpiä, siinä missä Suomen verotus on vastaavasti kireää.

4.4 Energiaverot kertyvät bensiinistä, dieselistä ja sähköstä

Suomessa kannetaan energiaveroja sähköstä, kivihielestä, maakaasusta, polttoturpeesta, mäntyöljystä ja nestemäisistä polttoaineista. Nestemäisiä polttoaineita ovat muun muassa moottoribensiini, biopolttoaineet, dieselöljy, lentopetroli, lämmöntuotantoon käytettävä kevyt ja raskas polttoöljy, moottori- ja lämmöntuotantoon käytettävät kasvi- ja eläinrasvat sekä alkoholit. Vuodesta 2016 lähtien veroa on kannettu myös nestekaasusta. Valmisteveroa on maksettava lisäksi edellä mainittuihin polttoaineisiin liittyvistä tuotteista. Energiaverojen veroperusteet esitetään liitteessä 9. Energiaveroista yli 80 prosenttia kertyy moottoribensiinistä ja dieselöljystä sekä sähköstä. Sähkön verotus on jaettu kahteen luokkaan: I-luokkaan kuuluvat kotitaloudet, julkinen sektori, maataloussektori sekä palvelutoiminnot; II-luokkaan kaivannaistoiminta, teollisuus, kasvihuoneet sekä konesalit. I-luokan sähkövero on 2017 noin hieman yli kolminkertainen II-luokkaan nähden.

Varmuusvarastoinnista ja muusta huoltovarmuuden turvaamisesta valtiolle aiheutu-vien menojen rahoittamiseksi on nestemäisistä polttoaineista, sähköstä, kivihielestä ja maakaasusta lisäksi suoritettava huoltovarmuusmaksua. Kuten muistakin valmisteveron alaisista tuotteista, myös energiatuotteista kannetaan arvonlisäveroa. Toisaalta, arvonlisäverollista toimintaa harjoittavat yritykset voivat pääsäännön mukaan vähentää ostamiensa energiatuotteiden arvonlisäveroja kirjanpidossaan, kun tuotteet on ostettu liiketoimintaa varten.

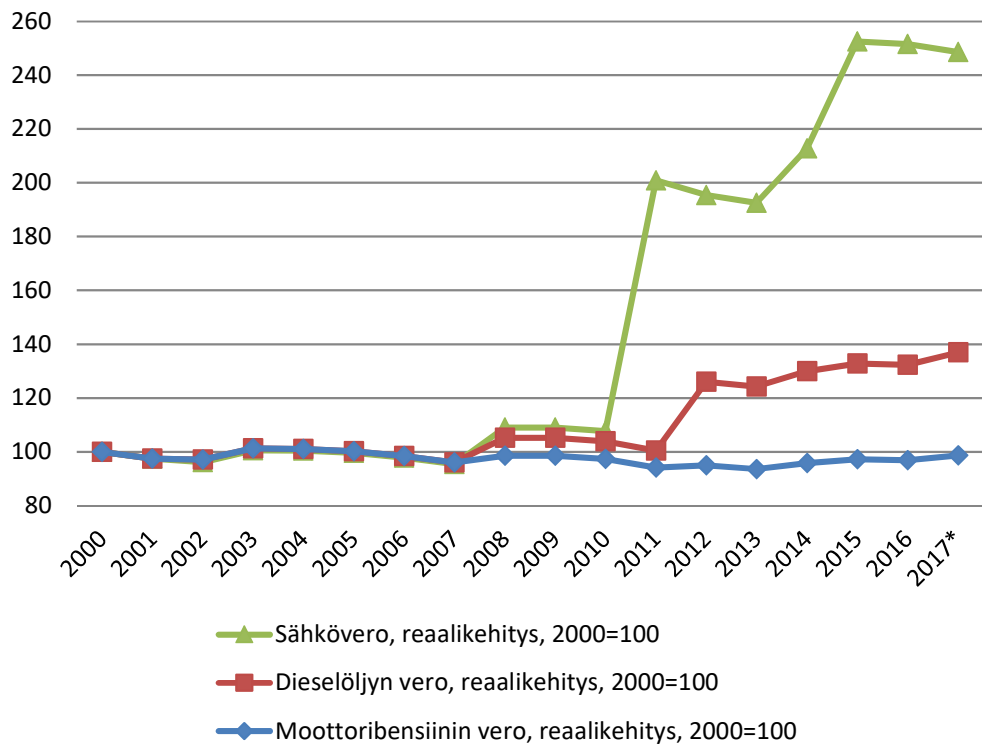
Energian verotus on osittain harmonisoitu Euroopan unionin tasolla. Vuoden 2004 alussa voimaan tullut energiaverodirektiivi (2003/96/EY) laajensi energiaverojen veropohjaa koskemaan lähes kaikkia energiatuotteita ja sähköä sekä asetti niille tarkistetut minimiverokannat. Energiaverodirektiivin ohella EU:n laatudirektiivi (98/70/EY) säätelee liikennepolttoaineiden ympäristöperusteisia vähimmäislaatuvaatimuksia. Energiaverotuksen toimittaa Verohallinto.

Nestemäisten polttoaineiden valmisteverona kannetaan sekä energiasältö- että hiilidioksidiveroa, jotka ottavat huomioon polttoaineen energiasällön ja hiilidioksidipäästön. Energiasältövero perustuu polttoaineen tunnettuun lämpöarvoon ja hiilidioksidivero poltosta syntyvään hiilidioksidin ominaispäästöön. Hiilidioksidiverossa otetaan huomioon biopolttoaineilla saavutettavat hiilidioksidin vähenemät suhteessa fossiilisiin polttoaineisiin. Lisäksi terveydelle haitallisia lähipäästöjä vähentäville polttoaineille, kuten maa- ja biokaasulle, on säädetty energiasältöverosta tehtävä laatu-porrastus.

Ennen vuoden 2011 energiaverouudistusta nestemäisten polttoaineiden valmisteverot kannettiin määrä- eli litrapohjaisena perus- ja lisäverona. Energiaverouudistuksen myötä valmisteverotusta muutettiin siten, että verotuksen painopistettä siirrettiin suotuisammaksi matalahiilidioksidipäästöisille energiamuodoille. Nestemäisten polttoaineiden osalta aiemmin voimassa olleet ympäristöperusteiset veroporrastukset edistivät tehokkaasti ympäristöystävällisempien liikennepolttoaineiden myyntiä. Esimerkiksi lyijytön tai rikitön (rikkiä enintään 10 milligrammaa kilossa) bensiini oli markkinoilla alun perin kalliimpaa. Lyijyn osalta tilanne muutettiin lähes kaikissa OECD-maissa veroporrastusten avulla, mikä sai kuluttajat ostamaan ympäristöystävällisempiä tuotteita. Vuodesta 2009 lähtien markkinoille liikennepolttoaineeksi luovutetun moottoribensiinin ja dieselöljyn on pitänyt olla rikitöntä. Siten aiemmin voimassa ollut 2,65 sentin veroporrastus tuotteen laadun ja ympäristöominaisuuksien suhteen poistettiin laista. Nykyisin ympäristötavoitteita edistetään koko energiaverotuksen rakenteella ja erityisesti sen hiilidioksidikomponentin avulla. Liikenteen biopolttoaineiden käyttöä edistetään myös käyttövelvoitteilla.

Energiaveroihin on tehty runsaasti korotuksia viime vuosien aikana. Bensiinin, dieselöljyn sekä sähkön veroa on korotettu viidesti vuoden 2008 alusta lähtien. Korotukset ovat kuitenkin olleet suuruusluokassaan hyvin erilaiset energialuokasta riippuen ja niillä pyritty ohjaamaan energiankulutusta hiilikologisempaan suuntaan. Liikennepolttoaineiden verot ovat nousseet moottoribensiinin osalta 20 % ja dieselin 66 %. Sähkön verotus on kiristynyt reippaammin, noin kolminkertaiseksi sekä I- että II-luokan sähkön osalta. Suurimmat korotukset sähkön verotasoihin tehtiin 2011, jolloin sähköverot liki tuplaantuivat. Kuten alkoholi- ja tupakkaveronkorojakin, energiaveroja on korotettu paitsi ympäristösyistä, myös valtiontaloudellisten syiden vuoksi. Veronkorotuksista huolimatta bensiinin verotaso ei reaalisesti ole juurikaan muuttunut 2000-luvulla. Liikennepolttoaineiden osalta kiristykset ovat siis kohdistuneet voimakkaammin dieselöljyn verotukseen.

Kuvio 15 Energiaverojen reaalikehitys 2000–2017, indeksi 2000=100.

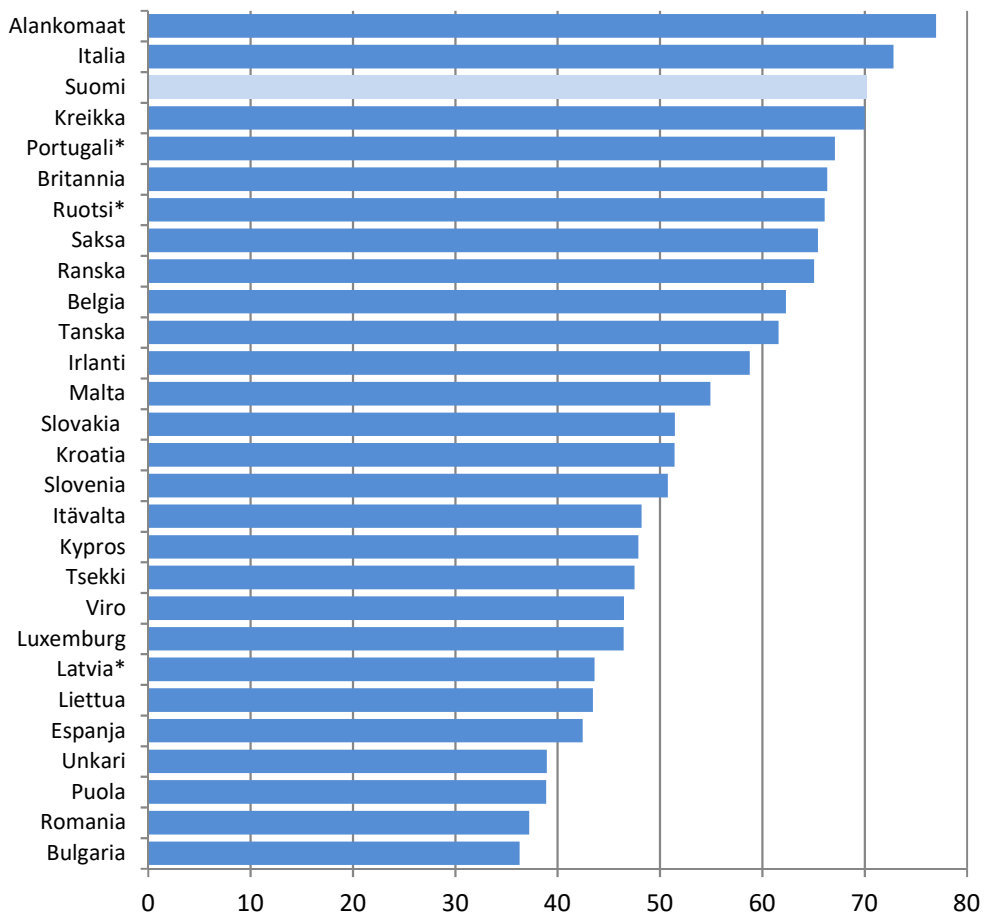

* 2017 inflaatioennuste 1,2 %, Valtiovarainministeriö.

Kuvio 16 osoittaa, että muihin EU-maihin verrattuna bensiinin verot ovat Suomessa maltillisista korotuksista huolimatta melko korkealla tasolla. Moottoribensiinin valmistevero Suomessa vuonna 2016 ylsi yhteensä 70,25 senttiin litralta, kun energiaverodirektiivin asettama vähimmäisvero lyijyttömälle bensiinille on 35,9 senttiä litralta. EU:n korkeimpia polttoaineveroja vuonna 2017 maksetaan Alankomaissa, Italiassa ja Suomessa. Unkari on EU-maista ainoa, jonka bensiinin verotaso oli vuonna 2012 nykyistä korkeampi. Vähiten bensiiniä verotetaan keskimäärin itäisessä Euroopassa. Vanhoista EU-maista löyhin polttoaineiden verottaja on Espanja.

Myös dieselöljyn verotus on Suomessa EU:n neljänneksi kireintä 2017. Vuoden 2012 veronkirstitys nosti Suomen verotason reippaasti EU-minimien yläpuolelle. Dieselöljyn verot nousivat vuodenvaihteessa 2017 53,02 senttiin litralta, kun EU:n minimitaso on 33 senttiä litraa kohden. Dieselöljyn valmisteverotaso on Suomea korkeampi vain Britanniassa, Italiassa ja Ruotsissa.

Kuvio 16 Moottoribensiinin valmisteverot EU-maissa 1.1.2017, senttiä per litra. Lähde: Euroopan komissio (2017).

* Tilanne 1.7.2016.

Polttoaineverotuksen muutokset eivät tutkimusten mukaan siirry sellaisenaan polttonesteiden kuluttajahintoihin. VATT on tutkinut eräiden valmisteveromuutosten välittymistä kuluttajahintoihin vuosina 1997–2004 ja 2011. Moottoribensiinin ja dieselöljyn veronkorotus vuonna 2003 siirtyi hintoihin varsin heikosti, suuruusluokan ollessa reilun yhden kolmasosan luokkaa (Martikainen & Virén 2006). Valtioneuvoston kanslian uuden tutkimuksen mukaan vuoden 2011 energiaverouudistuksen myötä tehdyt veronkorotukset meni läpi kuluttajahintoihin 70 % suuruisena (Harju, ym. 2016). Yksi syy veromuutosten osittaiseen välittymiseen hintoihin on raaka-ainehintojen voimakas vaihtelu maailmanmarkkinoilla ja sen merkitys polttonesteiden hinnoittelussa. Toinen keskeinen tekijä on polttoaineiden kulutuksen jäykkyys, mitä hyödynnetään myös polttonesteiden hinnoittelussa. Sen vuoksi esimerkiksi nestemäisten polttoaineiden hinta nousee keväisin ennakoiden kesäloma-autoilun lisääntymistä ja polttoaineiden kulutuksen kasvamista. (Punakallio 2012.)

Sähkövero on nestemäisten polttoaineiden ohella laajapohjainen ja verotuotoiltaan merkittävä energian valmistevero. Sähkövero on ollut käytössä Suomessa jo pitkään, mutta se on kuulunut harmonisoinnin piiriin vasta vuoden 2004 alusta.

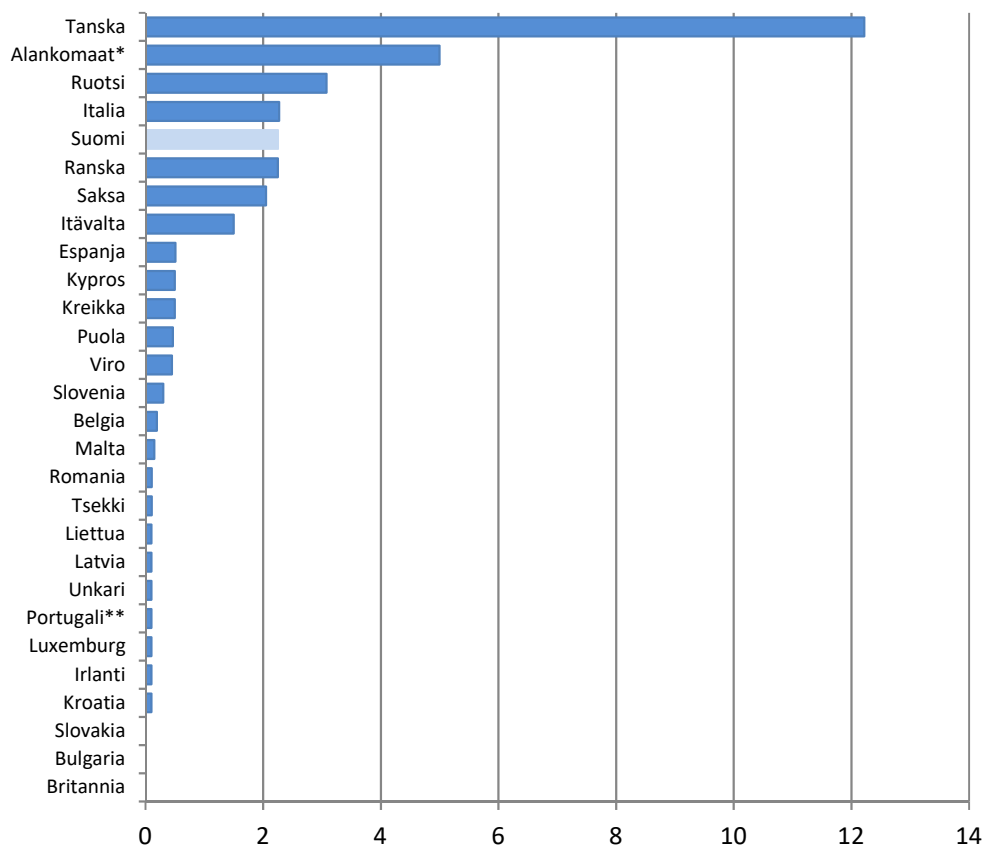
Energiaverotuksen rakenneuudistuksen yhteydessä vuonna 2011 sähkön verotus kiristyi, mutta sähköveron peruseriaatteet eivät juuri muuttuneet. Sähköveroa maksetaan edelleen sähköverkosta kulutukseen luovutetun sähkömäärän perusteella, joten sähkön tuotantotapa tai tuottamiseen käytetyn polttoaineen energiasisältö tai hiilidioksidipäästöt eivät vaikuta sähköveron määrään. Sähkövero on sen vuoksi muusta energiaverotuksesta irrallinen vero, jota voidaan jatkossakin muuttaa itsenäisesti. Tärkeimmät sähköverovelvolliset ovat sähköverkonhaltijat ja sähköntuottajat.

Sähkövero on porrastettu kahteen eri veroluokkaan niin, että teollisuus ja ammattimainen kasvihuoneviljely maksavat kevyempää sähköveroa kuin muut yritykset ja kotitaloudet. Kireämmässä I-veroluokassa valmisteverotaso on 2,253 senttiä kilowattitunnilta ja alennetussa II-veroluokassa verotaso on 0,703 senttiä kilowattitunnilta. Kummassakin luokassa huoltovarmuusmaksun osuus verosta on 0,013 senttiä kilowattitunnilta. Alemman veroluokan lisäksi energiaintensiivinen teollisuus on oikeutettu osittaiseen veronpalautukseen energiatuotteiden valmisteverosta. Tuotantotukea maksetaan myös tuulivoimalla, metsähakkeella, puupolttoaineella ja biokaasulla tuotetulle sähkölle. Energiaverotukseen säädetyt helpotukset eivät saa olla syrjiviä, eikä niiden myöntämä valtion tuki saa vääristää liikaa markkinoiden kilpailua. Valtionvarainministeriön arvion mukaan vuonna 2017 teollisuudelle, kasvihuoneille ja konesaleille koituu II-veroluokan sähköveron myötä staattisesti 622 miljoonan euron suuruinen verotuki (Valtiovarainministeriö 2016a).

Energiaverodirektiivin mukaan sähkön minimivero on muussa kuin yrityskäytössä 0,1 senttiä kilowattitunnilta ja yrityskäytössä 0,05 senttiä kilowattitunnilta. Suomi ja osa Pohjois-Euroopan maista soveltaa siten varsin kireää sähköverotusta kuvion 16 mukaisesti. Kireintä kotitalouksien sähköverotus on Tanskassa. Joillakin EU-mailla on sähköverotuksessa käytössään helpotuksia tai minimiverot alittavia verotasoja. Joissakin maissa sähköön sovelletaan myös alennettua arvonlisäverokantaa.

Sähkön kuluttajahinta on Suomessa varsin matala verrattaessa sitä muihin EU-maihin. Sähkön kuluttajahinta muodostuu sähkön tukkuhinnasta, siirron ja jakelun kustannuksista, vähittäismyynnin katteesta, sähkön valmisteverosta sekä kotitalouksien osalta myös arvonlisäverosta. Hinta muodostuu siten monien tekijöiden yhteisvaikutuksena, joista keskeisiä ovat tuotantokustannukset, kysyntätekijät, verot ja päästökauppa.

Kuvio 17 Sähkön valmisteverotaset EU-maissa 1.1.2017, senttiä per kWh.
Lähde: Euroopan komissio (2017).

* sähkön kulutus 10 000–50000 kWh:n

** tilanne 1.7.2016

EU-maat ottivat käyttöön hiilidioksidin päästökaupan¹⁵ vuoden 2005 alusta. Päästökauppa ohjaa tuotantoa kohti ympäristöystävällisempiä ja energiasäästävämpiä tuotantotapoja ja heikentää hiilidioksidipäästökertoimeltaan korkeampien energiatuotteiden kilpailuasemaa. Päästökaupan tavoitteena on vähentää päästöjä siellä, missä se on kustannustehokkainta. Suomessa päästökauppa koskee noin 600 energiantuotanto- ja teollisuuslaitosta. Päästöoikeudet jaetaan ensisijaisesti huutokaupalla ja toissijaisesti ilmaisjakona. Niitä voi vapaasti myydä ja ostaa EU:n sisällä ja niiden hinta muodostuu samaan tapaan kuin muidenkin hyödykkeiden hinnat pörssissä. Huutokaupattavien päästöoikeuksien osuus kasvaa vuosittain ilmaisjaon vähentyessä siten, että arviolta hieman yli puolet koko päästökaupakauden päästöoikeuksista lasketaan liikkeelle huutokaupalla. Huutokaupatuista päästöoikeuksista saadut tulot ovat kerjytäneet veronluonteista tuloa valtiolle vuodesta 2014 alkaen. (Energiavirasto.)

¹⁵ Päästökaupan piiriin kuuluvat 20 megawattia suuremmat polttolaitokset ja niiden kanssa samaan kaukolämpöverkkoon liitetyt pienemmät polttolaitokset, öljynjalostamot, koksamot sekä eräät teräs-, mineraali- ja metsäteollisuus- ja petrokemian laitokset. Vuodesta 2013 eteenpäin päästökaupan piiriin ovat kuuluneet myös alumiinin tuotannon perfluorihilipäästöt ja kemianteollisuuden typpioksiduulipäästöt. Päästökaupan piiriin kuuluvien yritysten on hankittava todellisia päästöjään vastaava määrä päästöoikeuksia ja niiden tulee noudattaa niille myönnettyjä päästörajoja. Jos päästöt ylittävät päästöoikeuksien määrän, päästöjä on vähennettävä tai markkinoilta on ostettava lisää päästöoikeuksia. Ylimääräiset päästöoikeudet voi myydä tai säästää ne seuraavalle vuodelle. Yritys, joka ei ole hankkinut riittävää määrää päästöoikeuksia, joutuu maksamaan sakkoa. (Energiavirasto)

Päästökaupan ensimmäinen kausi kattoi vuodet 2005–2007, toinen vuodet 2008–2012 nykyisen kauden ollessa voimassa vuodet 2013–2020. Kuluvalle kaudella päästökaupan piiriin kuuluvien laitosten määrä on kasvanut: Päästökauppajärjestelmä kattaa yli 40 prosenttia koko EU:n kasvihuonekaasupäästöistä ja Suomessa noin puolet kasvihuonekaasupäästöistä. Muun muassa asumisen sekä maatalous- ja jätesektorien päästöt ovat kuitenkin yhä kaupan ulkopuolella.¹⁶ (Päästökauppa; HE 169/2013 vp; Euroopan unionin ilmastopolitiikka.)

EU:n ympäristöministerit ovat hyväksyneet päästökauppadirektiivin uudistamisesta päästökaupan neljännelle, niin kutsutulle Pariisin kaudelle 2021–2030. EU rajoittaa vuotuisten päästöoikeuksien määrää pienemmään 2021 alkaen 2,2 prosenttia nykyisen 1,74 prosentin sijaan. Toimenpiteen lopputuloksena päästövähennys on 43 prosenttia vuoteen 2030 mennessä vuoden 2005 tasosta. Päästöoikeuksien ilmaisjako jatkuu myös neljännellä kaudella, mutta huutokaupattavien päästöoikeuksien osuus pienenee. Samalla EU pyrkii pitämään huolen, että päästökaupasta aiheutuva kilpailukyvyyn lasku ei johtaisi hiilivuotoon, jossa kireän ilmastopolitiikan vuoksi tuotanto siirtyisi löyhemmän ilmastopolitiikan maihin. (Ympäristöministeriö 2017.)

4.5 Kansalliset valmisteverot

EU:n jäsenmaat voivat periä harmonisoitujen valmisteverojen ohella myös muita valmisteveroja ja maksuja, kunhan ne eivät rajoita tavaroiden ja palvelujen vapaata liikkuvuutta sisämarkkinoilla. EU-jäsenyyden myötä kansallisten valmisteverojen lukumäärä kuitenkin vähentyi, sillä tällöin käytöstä poistuivat esimerkiksi sokerivero, ravintorasvavero ja lannoitevero. Suomella on kuitenkin yhä käytössään muutamia kansallisia valmisteveroja, kuten jätevero, eräiden juomapakkausten valmistevero sekä virvoitusjuomien valmistevero. Huoltovarmuusmaksu kuuluu kansallisesti säädettyihin valmisteveroihin, mutta sen tariffi lasketaan mukaan energiaverokantoihin (ks. liite 9).

Suomessa on kannettu jäteveroa vuodesta 1996 lähtien. Alun perin veroa oli maksettava kuntien ylläpitämille yleisille tai niihin rinnastettaville kaatopaikoille toimitettavasta jätteestä. Vuoden 2011 alusta astui voimaan uusi jäteverolaki, joka laajensi jäteveron veropohjan kaikkiin kaatopaikkoihin riippumatta niiden omistussuhteista tai jätteen alkuperästä¹⁷. Samalla kiristettiin jäteverotuksen tasoa 30 eurosta 40 euroon jätetonnilta. Vuodesta 2016 lähtien jäteveron määrä on ollut 70 euroa jätetonnilta. Veron maksaa verokausittain¹⁸ kaatopaikan pitäjä, jonka on rekisteröidyttävä kaatopaikan sijaintipaikan tullipiirille. Jäte punnitaan kaatopaikalle toimitettaessa.

¹⁶ Päästökauppadirektiiviä muutettiin vuonna 2008 siten, että ilmailutoiminta otettiin mukaan yhteisön päästökauppajärjestelmään. Lentoliikenteen ensimmäinen päästökauppakausi alkoi 1.1.2012.

¹⁷ Muu kuin jätteiden kaatopaikkakäsittely, esim. jätteenpolto tai käsittely ongelmajätelaitoksista, jää lain soveltamisalan ulkopuolelle.

¹⁸ Verokausia ovat tammi-maaliskuu, huhti-kesäkuu, heinä-syyskuu ja loka-joulukuu.

Uudessa jäteverolaissa verollisuuden perusteeksi asetettiin jätteen hyödynnettävyys eli jäteveroa kannetaan niistä jätteistä, jotka ovat teknisesti ja ympäristöperusteisesti vielä hyödynnettävissä. Verollisia ovat siten esimerkiksi romuajoneuvot ja niiden purkamisessa syntyvät jätteet. Verotettavat jätteet luetellaan jäteryhmittäin lain verotaulukossa liitteessä 10. Tyypillisimpiä veron piiriin kuuluvia jätteitä ovat yhdyskuntajäte ja voimalaitosten sekä rauta- ja terästeollisuuden kuonat ja tuhkat. Fiskaalisten tavoitteiden ohella uusi jätevero on aikaisempaa voimakkaammin kannustintyyppinen ympäristövero, jolla pyritään lisäämään jätteiden uudelleen hyödyntämistä ja vähentämään niiden kaatopaikalle sijoittamista.

Kansallisiin valmisteveroihin kuuluu myös virvoitusjuomien valmistevero. Vuoden 2017 alusta makeisten ja jäätelön osalta valmisteverosta luovuttiin. Vero poistui Elin-
tarviketeollisuuden EU-komissiolle tekemän kantelun myötä. Voimaan jäänyt virvoitusjuomavero tuottaa valtion talousarvion mukaan yksinään 146 miljoonaa euroa vuonna 2017. Myös virvoitusjuomaveron osalta tehtiin pieniä muutoksia vuoden 2017 alusta, kun sen piiristä poistettiin maitoa korvaavia kasvipohjaisia juomia ja jääpalat. Lisäksi edellä mainittujen tuotteiden juomapakkausvero poistettiin.

Virvoitusjuomilta peritään valmisteveroa 11 (alle 0,5 % sokeria sisältävät juomat) tai 22 senttiä per litra valmista juomaa. Virvoitusjuomien pakkauksista kannetaan myös juomapakkausveroa pois lukien pakkaukset, jotka kuuluvat panttiin perustuvaan toimivaan palautusjärjestelmään ja jotka ovat uudelleen käytettävissä. Veronalaiset tuotteet on määritelty ja lueteltu tulliverotuksessa käytetyssä tullitariffiluokittelussa (ks. liite 11). Juomapakkausveron tavoitteena on vähentää ympäristöä kuormittavien kertakäyttöisten juomapakkausten käyttöä. Veronalaisiin pakkauksiin kuuluvat tullitariffin nimikkeeseen 22 kuuluvat juomat, joita ovat muun muassa virvoitusjuomat, alkoholi- ja mallasjuomat, vedet, kahvi- ja teejuomat sekä muut alkoholittomat juomat.

Juomapakkausveron määrä on 51 senttiä litralta pakattua tuotetta. Verosta on säädetty kuitenkin poikkeuksia. Verovapaita ovat nestepakkauskartongista valmistetut pakkaukset, kuten maito- ja mehutölkit. Sen sijaan, jos nestepakkauskartongin sisällä on erillinen muovinen tai muusta materiaalista valmistettu pussi, kuten esimerkiksi hanaviinipakkauksissa, on pakkaus verollinen. Verottomia pakkauksia ovat myös tilavuudeltaan vähintään viiden litran vähittäismyyntipakkaukset sekä juuri ennen myyntiä täytettävät välittömästi käyttöön tarkoitetut pakkaukset, kuten kertakäyttöiset pahvi- ja muovimukit.

Suomessa kannetaan myös muita kansallisia valmisteveronluonteisia tai vakuutuksen kaltaisia maksuja. Näitä maksetaan tyypillisesti valtion talousarvion ulkopuolisiin rahastoihin, joista korvataan eräiden yhteiskunnallisten toimintojen piiriin kuuluvat vahingot ja kustannukset. Tällaisia maksuja ovat esimerkiksi energiaveroina perittävät huoltovarmuusmaksut, joita kannetaan huoltovarmuusrahastoon väestön toimeentulon ja talouselämän turvaamiseksi poikkeusoloissa. Lisäksi voiteluöljyjen ja -valmisteiden maahantuojilta kannetaan öljyjättemaksua öljyjätehuollosta aiheutuvien kulujen rahoittamiseksi. Öljysuojamaksua peritään maahantuodusta tai Suomen kautta kuljetetusta öljystä öljyvahingoista ja niiden torjumisesta aiheutuneiden kus-

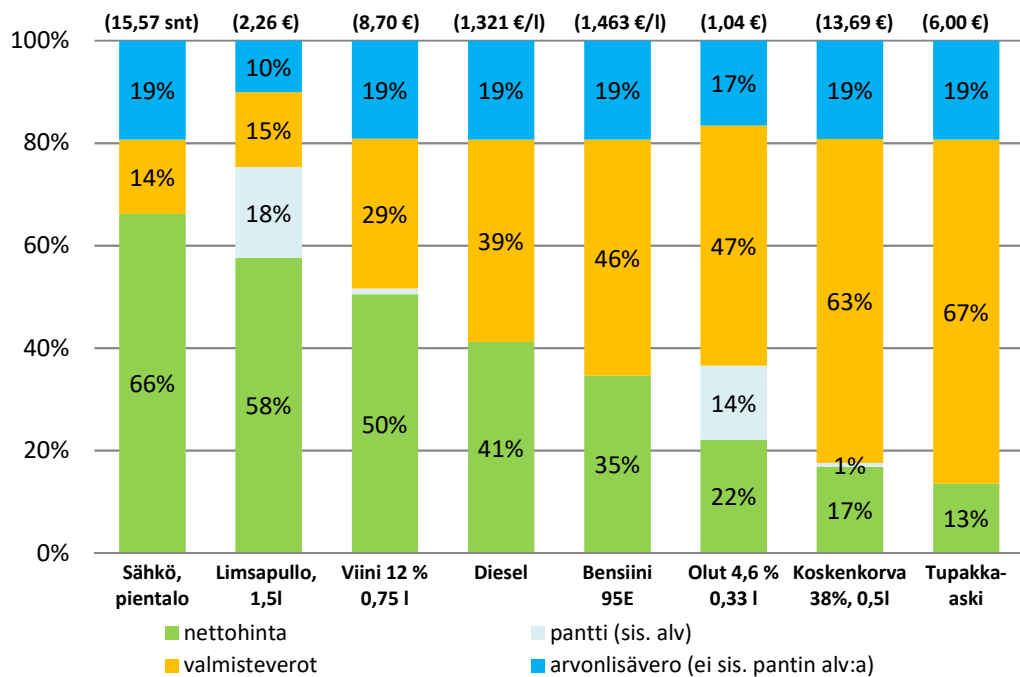
tannusten korvaamiseksi. Muita erityisiä ja käyttökohteeltaan rajattuja fisikaalisia kulutusveroja ovat esimerkiksi ratavero, väylämaksut ja televisio- ja radiotoiminnan sekä postitoiminnan valvontamaksu.

4.6 Esimerkkilaskelmat paljastavat valmisteveron kireyden

Eri valmisteverojen kireyttä voidaan havainnollistaa vertailulla, johon on koottu tyyppillisiä valmisteveronalaisia tuotteita Suomessa. Kuviossa 17 esitetään eräiden tyyppillisten valmisteveronalaisen tuotteen hinnan jakautuminen prosentuaalisesti nettohintaan, valmisteveroihin ja arvonlisäveroon vuoden 2017 veroperusteilla ja hintatasolla. Alkoholi- ja virvoitusjuomien hintaan sisältyy myös pantti. Pantin sisältämä arvonlisävero on sisällytetty pantin arvoon, sillä kuluttaja saa sen kyseisen arvon arvonlisäveroineen takaisin palauttaessaan pullon myymälöiden palautuspisteisiin.

Esimerkkituotteiksi on valittu kolme eri vahvuista alkoholituotetta (pullo väkevää viinaa, viinipullo sekä oluttölkki), pullo virvoitusjuomaa, tupakka-aski sekä energia- tuotteista litra bensiiniä ja dieseliä sekä kilowattitunti pientaloesiintä. Kireimmin verotetut tuotteet löytyvät kuvasta oikealta ja keveimmin verotetut vasemmalta. Tarkempi erittely esimerkeistä on liitteessä 12.

Kuvio 18 Esimerkkejä eräiden valmisteverollisten tuotteiden hinnan muodostumisesta vuonna 2017, %. Lähteet: Alko, Energiavirasto, Tilastokeskus, Öljy- ja biopolttoaine ry.

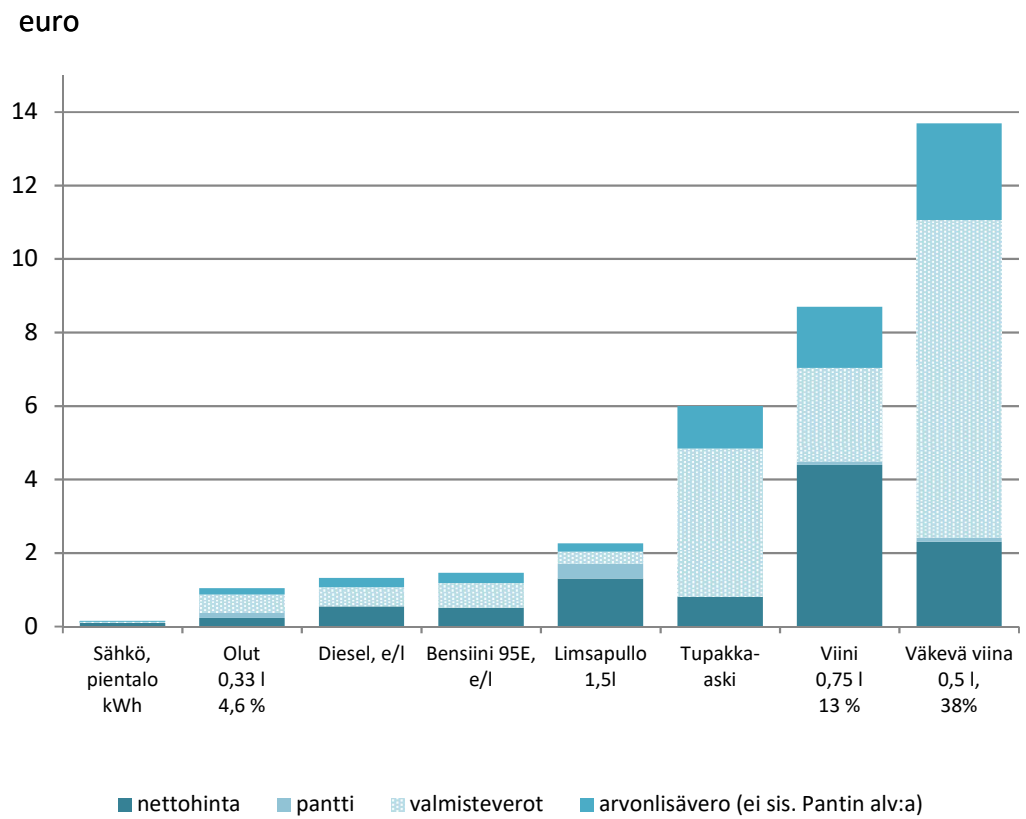
Prosentuaalisesti eniten valmisteveroa peritään tupakasta, jonka valmistevero esimerkin myyntihinnasta on 67 %. Arvonlisävero huomioiden verojen osuus on 87 %. Tupakan verotus Suomessa on kiristynyt viime vuosina huomattavasti ja veronkorotus on siirtynyt viime vuosina lähes täysimääräisenä myyntihintaan Euroopan komission tilastojen mukaan. Seuraavaksi kireimmät verot maksetaan oluesta, jossa verot nousevat 74 prosenttiin tölkin *pantittomasta* hinnasta. Alkoholin verotus ei ole viime vuosina kiristynyt ja muutokset myyntihinnassa ovat seurausta ainoastaan nettohinnan ja sitä vastaavasti arvonlisäveron muutoksesta. Toisin kuin tupakan tapauksessa, oluen valmistevero ei nouse nettohinnan muutoksesta, minkä vuoksi esimerkiksi kalliimpien erikoisolutien verotus on edullisiin perusoluihin nähden suhteellisesti kevyempää. Kaupoilla voi lisäksi olla kannustin pitää perusoluiden nettohintaa alhaisena, mikäli olut halutaan hinnoitella niin sanottuna sisäänheittotuotteena. Sisäänheittotuotetta voidaan myydä pienellä tai olemattomalla nettohinnalla ja sen ensisijainen tarkoitus on lisätä asiakasmääriä.

Samoin bensiinin ja dieselin hinnat ovat heilahdelleet viime vuosina melko paljon. Viimeisen viiden vuoden aikana hintatrendi on ollut laskeva ja täten polttoaineiden verojen suhteellinen osuus myyntihinnasta on vastaavasti noussut pienten veronkiristysten korostamana. Veron määrä polttoainelitraa kohden on noussut parilla prosenttiyksiköllä.

Virvoitusjuomat ja kotitaloussähkö ovat esimerkeistä keveimmin verotettuja. Kotitaloussähkön hinnasta verot muodostavat kolmanneksen, virvoitusjuomapullosta verot jäävät 30 prosenttiin pantittomasta myyntihinnasta, kun itse juoma kuuluu 14 prosentin alennetun arvonlisäverokannan piiriin. Muihin esimerkkituotteisiin kohdistuu yleinen 24 prosentin arvonlisäverokanta, jonka osuus tuotteen verollisesta hinnasta on noin 19,35 %.

Esimerkkituotteista suhteellisesti suurin nettohinta onkin sähköllä, virvoitusjuomilla ja viinillä. Viinin nettohinnan suurempaa osuutta selittää vähittäismyynnin monopoli. Tupakan nettohinnan osuus myyntihinnasta on vain 13 %. Väkevän juoman osalta nettohinnan osuus myyntihinnasta on noin kuudennes, oluen kohdalla viidennes. Pantittoman oluttölkin nettohinta on tosin 26 % myyntihinnasta. Kuvio 19 esittää samat esimerkit vielä euromääräisenä.

Kuvio 19 Valmisteveroesimerkkien hinnan muodostuminen, €.

5 AJONEUVOJEN VEROTUS

Kansallisiin kulutusveroihin kuuluvat myös ajoneuvoperusteiset verot. Ne voidaan jakaa ajoneuvon hankintaan, omistukseen ja käyttöön liittyviin veroihin. Autovero on ajoneuvon hankintavaiheen vero. Sitä maksetaan sekä uusista että käytettynä maahan tuoduista ajoneuvoista sekä sellaisista ajoneuvoista, joiden rakennetta, käyttötarkoitusta tai omistusta on muutettu niin paljon, että laissa säädetty veronmaksuvelvollisuus täyttyy. Kansantalouden tilinpidon EKT 2010 -uudistuksen myötä ajoneuvojen rekisteröintimaksu muutettiin palvelumaksusta veroksi. Tämä kertaluonteinen maksu maksetaan rekisteröinnin yhteydessä. Ajoneuvon omistusta verotetaan vuosittain maksettavalla ajoneuvoverolla, kun taas käyttövaiheen veroksi luokitellaan ajettujen kilometrien mukaan kertyvät polttoaineverot, joita käsitellään selvityksen edellisessä luvussa.

Useilla mailla on moottoriteillä käytössään lisäksi veronluonteisia tietulleja, joilla rahoitetaan liikenteen infrastruktuurin rakentamista ja ylläpitoa. Myös Suomessa on keskusteltu tietullien käyttöönotosta. Tietullit ovat kuitenkin hallinnollisesti kallis veronkeräämismuoto. Lisäksi tietullit ohjaavat raskasta liikennettä muille tullivapaille ja usein huonompikuntoisille teille.

5.1 Autoverotus kevenee

Autovero on ajoneuvon arvoon perustuva kertaluonteinen vero, jota maksetaan henkilö- ja pakettiautoista, moottoripyöristä sekä eräistä muista ajoneuvoista, jotka otetaan käyttöön tai rekisteröidään Suomessa ensimmäisen kerran. EU:n ulkopuolelta tuotavista ajoneuvoista kannetaan lisäksi tulli ja maahantuonnin arvonlisävero. Autoverovelvollisia ovat pääsääntöisesti ajoneuvon maahantuoja tai Suomessa valmistetun ajoneuvon valmistaja. Autoveron tuotto vuonna 2016 oli 959 miljoonaa euroa, joka ylitti varsinaisessa talousarviossa budjetoidun määrän 120 miljoonalla eurolla. Autovero on luonteeltaan päästöperusteinen ja veron määrä nousee auton hiilidioksidipäästöjen ja kauppahinnan kasvaessa.

Autoveroa on kannettu Suomessa vuodesta 1958 lähtien. Euroopassa ajoneuvon hankintaan perustuvat erityisverot ovat melko yleisiä, mutta niiden määräytymisperusteet ja taso vaihtelevat maittain huomattavasti. Joissakin maissa vero perustuu pelkästään ajoneuvon teknisiin ominaisuuksiin. Tavallisempaa kuitenkin on, että teknisten ominaisuuksien ohella vero kytketään ajoneuvon arvoon. Yhä useammin ajoneuvon verotusarvoon vaikuttavat nimenomaan ympäristöominaisuudet, kuten auton hiilidioksidipäästö taso tai polttoainekulutus. Esimerkiksi EU-maista yli puolessa maan autovero määräytyy päästöjen perusteella. Useilla EU-mailla on myös verokannustimia ladattavien sähköautojen ostoon ja käyttöön. (ACEA 2014)

Suomessa hiilidioksidipäästöt ovat vähentyneet verottamalla raskaspäästöisiä autoja vähäpäästöisiä kireimmin. Sipilän hallitus päätti vuoden 2015 lopulla autoveron vuo-

sittaisista kevennyksistä autoille, joiden CO₂-päästöt ovat alle 140 g/km ja tämän päästörajan ylittäviltä autoilta verotus pidetään ennallaan. Ensimmäinen veronalennus tuli voimaan 2016 ja niitä alennetaan vuosittain aina vuoteen 2019 asti. Autovero laskevat prosentuaalisesti eniten – noin neljä prosenttiyksikköä – autoilla, joiden päästöt ovat välillä 68-91 g/km. Autoveroprosentit määräytyvät vuonna 2017 liitteen 13 taulukon mukaan.

Euroopan komission tavoite uusien rekisteröityjen henkilöautojen keskihiilidioksidipäästöksi vuoteen 2015 mennessä oli alle 130 grammaa kilometriä kohden ja vuoteen 2020 mennessä tavoite on 95 grammaa. Suomessa ensirekisteröityjen autojen päästöt vähenivät vuodesta 2006 179 grammasta vuoteen 2015 124 grammaan. (European Commission 2017.) Tavoitteen täytyminen edellyttäisi, että hiilidioksidipäästöt laskevat huomattavasti nykyistä ripeämmällä tahdilla, mitä autoveron keventäminen todennäköisesti vauhdittaa ainakin jossain määrin. Autoalan Tiedotuskeskuksen (2017) mukaan maaliskuussa 2017 Suomessa ensirekisteröityjen henkilöautojen keskipäästö oli noin 120 grammaa kilometriä kohden.

Ajoneuvoperusteiset verot eivät kuulu EU:ssa veroharmonisoinnin piiriin. Niitä kuitenkin muitakin kulutuksen veroja rajoittaa kuitenkin EU:n perustamissopimuksen verosyrjäntäkielto. Sen mukaan koti- ja ulkomaisiin tavaroihin ja palveluihin kohdistuvien verojen ja maksujen tulee olla yhtä korkeita¹⁹. Suomen autoverotukseen kuului aikaisemmin syrjiviä elementtejä, kun autovero määräytyi eri tavoin kaupan eri portaisissa. EY-tuomioistuimen päätöksen johdosta autoverotuksen rakennetta uudistettiin v. 2003. Samalla kevennettiin uusien autojen ja moottoripyörien verotusta.

Autoveron määrä lasketaan prosenttiosuutena ajoneuvon verotusarvosta, eli ajoneuvon verollisesta yleisestä vähittäismyyntiarvosta. Verohallinto ylläpitää uusien ja käytettyjen autojen verotusarvoista tilastoa, jonka perusteella autovero voidaan laskea. Uusien autojen verotusarvot kerätään kaupallisesti autoja maahantuovilta toimijoilta, jotka ilmoittavat Verohallinnolle myyntihinnat ilman autoveron osuutta. Yleiseen vähittäismyyntiarvoon lisätään arvonlisäverollinen lisävarusteiden hinta. Sekä uusien että käytettyjen autojen yleisestä pyyntihinnasta Verohallinto tekee vähennyksen, joka perustuu tavanomaisen alennuksen määrään. Uusien autojen kohdalla laskennallista tavanomaista alennusta vastaa 250 euroa + 5,5 prosenttia pyyntihinnasta (mutta kuitenkin enintään 20 prosenttia).

Käytettyjen ajoneuvojen verotus määräytyy samankaltaisesti kuin uuden auton verotus. Autoa saa käyttää vasta sen jälkeen, kun vero on määrätty ja maksettu. Veron määrää Verohallinto. Käytettyjen ajoneuvojen hinnat ja näistä muodostetut verotusarvot perustuvat markkinoilta kerättyihin hintahavaintoihin. Käytetyn ajoneuvon tavanomaisten alennusten määrä on joko viisi prosenttia lisättynä 750 eurolla käytetyn ajoneuvon pyyntihinnasta tai 1500 euroa riippuen siitä, kumpi edellä mainituista vaihtoehdoista johtaa suurempaan vähennykseen. Vähennys voi olla kuitenkin mak-

¹⁹ EU:n sisämarkkinoilla toisen jäsenmaan tuotteeseen ei saa kohdistaa kireämpää verotusta kuin kotimaiseen vastaavaan tuotteeseen. Toisesta jäsenvaltiosta hankittavaa ajoneuvoa ei voi siten verottaa tuonnin yhteydessä ankarammin kuin sillä määrällä veroa, joka sisältyy samanlaisen maassa jo olevan ajoneuvon jäljellä olevaan arvoon.

simissaan 30 prosenttia pyyntihinnasta. Jos verotusarvoa ei pystytä määrittämään, käytetyn ajoneuvon verotusarvo voidaan laskea vastaavan uuden ajoneuvon yleisen vähittäismyyntiarvon perusteella. Tällöin ajoneuvon arvoa alennetaan sen iän perusteella. Käytettyjen henkilöautojen veron määrää voi arvioida MAHTI-tietojärjestelmän perusteella.

Taulukko 8 esimerkkilaskelma selventää uuden henkilöauton verotusta. Autoverojen osuus laskelman henkilöauton verotusarvosta on 18,5 prosenttia, joka vastaa keskipäästöistä ensirekisteröityä autoa Suomessa maaliskuussa 2017. Kun autoveron määrään lisätään ajoneuvosta maksetut arvonlisäverot, verojen osuus auton hinnasta nousee yhteensä 34 prosenttiin.

Taulukko 8 Esimerkki uuden henkilöauton autoverosta vuonna 2017.

Veroprosentti 18,5 verotaulukosta I (hiilidioksidipäästö 120 g/km)	
Ajoneuvon pyyntihinta (sis. alv)	20 000,00
Lisävarusteet (sis. alv)	4 000,00
Vähennetään tavanomaiset alennukset (5,5 % * 24 000 € + 250 €)	-1 570,00
Ajoneuvon yleinen autoveroton myyntihinta	22 430,00
Auton verotusarvo 22 430 e / (1 - 0,185)	27 521,47
Autovero (27 521,47 € – 22 430,00 €)	5 091,47
Arvonlisävero (24 000,00 € / 1,24 * 0,24)	4 645,16
Verot yht.	9 432,76

Henkilö- ja pakettiautoista ensirekisteröinnin yhteydessä kannettava autovero on porrastettu auton polttoaineen ominaiskulutusta vastaavien hiilidioksidipäästöjen (CO₂ -päästö) perusteella. Auton CO₂-päästölukema voidaan todentaa esimerkiksi auton rekisteröintitodistuksesta, vaatimuksenmukaisuustodistuksesta tai auton valmistajan antamasta todistuksesta. Hiilidioksidipäästöllä tarkoitetaan ajoneuvon valmistajan EU-tyyppihyväksynnässä ilmoittamaa yhdistettyä kaupunki- ja maantieajon polttoaineen ominaiskulutusta vastaavaa hiilidioksidipäästöä, jonka yksikkönä käytetään grammaa per kilometri. Käytännössä vuoden 2001 ja 2002 alun jälkeen ensimmäistä kertaa käyttöön otettujen henkilöautojen veroprosentti määräytyy hiilidioksidipäästöjen perusteella. Jos ajoneuvon hiilidioksidipäästöä ei ole tiedossa, veroprosentti määräytyy ajoneuvon kokonaismassan ja käyttövoiman perusteella. Autoveroprosentteja esitetään liitteessä 13. (Verohallinto 2016.)

Valtion talousarvioesityksessä autoveroa arvioidaan perittävän 2017 keskimäärin 5 700 euroa henkilöautoa kohden ja 5 100 euroa pakettiautoa kohden. Henkilö- ja pakettiautoille sovelletaan pääsääntöisesti samaa hiilidioksidiperusteista verotaulukkoa, mutta tavarankuljetukseen tarkoitettujen pakettiautojen verotusta voidaan keventää auton kokonaismassan perusteella tehtävällä vähennyksellä. Moottoripyörille ei sen sijaan ilmoiteta hiilidioksidipäästöjä, minkä vuoksi niiden verotus määräytyy moottorin iskutilavuuden mukaan. Moottoripyörien veron osuus on 9,8–24,4 prosenttia ajoneuvon verotusarvosta. Vapautus autoverosta myönnetään >6 000 kg:n henkilöautoille, >1875 kg:n linja-autoille, N2- ja N3 -luokan kuorma-autoille, tietyil-

le matkailuautoille, pelastusautoille, sairausautoille, ruumisautoille, eläinlääkintäautoille, invatakselle, vanhoille huoltoautoille, mopoille, kevyille nelipyörille eli mopopautoille ja tietyille erikoisautoille. Autoverolakia ei sovelleta traktoreihin, moottori-työkoneisiin, maastoajoneuvoihin ja perävaunuihin. Autoveron alennus voidaan myöntää takseille, tietyille huoltoautoille, tietyille matkailuautoille ja lisäksi invalidit voivat saada invaliditeettinsa perusteella autoveron palautuksen. Autoverovapaasta ajoneuvosta maksetaan autovero silloin, kun ajoneuvo muutetaan alennetun tai täyden autoveron alaiseksi ajoneuvoksi.

Autoverolakia on muutettu vuoden 2008 rakennemuutoksen jälkeen muutamaa otteeseen. Vuoden 2009 alussa luovuttiin kantamasta autoverolle arvonlisäveron suurista veroa. Samalla kuitenkin korotettiin autoveroa, joten verotaso pysyi ennallaan. Toinen keskeinen muutos tehtiin vuonna 2012, kun verotaulukon ääripäitä laajennettiin verotuksen ohjausvaikutuksen voimistamiseksi. Muutoksen jälkeen verotaso vaihtelivat 5-50 prosentin välillä, kun ennen muutosta vaihteluväli oli 12,2-48,8 prosenttia. Itse verotasoja kevennettiin niiltä osin, kun hiilidioksidipäästö on alle 110g/km ja kiristettiin, kun päästö oli yli 111g/km. Muutos oli luonteeltaan veronkiristys, joka tehtiin supistuneiden verotuohtojen paikkaamiseksi. Ensirekisteröityjen autojen keskipäästö tammikuussa 2012 oli noin 144 grammaa kilometriä kohden.

Päästöjen vähentämiseksi autoveron ohjausvaikutuksen tulee olla tarpeeksi voimakas, sillä uusilla vähäpäästöisillä autoilla, erityisesti diesikäyttöisillä autoilla, ajetaan käytännössä vanhoja autoja enemmän²⁰. Vuonna 2013 bensiinikäyttöisellä henkilöautolla ajettiin keskimäärin 15 300 kilometriä ja dieseliä käyttävillä henkilöautoilla noin 25 900 kilometriä. Pakettiautojen keskimääräinen liikennesuorite on noin 11 600 kilometriä vuodessa. (HE 124/2014 vp).

Suuressa osassa OECD-maista on käytössä autoveron tyyppinen rekisteröintimaksu. Maittaiset vaihtelut autoveron tasossa ovat kuitenkin suuria. Keveimpiin autoverottajiin kuuluvat Yhdysvallat, Sveitsi ja Japani. OECD-maiden kirein autoverottaja on Tanska, jossa autoveron määrä voi olla kaksinkertainen auton autoverottomaan hintaan nähden. (OECD 2016.)

5.2 Ajoneuvovero kiristyi

Autoista peritään lähes kaikissa EU-maissa vuosittaista käyttömaksua eli ajoneuvoveroa. Tyyppillisesti se perustuu joko auton painoon, käyttöön, ajoneuvotyyppiin, tehoon tai ikään, mutta se voi myös olla kiinteä maksu. Useissa maissa dieselautojen vuotuinen käyttömaksu on korkeampi kuin bensiinikäyttöisten autojen, mitä perustellaan tarpeella tasata bensiini- ja dieselautojen käyttökustannuksia. Käyttömaksua uudistetaan yhä useammassa maassa hiilidioksidipäästöihin perustuvaksi niissä autoissa, joista hiilidioksidipäästötiedot ovat selvillä. Ajoneuvovero on kuitenkin kan-

²⁰ Uuden auton hankinta ei välttämättä vähennä ympäristön kuormitusta, jos uusi auto on moottoriltaan aikaisempaa suurempi, tilavampi ja jos sillä ajetaan aiempaa enemmän.

sallinen vero, jota ei ole harmonisoitu EU:ssa, lukuun ottamatta raskaiden ajoneuvojen vuotuista käyttömaksua. Ajoneuvovero²¹ koostuu Suomessa *perusverosta* ja *käyttövoimaverosta*. Maksamaton ajoneuvovero estää ajoneuvon liikenteeseen otton. Veroa ei kuitenkaan peritä niiltä päiviltä, jolloin auton on ilmoitettu olevan poissa liikennekäytöstä. Vero kannetaan etukäteen juoksevalta 12 kalenterikuukauden pituiselta jaksolta ja peritään verolipuilla.

Perusveroa maksetaan kaikista ajoneuvoliikennerekisteriin merkityistä henkilö-, paketti- ja matkailuautoista sekä tietyistä erityisajoneuvoista ja sen suuruus perustuu ajoneuvon hiilidioksidipäästöihin. Verovelvollinen on auton rekisteriin merkitty haltija tai omistaja. Perusveron määrää korotettiin vuositasolla ajoneuvon ominaisuuksista riippuen 106,21-654,44 euroon vuonna 2017, kun 2015-2016 voimassa ollut vaihteluväli asettui 69,71-617,94 euroon. Perusveron määrä on kasvanut huomattavasti 2000-luvulla. Vuonna 2016 rekisterissä olevilta henkilöautoilta perittävä keskimääräinen ajoneuvoveron perusvero on noin 228 euroa vuodessa ja pakettiautoilta perittävä vero noin 365 euroa vuodessa. Uutena hankittavien ja käyttöönotettujen henkilö- ja pakettiautojen keskimääräinen vero on huomattavasti alempi 2016: uusien henkilöautojen keskimääräinen vuotuinen ajoneuvovero oli 153 euroa ja pakettiautojen 277 euroa. (HE33/2015.)

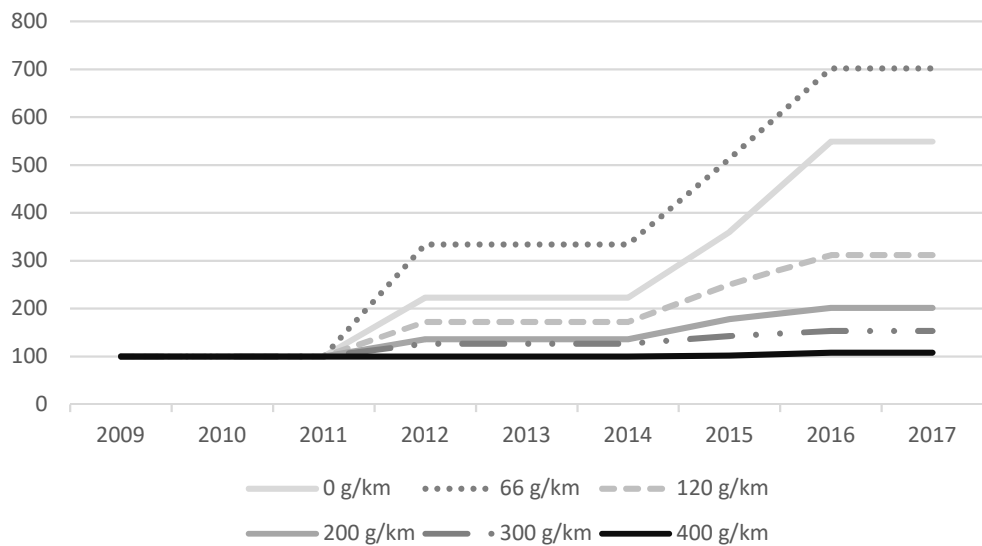
Ajoneuvovero muutettiin ympäristöperusteiseksi vuoden 2010 alussa²², mutta uusia veroperusteita alettiin soveltaa täysimääräisesti vasta 1.3.2011. Perusvero on porrastettu uudempien²³ ajoneuvojen osalta valmistajan ilmoittaman polttoaineen ominaiskulutuksen eli hiilidioksidipäästöjen perusteella. Vanhempien tai sellaisten ajoneuvojen, joille ei ole määritelty hiilidioksidipäästöä, perusvero lasketaan ajoneuvon kokonaismassan perusteella. Kokonaismassan perusteella verotettujen ajoneuvojen määrä laskee ajoneuvokannan uusiutuessa. Kokonaismassan perusteella määräytyvä vero on keskimäärin jonkin verran korkeampi kuin päästöperusteisesti määräytyvä ajoneuvovero, vaikka massaperusteinen verotaulukko on mitoitettu päästöperusteista taulukkoa lievemmäksi. Eniten saastuttavien autojen osalta ajoneuvoveron perusvero ei ole viime vuosina kasvanut suhteellisesti läheskään vähemmän kuluttaviin autoihin nähden, mikä voidaan todeta kuviosta 20. Epäekologisten autojen perusvero on kuitenkin absoluuttisesti huomattavasti ankarampi kuin ekologisempien verrokkiensa.

²¹ Dieselautojen vuosittainen käyttövoimaveroteutettiin aikaisemmin erillisellä moottoriajoneuvoverolla. Moottoriajoneuvovero yhdistettiin ajoneuvoveroon vuonna 2004.

²² Aikaisemmin ajoneuvoveron perusvero oli porrastettu kahteen veroluokkaan ajoneuvon iän mukaan. Ajoneuvoveron käyttövoimavero määräytyi sen sijaan ajoneuvon painon mukaan.

²³ Ensimmäisen kerran vuonna 2002 tai myöhemmin käyttöönotettujen henkilöautojen sekä niiden henkilöautojen, joiden kokonaismassa on enintään 2500 kg ja jotka on otettu ensimmäisen kerran käyttöön vuonna 2001. Pakettiautoilla perusvero määräytyy päästöperusteisesti ensimmäisen kerran vuonna 2008 tai myöhemmin käyttöönotettujen ajoneuvojen kohdalla.

Kuvio 20 Ajoneuvoveron perusveron kehitys 2009-2017, indeksivuosi 2009 (=100).

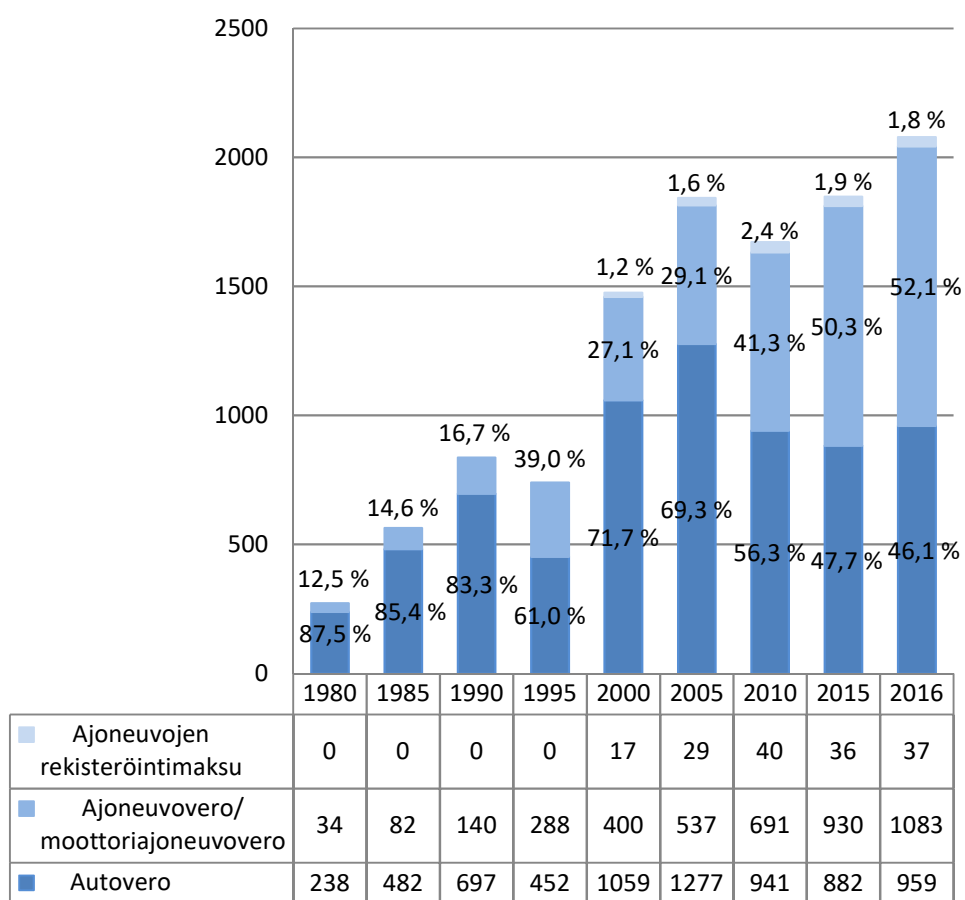

Käyttövoimavero kannetaan henkilö-, paketti ja kuorma-autoista, joiden voimanlähde ei ole moottoribensiini. Ajoneuvovero määräytyy päiväkohtaisesti kertomalla veron senttimäärä ajoneuvon rekisterissä oloajan päivien lukumäärällä. Henkilöautojen käyttövoimavero määräytyy käytössä olevien päivien, auton painon ja käyttövoimaluokan mukaan. Esimerkiksi diesel-käyttöisen henkilöauton käyttövoimaveron määrä on 0,055€, sähkökäyttöisen 0,015€, sähkö- ja moottoribensiinikäyttöisen hybridin 0,005€, sähkö- ja diesel-käyttöisen hybridin 0,049€ ja metaanipolttoainekäyttöisen 0,031€. Täten esimerkiksi 1100 kilogramman painoisen diesel-käyttöisen henkilöauton vuotuinen käyttövoimaveron määräksi muodostuisi näin ollen 220,83 euroa ($0,055€ \times 365 \times 11$). Paketti- matkailu- ja huoltoautojen sekä kuorma-autojen käyttövoimaveron määrä lasketaan omien taulukoidensa mukaisesti. Käyttövoimaveroilla tasoitetaan autoilijoiden verokustannuksia eri polttoaineiden toisistaan poikkeavan verokohtelun vuoksi. Muiden ajoneuvojen kuin henkilöautojen ajoneuvoverotusta perustellaan Valtion talousarvioesityksessä fiskaalisilla sekä EU-oikeudellisilla perusteilla. (Valtiovarainministeriö 2016b.)

Käyttövoimaveron tarkoituksena on paitsi tuottaa valtiolle verotulottoja niin myös tasata bensiini- ja dieselautojen välisiä käyttökustannuksia. Henkilöautojen käyttövoimaveron taso on yhteydessä liikennepolttoaineiden verotasoon. Pakettiautojen ja kuorma-autojen käyttövoimaveroilla ei ole vastaavaa verotusta tasaavaa vaikutusta. Käyttövoimavero ei perustu ajoneuvon päästöihin, vaan se määräytyy päiväkohtaisesti porrastuen ajoneuvon kokonaisuudessaan. Vuoden 2012 alussa henkilö- ja kuorma-autojen käyttövoimavero aleni dieselpolttoaineen veronkiristyksen vuoksi. Esimerkiksi henkilöautojen päiväkohtainen käyttövoimavero aleni 6,7 sentistä 5,5 senttiin jokaiselta alkavalta 100 kilolta. Pakettiautojen käyttövoimavero on edelleen 0,9 senttiä jokaiselta alkavalta 100 kilogrammalta. (HE 125/2014 vp.)

Ajoneuvoperusteiset verot tuottivat Suomessa yhteensä 2,1 miljardia euroa vuonna 2016, mikä vastaa noin kahta prosenttia kaikista verotuloista. Summasta 1 039 milj. euroa kertyi ajoneuvoverosta, 959 milj. euroa autoverosta ja 37 milj. euroa ajoneuvojen rekisteröintimaksusta. Autoilun verotus oli Suomessa autoverovoittoista aina vuoteen 2014, johon asti määräävä osuus kaikista autoveroista kannettiin autoverosta. Verokertymien suhteellinen muutos heijastaa sekä EU:n että Suomen kohdalla näkyvää pitkän tähtäimen suuntausta siirtää verotuksen painopistettä auton hankintavaiheen verotuksesta käyttövaiheen verotukseen. Tällä halutaan edistää autokannan uusiutumista tehokkaampiin ja ympäristöystävällisempiin malleihin.

Kuvio 21 Ajoneuvoperusteisten verojen kertymät erinä vuosina aikavälillä 1975–2016, miljoonaa euroa. Lähteet: Tilastokeskus.

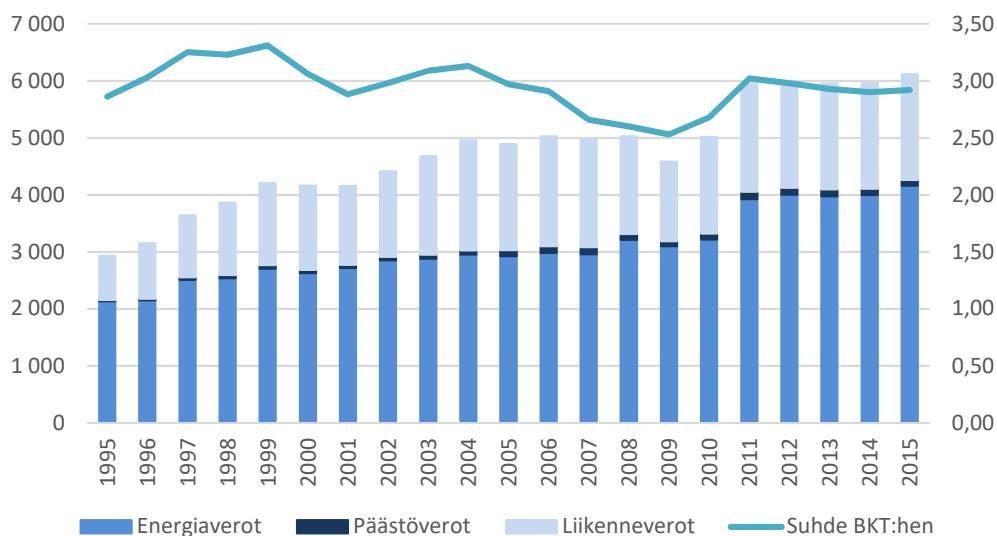
6 YMPÄRISTÖVEROT

OECD lukee ympäristöveroiksi verot ja maksut, joita sovelletaan sellaiseen veropohjaan, jolla on merkityksellinen vaikutus ympäristöön. Tilastokeskuksen mukaan ympäristövero tai maksu kohdistuu johonkin mitattavaan fyysiseen suureeseen, joka vaikuttaa haitallisesti ympäristöön. Määrittelyssä keskeistä on näin ollen veropohja - ei veron luonne tai nimitys. Ympäristöverot ovat tärkeä osa valtioiden keinovalikoi-
maa ympäristönsuojelussa. Tässä luvussa tarkastellaan jo aiemmissa luvuissa esiintyneitä kulutusveroja, jotka voidaan katsoa ympäristöveroiksi. Näillä veroilla voidaan korjata markkinoiden aiheuttamaa ympäristön saastumista ja vaurioitumista, niin sanottuja negatiivisia ulkoisvaikutuksia. Vaikka verojen myötä kustannukset nousevat, ympäristöverot eivät pakota markkinoiden toimijoita vähentämään päästöjään ja täten valtion ei tarvitse itsessään rajoittaa toimijoiden tuotantoa. Ympäristöverot jättävät kuluttajille ja yrityksille valinnanvaran määrittää, missä määrin omaa hiilijalan-
jälkeään halutaan pienentää ja toisaalta luovat kannustimen innovoida tuotantoaan päästöstävällisempään suuntaan. (OECD 2011b.)

Eurostatin tilaston mukaan ympäristöveroja kerättiin Suomessa vuonna 2015 yhteensä n. 6,1 mrd. euroa (Kuvio 22), jonka suhde BKT:hen vastaa noin 2,9 prosenttia ja vajaata seitsemää prosenttia kokonaisverotuotosta. Ympäristöverojen suhde BKT:hen on säilynyt jokseenkin muuttumattomana Suomen EU-jäsenyyden ajan. Eurostatin tilasto on muodostettu siten, että summat koostuvat energiaveroista, kuljetuksesta aiheutuvista veroista (pois lukien liikennepolttoaineet), päästöveroista sekä resurssi-
veroista. Resurssiverot käsittävät metsästyksen ja kalastuksen lupamaksuja ja niiden osuus kaikista ympäristöveroista on marginaalinen.

Ympäristöveroja kannetaan Suomessa liikennepolttoaineista, kuten moottoribensiinistä ja dieselöljystä, sekä muista energia-aineista, eli kevyestä ja raskaasta polttoöljystä, kivihiilestä, polttoturpeesta, maakaasusta, sähköstä, biopolttoaineista ja neste-
kaasusta. Ajoneuvoperusteisia ympäristöveroja ovat autovero ja ajoneuvovero (mukaan lukien käytöstä poistunut moottoriajoneuvovero). Maatalouden ympäristövero-
ja, eli torjunta-ainemaksua ja lannoiteveroa, kannettiin vuoteen 2007 saakka. Muita ympäristöperusteisia veroja ovat jätevero, juomapakkausvero, vesiensuojelumaksu, öljyjättemaksu ja öljysuojamaksu. Ympäristöverojen lisäksi Suomessa kerätään ympäristöperusteisia palvelumaksuja, joita ovat vesi- ja jätevesimaksut sekä jätehuolto-
maksut, joita ei kuitenkaan lueta kulutusveroihin Tilastokeskuksen luokituksessa.

Kuvio 22 Ympäristöverojen kertymä Suomessa (milj. €) ja ympäristöverojen suhde BKT:hen (%) 1995-2015. Lähde: Eurostat.

Ympäristöverojen euromääräinen kertymä on kasvanut melko tasaisesti ja sen suhde BKT:hen on säilynyt niin ikään tasaisesti noin kolmessa prosentissa. Vuonna 2011 energiaveroja (pois lukien liikenteen polttoaineet) korotettiin n. 700 milj. eurolla mikä näkyy selvästi ympäristöverotuottojen tason nousuna. Samalla energiaverotuksessa siirryttiin ympäristöohjausta korostavaan energiasisältöön ja hiilidioksidipäästöihin perustuvaan veroon kaikkien polttoaineiden osalta turvetta lukuun ottamatta.

Suomessa on laadittu vahvoja verokannustimia pienipäästöiselle autoilulle. Mikäli autoilu muuttuisi lähivuosina radikaalisti vähäpäästöisempään suuntaan, se vähentäisi olennaisesti autoilusta kertyviä ympäristöverotuloja. Verotulojen kerääminen ei olekaan ympäristöverojen ainoa tarkoitus, vaan niiden motiivina on myös negatiivisten ulkoisvaikutusten ennaltaehkäisy. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että ympäristöveroilla ei voisi olla fiskaalisia tarkoituksia.

Ympäristöverojen kiristykset kohdistuvat pääasiassa kotitalouksille ja vain osalle yrityksistä. Tilastokeskuksen mukaan kotitalouksille kohdistui vuonna 2014 n. 43 prosenttia ympäristöveroista. Tilastokeskuksen Toimialaluokitus 2008:n mukaan suurimpia ympäristöveroja toimialoista maksavat muut palvelut ja hallinto (11 %); maaliikenne ja putkijohtokuljetus (10 %); sekä öljynjalostus ja kemikaalien valmistus (8 %). Loput 28 % muodostuivat 15 muun toimialan ympäristöveroista.

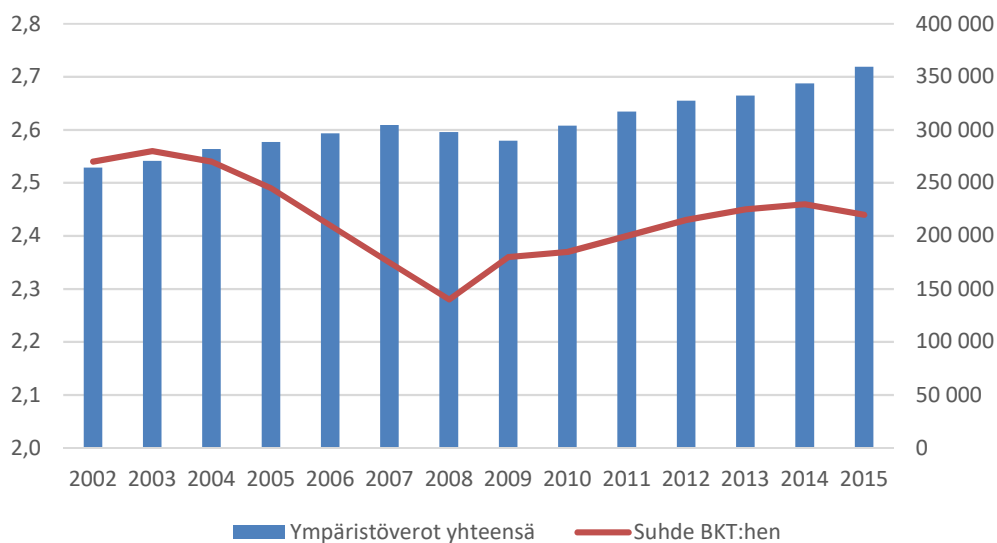
Taulukko 9 Ympäristöverot toimialoittain v. 2014 (milj. €). Lähde: Tilastokeskus.

Toimiala	Energiaverot	Päästö- ja resurssiverot	Liikenneverot
Kotitaloudet	1251,8	24,6	1311
Maa-, metsä- ja kalatalous	94,7	0,2	22,3
Kaivostoiminta ja louhinta	33,2	0	2,3
Tehdasteollisuus	641,3	28,4	19,5
Energiahuolto	325,7	0	6,3
Vesi- ja jätehuolto	40,5	44	10,8
Rakentaminen	141	0,1	41,4
Kauppa	120,2	0,2	54,4
Kuljetus ja varastointi	727,7	0,9	95,7
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	25,9	1,6	8,4
Informaatio ja viestintä	20,4	0,1	18,2
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	49	0,1	1,7
Kiinteistöalan toiminta	259,2	0,1	22
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	13,5	0,2	17,2
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	72,1	0,4	85,4
Julkinen hallinto ja sosiaalivakuutus	85,1	0,2	38,8
Koulutus	33,9	0	8,7
Terveys- ja sosiaalipalvelut	63,9	0,1	15,4
Taiteet, viihde ja virkistys	37,4	0	9,2
Muu palvelutoiminta	53,2	0,2	3

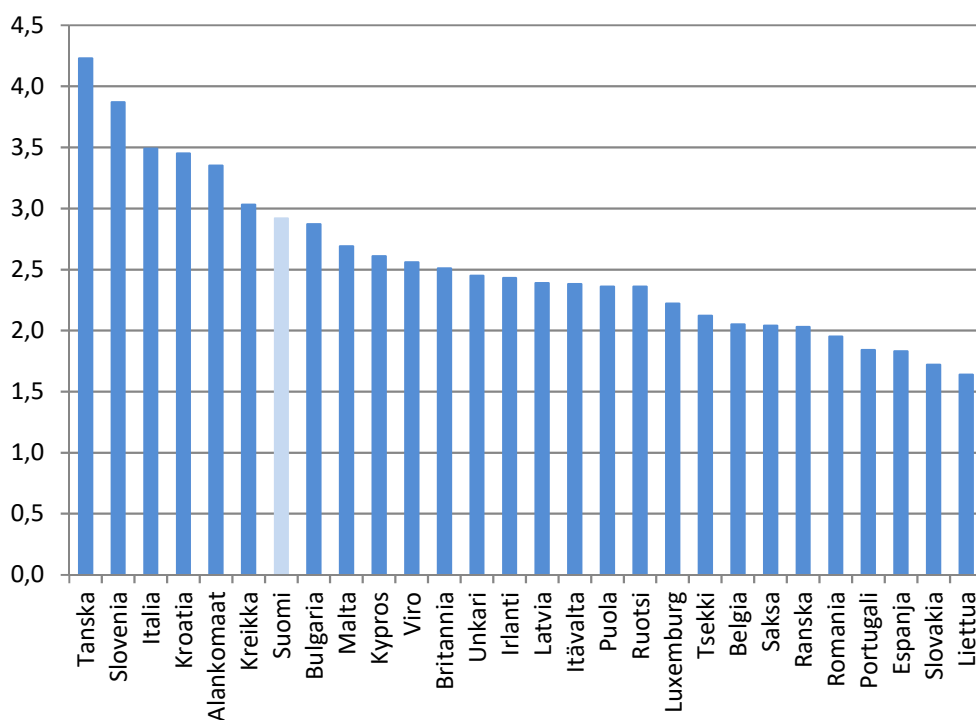
EU-maissa kerättiin ympäristöveroja (energia-, liikenne-, päästö- ja resurssiveroja) vuonna 2015 yhteensä 359 miljardia euroa, joka vastaa keskimäärin noin 2,5 prosenttia suhteessa BKT:hen. Ympäristöverojen BKT-suhde on pysynyt melko vakaana viimeisen kymmenen vuoden ajan. Viime vuosikymmenen lopun maailmanlaajuinen talouskriisi aiheutti selvän notkahduksen ympäristöverojen kertymään ja BKT-suhteeseen. Kuvioissa 23 ja 24 on visualisoitu EU:n ympäristöverotilastoja sekä koko unionin tasolla että maittain.

Vuonna 2015 ympäristöverojen suhde bruttokansantuotteeseen vaihtelee EU-maissa Tanskan 4,2 prosentista Liettuan 1,6 prosenttiin. Suomi on EU-maiden ympäristöverotuksessa ylempää keskitasoa. Suurin osa ympäristöveroista muodostuu kaikissa EU-maissa energiaveroista. Päästö- ja resurssiverojen rooli on pieni ympäristöverojen kokonaisuudessa.

Kuvio 20 Ympäristöverot EU-maissa v. 2006–2015: suhde BKT:hen (%) sekä kertymä (milj. €). Lähde: Eurostat.

Kuvio 21 Ympäristöverojen suhde bruttokansantuotteeseen EU-maissa 2015, %. Lähde: Eurostat.

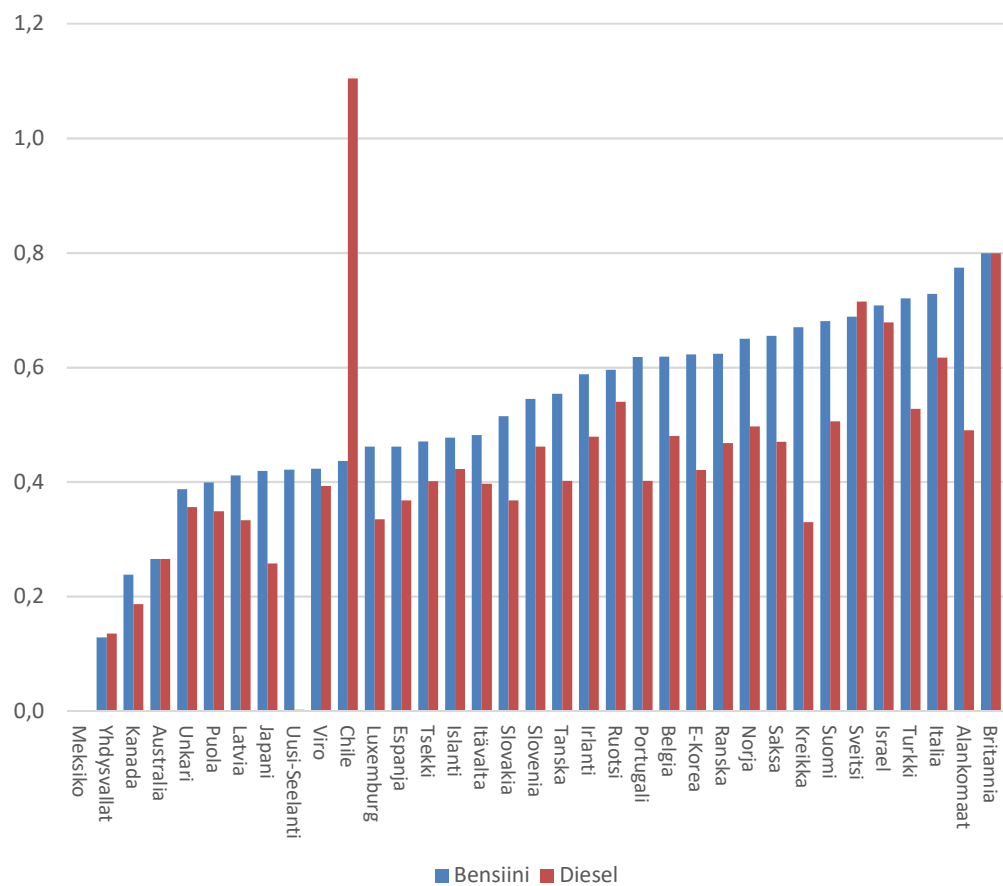

Kun ympäristövero tehokkaasti toimiessaan vähitellen johtaa veropohjan ja verotuot-
tojen pienenemiseen, ei pelkästä verotuottojen määrästä voi aina päätellä ohjauskei-
nojen tehoa tai määrää. Esimerkiksi ympäristölle vähemmän haitallinen energiavaih-
toehto voi olla kevyemmin verotettu kuin haitallisempi vastine, jolloin siirtymä ym-

päristöystävällisempään kulutukseen pienentää verokertymää. Oheisessa OECD:n kuviossa (Kuvio 22) on vertailtu bensiinin ja dieselin verotaso OECD-maissa vuonna 2015.

Lähes kaikissa OECD-maissa dieselin verotaso on bensiinin verotusta matalammalla dieselin haitallisemmista ympäristövaikutuksista huolimatta. Toisaalta dieselin verotusta on keskimäärin kiristetty enemmän. Liikennepolttoaineiden verotus on OECD-maissa yleisesti melko vaihtelevaa. Euroopan maissa polttoaineita verotetaan kuitenkin selvästi kireämmin kuin Euroopan ulkopuolisissa OECD-maissa.

Kuvio 22 Bensiinin ja dieselin verotasot OECD-maissa 2015, euroa/litra.
Lähde: OECD.

7 LOPUKSI

Kulutusverotuksen tasoa Suomessa voidaan luonnehtia kireäksi. Monet eri kulutusverotasot asettuvat kansainvälisten vertailujen keskitason yläpuolelle. Suomen kulutusverotuottojen suhde bruttokansantuotteeseen on EU-maiden neljänneksi suurin.

Viime ja nykyisen vaalikauden aikana monien erityisten kulutusverojen verotasot ovat nousseet. Merkittäviä veronkorotuksia on tehty sähkö-, tupakka- ja ajoneuvoveroon. Vastaavasti autoverotaso on kevennetty ja keveneminen jatkuu seuraavina vuosina. Liikennepolttoaineista dieselin verotus on kiristynyt merkittävästi, mutta bensiinin valmisteverotus on pysynyt reaalisesti suunnilleen ennallaan. Makeisten ja jäätelön valmisteverotus on lopetettu tammikuussa 2017. Viimeiset muutokset arvonnäköverokantoihin on tehty vuonna 2013 ja alkoholin valmisteverotusoihin 2014.

Veronkorotukset ovat olleet pääasiassa suurempia kuin yleinen hintakehitys, ja ensisijainen syy kiristysten taustalla on ollut verotulojen kerryttäminen. Lisäksi haittaverotuksesta aiheutuvat kulutuskäyttäytymisen muutokset ovat aiheuttaneet verotulojen laskua ja täten antaneet aiheutta valmisteverotusojen kiristykselle. Sipilän hallitus arvioi hallitusohjelman veropoliittisessa linjauksessaan 390 miljoonan euron verran lisäverotuloja kulutusverojen kiristyksillään. Se on huomattavasti vähemmän kuin edellisellä vaalikaudella, jolloin kulutusverotusta kiristettiin vastaavasti kokonaisuudessaan 2,4 miljardilla (Savolainen 2015). Toisin kuin edellisellä vaalikaudella, jolloin taloutta pyrittiin sopeuttamaan sekä menoleikkauksin että veronkorotuksin, nykyhallitus on luvannut olla kiristämättä kokonaisveroastetta.

Yhtä kaikki, valtion budjetti on kaikesta huolimatta edelleen alijäämäinen useilla miljardoilla. Jos Sipilän hallitus aikoo kuluvalla kaudellaan kiristää verotusta, on luultavaa kiristysten kohdistuvan lähtökohtaisesti kulutusveroihin. Hallitusohjelman mukaan palkkaverotus ei kiristy, ja työn verotusta kevennetään sen sijaan. Hallituksen veropoliittisen linjauksen perusteella ainakin tupakan ja alkoholin veronkiristykset ovat vaalikauden jälkipuoliskolla mahdollisia, ellei odotettaviakin.

Kulutusverojen kokonaistuottoon ei ole odotettavissa suuria vaihteluita lähivuosina. Talouskasvun seurauksena verotuotto todennäköisesti kasvaa, mutta merkittäviä muutoksia ei liene luvassa.

LÄHTEET

ACEA Tax Guide 2014. European Automobile Manufacturers Association.

Autoalan Tiedotuskeskus (2017). Uutena ensirekisteröityjen henkilöautojen hiilidioksidipäästöt kuukausittain. http://autoalantiedotuskeskus.fi/tilastot/ensirekisteroinnit/aikasarjat/uusien_ja_kayettyyna_maahantuotujen_henkiloautojen_keskimaaraiset_hiilidioksidipaastot_kuukausittain

CASE (Center for Social and Economic Research) (2016) Study and Reports on the VAT Gap in the EU 28 Member States: 2016 Final Report. https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/2016-09_vat-gap-report_final.pdf

Commission of the European Communities (2007). Proposal for a directive amending Directive 2003/96/EC as regards the adjustment of special tax arrangements for gas oil used for commercial purposes and the coordination of taxation of unleaded petrol and gas oil used as motor fuel. COM (2007) 52. Brussels.

Copenhagen Economics (2007). Study on reduced VAT applied to goods and services in the Member States of the European Union. Final Report. 6503 DG TAXUD.

Energiavirasto. Yleistä päästökaupasta. <https://www.energiavirasto.fi/yleista-paastokaupasta>

European Commission (2011). A retrospective evaluation of elements of the EU VAT system. TAXUD/2010/DE/328. London 2011.

European Commission (2017). Reducing CO2 emissions from passenger cars. https://ec.europa.eu/clima/policies/transport/vehicles/cars_en#tab-0-0

Euroopan unionin ilmastopolitiikka, ilmasto.org-wwww-sivu. <http://ilmasto.org/ilmastonmuutos/ilmastopolitiikka/euroopan-unionin-ilmastopolitiikka#Paeastoekauppa>.

Euroopan yhteisöjen komissio (2011). Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle arvonlisäveron tulevaisuudesta Kohti yksinkertaisempaa, vakaampaa ja tehokkaampaa sisämarkkinoiden tarpeisiin suunniteltua alv-järjestelmää. KOM(2011) 851.

Euroopan komissio (2015). Valokeilassa Euroopan unionin politiikka: Verotus. <https://bookshop.europa.eu/fi/verotus-pbNA0115038/?CatalogCategoryID=sciexp2OwkgkAAAE.xjhtLxJz> 23.2.2017.

Euroopan komissio (2016). Kohti EU:n yhtenäistä arvonlisäveroaluetta - aika tehdä päätöksiä.

https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/com_2016_148_fi.pdf

Euroopan komissio (2017). Excise duties on alcohol, tobacco and energy.

http://ec.europa.eu/taxation_customs/business/excise-duties-alcohol-tobacco-energy_en

Eurostat (2016). Comparative price levels for food, beverages and tobacco.

http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Comparative_price_levels_for_food,_beverages_and_tobacco.

Harju, Jarkko – Kosonen, Tuomas (2013) Restaurant VAT cut: Cheaper meal and more service? VAT Working Papers 52/2013. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Helsinki.

HE 169/2013 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi päästökauppain muuttamisesta.

HE 125/2014 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi autoverolain muuttamisesta.

HE33/2015 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi autoverolain ja ajoneuvoverolain muuttamisesta.

Harju Jarkko; Hokkanen Topi; Laukkanen, Marita; Ollikka, Kimmo; Tamminen, Saa-ra (2016) Vuoden 2011 energiaverouudistuksen arviointia. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 61/2016.

Holm, Pasi - Kiander, Jaakko - Rauhanen, Timo - Virén, Matti (2007) Elintarvikkeiden arvonlisäverokannan alentamisen vaikutukset. Pellervon Taloudellisen Tutkimuslaitoksen raportteja 2000.

Martikainen, Emmi — Virén, Matti (2006) Valmisteverojen välittyminen kuluttajahintoihin Suomessa 1997–2004. VAT-keskustelualoitteita 397. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Helsinki.

OECD (2011a). Consumption Tax Trends 2010: VAT/GST and Excise Rates, Trends and Administration Issues, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/ctt-2010-en>

OECD (2011b). Environmental Taxation - A Guide for Policy Makers. <http://www.oecd.org/env/tools-evaluation/48164926.pdf>

OECD (2016), Consumption Tax Trends 2016: VAT/GST and Excise Rates, Trends and Policy Issues, OECD Publishing. http://www.oecd-ilibrary.org/taxation/consumption-tax-trends_19990979

Punakallio, Minna (2012). Kiristysten aika – kulutusverot meillä ja muualla. Verotietoa 65. Veronmaksajain Keskusliitto.

Päästökauppa, Työ- ja elinkeinoministeriön www-sivu. <http://tem.fi/paastokauppa>

Rauhanen, Timo (2003). Kulutusverotuksen harmonisointi EU:ssa. Teoksessa Hjerpe et al. 2003: Verokilpailu ja Suomen verojärjestelmä. WSOY, Vantaa.

Riigi Teataja (2017). Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seadus. <https://www.riigiteataja.ee/akt/127122016020>

Savolainen, Leena (2015). Verottaja kuluttajan kukkarolla – kulutusverot meillä ja muualla. Verotietoa 72. Veronmaksajain Keskusliitto.

Talousneuvosto (2002). Verotus kansainvälisessä toimintaympäristössä. Työryhmäraportti. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 2002/5.

THL (2015). Tupakoinnin yhteiskunnalliset kustannukset ja niiden arviointimenetelmät. 15/2015
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126796/URN_ISBN_978-952-302-503-5.pdf?sequence=1

Valtiovarainministeriö (2010). Verotuksen kehittämistyöryhmän loppuraportti. Valtiovarainministeriön julkaisuja 51/2010. Helsinki.

Valtiovarainministeriö (2016a). Verotuet 2015-2017e. <http://vm.fi/documents/10623/307601/Verotuet+2015+-+2017e/d873f2e5-6272-4ce1-a3fc-5b82e0c547f3>

Valtiovarainministeriö (2016b). Ajoneuvovero. <http://vm.fi/ajoneuvovero>

Verohallinto (2016). Autoveron määrä. http://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Autoverotus/Autoveron_maara

Yle (2017). Ruotsalaisten viinaralli jatkunut Lapissa yli 10 vuotta – "Alkoista lähinnä väkevämpiä juomia" <http://yle.fi/uutiset/3-9536256>

Ympäristöministeriö (2017). EU:n ympäristöministerit sopuun päästökauppadirektiivin uudistamisesta. [http://www.ymp.fi/fi-FI/Ajankohtaista/EUn_ymparistoministerit_sopuun_paastokau\(42290\)](http://www.ymp.fi/fi-FI/Ajankohtaista/EUn_ymparistoministerit_sopuun_paastokau(42290))

Liite 1

Kulutusverot suhteessa BKT:hen ja osuuksina kokonaisverotuo- tosta v. 1975-2016

Lähde: Tilastokeskus

	Kulutus- verot yhteensä, milj. €	Arvonlisä-/ liikevaihto- vero, milj. €	Muut kulutus- verot, milj. €	Kulutus- verot suh- teessa BKT:een, %	ALV / LVV suhteessa BKT:een, %	Muut kulutus- verot suhteessa BKT:een, %	Kulutus- verojen osuus kokonais- verotuo- tosta, %	ALV:n / LVV:n osuus kokonais- verotuo- tosta, %	Muiden kulutus- verojen osuus kokonaisvero- tuo- tosta, %
1975	2102	1030	1072	11,6	5,7	5,9	31,9	15,6	16,3
1976	2408	1121	1287	11,7	5,4	6,2	29,4	13,7	15,7
1977	2848	1393	1455	12,6	6,2	6,4	31,5	15,4	16,1
1978	3212	1606	1606	12,8	6,4	6,4	35,1	17,5	17,5
1979	3674	1791	1883	12,6	6,2	6,5	35,9	17,5	18,4
1980	4200	2062	2138	12,5	6,1	6,3	35,3	17,3	18,0
1981	4849	2425	2424	12,7	6,4	6,4	34,2	17,1	17,1
1982	5413	2670	2743	12,6	6,2	6,4	34,7	17,1	17,6
1983	6018	2994	3024	12,6	6,3	6,3	34,9	17,4	17,5
1984	7061	3722	3339	13,2	7,0	6,2	35,1	18,5	16,6
1985	7726	4173	3553	13,3	7,2	6,1	33,9	18,3	15,6
1986	8454	4646	3808	13,5	7,4	6,1	33,5	18,4	15,1
1987	9291	5528	3763	13,7	8,2	5,6	35,4	21,1	14,3
1988	11169	6507	4662	14,6	8,5	6,1	34,7	20,2	14,5
1989	12326	7361	4965	14,3	8,6	5,8	34,5	20,6	13,9
1990	12708	7519	5189	14,0	8,3	5,7	32,5	19,3	13,3
1991	12284	7171	5113	14,1	8,2	5,9	31,8	18,6	13,2
1992	11824	6579	5245	13,9	7,8	6,2	31,7	17,6	14,1
1993	11769	6504	5265	13,7	7,6	6,1	31,6	17,4	14,1
1994	12649	7009	5640	13,9	7,7	6,2	30,6	17,0	13,7
1995	13256	7622	5634	13,5	7,7	5,7	30,2	17,4	12,8
1996	13815	7996	5819	13,5	7,8	5,7	29,6	17,1	12,5
1997	15595	9144	6451	14,1	8,3	5,8	31,3	18,4	13,0
1998	16527	9701	6826	13,7	8,1	5,7	30,6	18,0	12,6
1999	17422	10137	7285	13,7	8,0	5,7	31,0	18,0	13,0
2000	18091	10869	7222	13,3	8,0	5,3	29,0	17,4	11,6
2001	18483	11118	7365	12,8	7,7	5,1	29,6	17,8	11,8
2002	19470	11731	7739	13,1	7,9	5,2	30,3	18,3	12,0
2003	20570	12487	8083	13,6	8,2	5,3	32,0	19,4	12,6
2004	21097	13010	8087	13,3	8,2	5,1	31,8	19,6	12,2
2005	21782	13748	8034	13,3	8,4	4,9	31,5	19,9	11,6
2006	22762	14537	8225	13,2	8,4	4,8	31,3	20,0	11,3
2007	23425	15207	8218	12,6	8,2	4,4	30,2	19,6	10,6
2008	24098	15658	8440	12,4	8,1	4,4	30,2	19,6	10,6
2009	23419	15176	8243	12,9	8,4	4,6	31,6	20,5	11,1
2010	24256	15533	8723	13,0	8,3	4,7	31,8	20,4	11,4
2011	27240	17315	9925	13,8	8,8	5,0	32,9	20,9	12,0
2012	28186	17987	10199	14,1	9,0	5,1	33,1	21,1	12,0
2013	29430	18888	10542	14,5	9,3	5,2	33,2	21,3	11,9
2014	29572	18948	10624	14,4	9,2	5,2	32,8	21,0	11,8
2015	29727	18974	10753	14,2	9,1	5,1	32,3	20,6	11,7
2016	31002	19485	11517	14,5	9,1	5,4	32,7	20,5	12,2

EU:n veroalue

Lähde: Tulli

Yhteisön veroalueella sovelletaan yhteisön harmonoidun väillisen verotuksen eli arvonlisä- ja valmisteverotuksen yhteisölain-säädäntöä, joka on siirretty osaksi jäsenvaltioiden kansallisia arvonlisä- ja valmisteverolakeja. Harmonoitujen valmisteverojen lisäksi on olemassa myös kansallisia valmisteveroja, joita yhteisöainsäädäntö ei koske. Harmonointi tarkoittaa verotuksen yhte-näistämistä yhteisön veroalueella.

EU-maat ja niiden alueet	Kuuluu EU:n veroalueeseen
Alankomaat (Euroopassa sijaitsevat alueet)	kyllä
Belgia	kyllä
Bulgaria	kyllä
Espanja	kyllä
-- Kanariansaaret	ei
-- Ceuta ja Melilla	ei
Irlanti	kyllä
Italia	kyllä
-- Livigno ja Campione d'Italia	ei
-- Lugano-järven Italialle kuuluvat vesialueet	ei
Itävalta	kyllä
Kreikka	kyllä
-- Agio Óros	ei
Kroatia	kyllä
Kypros	kyllä
-- Kyproksen pohjoisosa	ei
Latvia	kyllä
Liettua	kyllä
Luxemburg	kyllä
Malta	kyllä
Portugali	kyllä
Puola	kyllä
Ranska	kyllä
-- merentakaiset departementit Guadeloupe, Ranskan Guyana, Martinique, Reunion, Mayotte	ei
-- muut merentakaiset alueet Saint Pierre-et-Miquelon sekä Uusi Kaledonia, Wallis ja Futunasaaret, Ranskan Polynesia, Ranskan territoriot Australaasiassa ja Etelämantereella	ei
Romania	kyllä
Ruotsi	kyllä
Saksa	kyllä
-- Helgoland ja Büsingen	ei
Slovakia	kyllä
Slovenia	kyllä
Suomi	kyllä
-- Ahvenanmaa	ei
Tanska	kyllä
Tšekki	kyllä
Unkari	kyllä
Viro	kyllä
Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta	kyllä
-- Gibraltar	ei

Liite 2

2/2

EU:n ulkopuoliset valtiot ja alueet	kuuluu EU:n veroalueeseen
Färsaaret	ei
Grönlanti	ei
Kanaalisaaret	ei
Mansaari	Ks. °) ja °°)
Monaco	Ks. °) ja °°)
Vatikaani	ei

EU:n ulkopuoliset valtiot ja alueet	kuuluu EU:n veroalueeseen
Andorra	ei
San Marino	kuuluu valmisteveroalueeseen ^{°°}); ei kuulu arvonlisäveroalueeseen
Turkki	ei

°) Neuvoston direktiivin 2006/112/EY (Alv-direktiivi) 7 artiklan 1 kohdassa säädetään, että Monacon ruhtinaskunnan Ranskan kanssa, Mansaaren Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa sekä Yhdistyneen kuningaskunnan Akrotirista ja Dhekeliaista Kyproksen kanssa tekemien yleissopimusten ja sopimusten perusteella Monacon ruhtinaskuntaa, Mansaarta ja Yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluvia Akrotirin ja Dhekelian tukikohta-alueita ei pidetä tätä direktiiviä sovellettaessa kolmansina maina. Kuitenkin 7 artiklan 2. kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että liiketoimia, joiden lähtö- tai määräpaikka on:

- Monacon ruhtinaskunnassa, kohdellaan liiketoimina, joiden lähtö- tai määräpaikka on Ranskassa,
- Mansaarella, kohdellaan liiketoimina, joiden lähtö- tai määräpaikka on Yhdistyneessä kuningaskunnassa, tai
- Yhdistyneen kuningaskunnan suvereniteettiin kuuluvilla Akrotirin ja Dhekelian tukikohta-alueilla, kohdellaan liiketoimina, joiden lähtö- tai määräpaikka on Kyproksessa.

°°) Neuvoston direktiivin 92/12/ETY (järjestelmädirektiivi) 2 artiklan 4. kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että liiketoimia, joiden lähtö- tai määräpaikka on:

- Monacon ruhtinaskunta, kohdellaan liiketoimina, joiden lähtö- tai määräpaikka on Ranskan tasavalta,
- Jungholz ja Mittelberg (Kleines Walsertal), kohdellaan liiketoimina, joiden lähtö- tai määräpaikka on Saksan liittotasavalta,
- Mansaari, kohdellaan liiketoimina, joiden lähtö- tai määräpaikka on Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistynyt kuningaskunta,
- San Marino, kohdellaan liiketoimina, joiden lähtö- tai määräpaikka on Italian tasavalta.

Liite 3

Arvonlisäverokannat eräissä maissa 2017

Lähde: European Commission, vatlive.com

Maa	Yleinen verokanta	Alennettu verokanta	Erityinen alennettu verokanta	"Parking rate"	Nollaverokanta (x= on)
Alankomaat	21	6	-	-	x
Australia	10	-	-	-	x
Belgia	21	6 / 12	-	12	x
Britannia	20	5	-	-	x
Bulgaria	20	9	-	-	x
Espanja	21	10	4	-	x
Intia *	12 - 15	1 - 5,5	-	-	x
Irlanti	23	9 / 13,5	4,8	13,5	x
Islanti	24	11	-	-	x
Italia	22	5 / 10	4	-	x
Itävalta	20	10 / 13	-	13	x
Japani	8	-	-	-	x
Kanada **	5	-	-	-	x
Kiina ***	17	6 / 11 / 13	-	-	x
Kreikka	24	6 / 13	-	-	x
Kroatia	25	5 / 13	-	-	x
Kypros	19	5 / 9	-	-	x
Latvia	21	12	-	-	x
Liettua	21	5 / 9	-	-	x
Luxemburg	17	8	3	14	x
Malta	18	5 / 7	-	-	x
Norja	25	10 / 11,11 / 15	-	-	x
Portugali	23	6 / 13	-	13	x
Puola	23	5 / 8	-	-	x
Ranska	20	5,5 / 10	2,1	-	x
Romania	19	5 / 9	-	-	x
Ruotsi	25	6 / 12	-	-	x
Saksa	19	7	-	-	x
Slovakia	20	10	-	-	x
Slovenia	22	9,5	-	-	x
Suomi	24	10 / 14	-	-	x
Sveitsi	8	2,5 / 3,8	-	-	x
Tanska	25	-	-	-	x
Tšekki	21	10 / 15	-	-	x
Unkari	27	5 / 18	-	-	x
Venäjä	18	10	-	-	x
Viro	20	9	-	-	x

* Arvonlisäveroa sovelletaan osavaltioiden väliseen myyntiin. Kansainväliseen kauppaan sovelletaan liittovaltion myyntiveroa. Palveluiden myynnillä on oma välillinen 15 prosentin vero. Intiassa on käytössä myös korotettu 20 %:n alv-kanta mm. alkoholille.

** (Goods and Services Tax) Yleisen verokannan lisäksi lähes kaikki provinssit asettavat oman arvonlisäveron ja tietyillä maakunnilla on vielä sen päälle omia arvonlisäverojaan.

*** Alv:n ohella Kiinassa on tietyille palveluille suunnattuja kulutusveroja.

Alkoholijuomaverotaulukko sekä juomapakkausvero 2017

Olut	
Alkoholipitoisuus	Veron määrä, snt/100 % alk./cl
0,5 < til-% ≤ 2,8	8,00
til-% > 2,8	32,05
Viinit ja muut käymisteitse valmistetut alkoholijuomat	
Alkoholipitoisuus	Veron määrä, snt/litra
1,2 < til-% ≤ 2,8	22,00
2,8 < til-% ≤ 5,5	169,00
5,5 < til-% ≤ 8	241,00
8 < til-% ≤ 15	339,00
Viinit	
Alkoholipitoisuus	Veron määrä, snt/litra
15 < til-% ≤ 18	339,00
Välituotteet	
Alkoholipitoisuus	Veron määrä, snt/litra
1,2 < til-% ≤ 15	411,00
15 < til-% ≤ 22	670,00
Etyylialkoholi: tullitariffin nimikkeeseen 2208 kuuluvat tuotteet	
Alkoholipitoisuus	Veron määrä, snt/100 % alk./cl
1,2 < til-% ≤ 2,8	8,00
2,8 < til-%	45,55
Muut	45,55

Juomapakkausvero

Alkoholi- ja virvoitusjuomien kertakäyttöisistä juomapakkauksista on suoritettava valmisteveroa 51 senttiä litralta. Juomapakkausten valmisteverosta on vapautettu pakkaukset, jotka ovat uudelleentäytettäviä tai raaka-aineena hyödynnettäviä ja jotka kuuluvat panttiin perustuvaan palautusjärjestelmään. Näiden lisäksi on olemassa muutamia yksityiskohtaisia poikkeuksia.

Alkoholin valmisteverotaset EU-maissa 1.1.2017

tilanne 1.1.2017 (Viro 1.2.2017)

Maa	Väkevä 40 %		Olut 5 %		Viini, 11 %		Yleinen alv-kanta, %
	Vero €/70 cl juomaa	Vero €/l puhdasta alkoholia	Vero €/l juomaa	Vero €/l puhdasta alkoholia	Vero €/l juomaa	Vero €/l puhdasta alkoholia	
EU minimi	1,54	5,50	0,09	1,87	0	0	
	550 EUR per hl/pure alcohol		1,87 EUR per hl/°alc.		0 EUR per hl		
EU-28							
Alankomaat	4,72	16,86	0,38	7,59	0,88	8,03	21
Belgia	8,38	29,93	0,25	5,01	0,75	6,81	21
Britannia	8,87	31,68	1,25	24,94	3,18	28,93	20
Bulgaria	1,57	5,62	0,10	1,92	0,00	0,00	20
Espanja	2,69	9,59	0,37	7,48	0,00	0,00	21
Irlanti	11,92	42,57	1,13	22,55	4,25	38,62	23
Italia	2,90	10,36	0,38	7,55	0,00	0,00	22
Itävalta	3,36	12,00	0,25	5,00	0,00	0,00	20
Kreikka	6,86	24,50	0,63	12,50	0,20	1,82	24
Kroatia	1,98	7,06	0,26	5,24	0,00	0,00	25
Kypros	2,68	9,57	0,30	6,00	0,00	0,00	19
Latvia	3,92	14,00	0,21	4,20	0,74	6,73	21
Liettua	3,79	13,54	0,17	3,36	0,78	7,08	21
Luxemburg	2,92	10,41	0,10	1,98	0,00	0,00	17
Malta	3,81	13,60	0,24	4,83	0,21	1,86	18
Portugali	3,72	13,28	0,20	4,00	0,00	0,00	23
Puola	3,72	13,29	0,23	4,59	0,37	3,35	23
Ranska	4,87	17,38	0,37	7,41	0,04	0,34	20
Romania	2,08	7,43	0,09	1,87	0,00	0,00	19
Ruotsi	15,08	53,85	1,08	21,55	2,73	24,81	25
Saksa	3,65	13,03	0,10	1,97	0,00	0,00	19
Slovakia	3,02	10,80	0,18	3,59	0,00	0,00	20
Slovenia	3,70	13,20	0,61	12,10	0,00	0,00	22
Suomi	12,75	45,55	1,60	32,05	3,39	30,82	24
Tanska	5,64	20,14	0,38	7,51	1,56	14,17	25
Tseki	2,95	10,55	0,15	2,94	0,00	0,00	21
Unkari	3,03	10,82	0,26	5,18	0,00	0,00	27
Viro	6,69	23,89	0,46	9,13	1,23	11,20	20

Lähde: Euroopan komissio

Verotaset asetetaan usein euromääräisenä hehtolitraa absoluuttialkoholia kohden.

Hehtolitra tarkoittaa 100 litraa kyseistä juomaa.

Oluen verotaset asetetaan suhteessa kantavierteen sokeripitoisuuteen tai oluen alkoholiprosenttiin. Viinin verotaset asetetaan suhteessa lopullista juomaa kohden.

Liite 6

Tupakkatuotteiden valmisteverotaulukko 1.1.-30.6.2017

	Euroa/yksikkö	Prosenttia vähittäis- myyntihinnasta
Savukkeet	45,50/1000 kpl	52
– savukkeiden vähimmäisvero	211,50/1000 kpl	-
Sikarit ja pikkusikarit	-	33
Piippu- ja savuketupakka	37,25/kg	48
Savukkeiksi käärittävä hienoksi leikattu tupakka	31,00/kg	52
– savukkeiksi käärittävän hienoksi leikatun tupakan vähimmäisvero	128,50/kg	-
Savukepaperi	-	60
Muu tupakkaa sisältävä tuote	-	60
Sähkösavukeneste		
- Nikotiinipitoinen	0,30/ml	
- Nikotiiniton	0,30/ml	

Tupakkatuotteiden valmisteverotaulukko 1.7.2017-

	Euroa/yksikkö	Prosenttia vähittäis- myyntihinnasta
Savukkeet	49,50/1000 kpl	52
– savukkeiden vähimmäisvero	223,00/1000 kpl	-
Sikarit ja pikkusikarit	-	34
Piippu- ja savuketupakka	41,50/kg	48
Savukkeiksi käärittävä hienoksi leikattu tupakka	33,50/kg	52
– savukkeiksi käärittävän hienoksi leikatun tupakan vähimmäisvero	135,50/kg	-
Savukepaperi	-	60
Muu tupakkaa sisältävä tuote	-	60
Sähkösavukeneste		
- Nikotiinipitoinen	0,30/ml	
- Nikotiiniton	0,30/ml	

Savukkeiden valmisteverotaset EU-maissa 1.1.2017

Maa			Painotettu keskihinta	Yksikkö- vero,	Yksikkö- vero painotetusta keskihinnasta	Suhteellinen valmistevero painotetusta keskihinnasta	Tupakka- verot yht. painotetusta keskihinnasta	Arvonlisä- vero painotetusta keskihinnasta	Verot yhteensä painotetusta keskihinnasta
			€/1000 kpl	€ /1000 kpl	%	%	%	%	%
EU-28									
Itävalta	AT		224,20	50,00	22,3 %	39,0 %	61,3 %	16,7 %	78,0 %
Belgia	BE		286,29	42,67	14,9 %	45,8 %	60,7 %	17,4 %	78,1 %
Bulgaria	BG	1,9558	125,78	51,64	41,1 %	27,0 %	68,1 %	16,7 %	84,7 %
Kypros	CY		215,00	55,00	25,6 %	34,0 %	59,6 %	16,0 %	75,6 %
Tšekki	CZ	27,50	148,29	52,55	35,4 %	27,0 %	62,4 %	17,4 %	79,8 %
Saksa	DE		266,98	98,20	36,8 %	21,7 %	58,5 %	16,0 %	74,4 %
Tanska	DK	7,4437	270,50	158,80	58,7 %	1,0 %	59,7 %	20,0 %	79,7 %
Viro	EE		162,00	63,50	39,2 %	30,0 %	69,2 %	16,7 %	85,9 %
Kreikka	EL		187,30	82,50	44,0 %	26,0 %	70,1 %	19,4 %	89,4 %
Espanja	ES		222,00	24,70	11,1 %	51,4 %	62,5 %	17,0 %	79,5 %
Suomi	FI		283,76	45,50	16,0 %	52,0 %	68,0 %	19,4 %	87,4 %
Ranska	FR		337,75	48,75	14,4 %	49,7 %	64,1 %	16,7 %	80,8 %
Kroatia	HR	7,6425	152,42	36,64	24,0 %	36,0 %	60,0 %	20,0 %	80,0 %
Unkari	HU	310,30	177,67	52,57	29,6 %	25,0 %	54,6 %	21,3 %	75,9 %
Irlanti	IE		484,00	288,22	59,5 %	9,5 %	69,1 %	18,7 %	87,8 %
Italia	IT		233,00	17,88	7,7 %	51,0 %	58,7 %	18,0 %	76,7 %
Liettua	LT		138,50	50,68	36,6 %	25,0 %	61,6 %	17,4 %	79,0 %
Luxemburg	LU		225,56	18,39	8,2 %	46,6 %	54,8 %	14,5 %	69,3 %
Latvia	LV		144,46	56,20	38,9 %	25,0 %	63,9 %	17,4 %	81,3 %
Malta	MT		262,63	107,00	40,7 %	23,4 %	64,2 %	15,3 %	79,4 %
Alankomaat	NL		302,50	166,46	55,0 %	5,0 %	60,0 %	17,4 %	77,4 %
Puola	PL	4,1815	158,36	48,16	30,4 %	31,4 %	61,8 %	18,7 %	80,5 %
Portugali	PT		206,68	88,20	42,7 %	17,0 %	59,7 %	18,7 %	78,4 %
Romania	RO	4,4093	162,76	75,09	46,1 %	10,6 %	56,8 %	19,4 %	76,1 %
Ruotsi	SE	9,0932	294,73	158,45	53,8 %	1,0 %	54,8 %	20,0 %	74,8 %
Slovenia	SI		175,50	68,82	39,2 %	21,2 %	60,4 %	18,0 %	78,4 %
Slovakia	SK		153,17	59,50	38,8 %	23,0 %	61,8 %	16,7 %	78,5 %
Britannia	UK	0,7782	442,81	224,95	50,8 %	16,5 %	67,3 %	16,7 %	84,0 %

Savukeaskin (20 kpl) keskihinnan muodostuminen EU-maissa 1.1.2017

Maa	Painotettu keskihinta (20 kpl) €	Tupakkaverot yhteensä tupakka-askissa €	Arvonlisä-veroa tupakka-askissa €	Verot yhteensä tupakka-askissa €	Tupakan netto-hinta askissa €
EU-28					
Bulgaria	2,5	1,7	0,4	2,1	0,4
Liettua	2,8	1,7	0,5	2,2	0,6
Latvia	2,9	1,8	0,5	2,3	0,5
Tsekki	3,0	1,9	0,5	2,4	0,6
Kroatia	3,0	1,8	0,6	2,4	0,6
Slovakia	3,1	1,9	0,5	2,4	0,7
Puola	3,2	2,0	0,6	2,6	0,6
Viro	3,2	2,2	0,5	2,8	0,5
Romania	3,3	2,0	0,5	2,5	0,8
Slovenia	3,5	2,1	0,6	2,8	0,8
Unkari	3,6	1,9	0,8	2,7	0,9
Kreikka	3,7	2,6	0,7	3,3	0,4
Portugali	4,1	2,5	0,8	3,2	0,9
Kypros	4,3	2,6	0,7	3,2	1,1
Espanja	4,4	2,8	0,8	3,5	0,9
Itävalta	4,5	2,7	0,7	3,5	1,0
Luxemburg	4,5	2,5	0,7	3,1	1,4
Italia	4,7	2,7	0,8	3,6	1,1
Malta	5,3	3,4	0,8	4,2	1,1
Saksa	5,3	3,1	0,9	4,0	1,4
Tanska	5,4	3,2	1,1	4,3	1,1
Suomi	5,7	3,9	1,1	5,0	0,7
Belgia	5,7	3,5	1,0	4,5	1,3
Ruotsi	5,9	3,2	1,2	4,4	1,5
Alankomaat	6,1	3,6	1,1	4,7	1,4
Ranska	6,8	4,3	1,1	5,5	1,3
Britannia	8,9	6,0	1,5	7,4	1,4
Irlanti	9,7	6,7	1,8	8,5	1,2

Energiatuotteiden verotaulukot 2017

Tuote	Tuote-ryhmä	Energiasisältövero	Hiilidioksidivero	Huoltovarmuusmaksu	Yhteensä
Moottoribensiini snt/l	10	52,19	17,38	0,68	70,25
Pienmoottoribensiini snt/l	11	32,19	17,38	0,68	50,25
Bioetanoli snt/l	20	34,25	11,40	0,68	46,33
Bioetanoli R snt/l	21	34,25	5,70	0,68	40,63
Bioetanoli T snt/l	22	34,25	0,00	0,68	34,93
MTBE snt/l	23	42,41	14,12	0,68	57,21
MTBE R snt/l	24	42,41	12,56	0,68	55,65
MTBE T snt/l	25	42,41	11,01	0,68	54,10
TAME snt/l	26	45,67	15,20	0,68	61,55
TAME R snt/l	27	45,67	13,84	0,68	60,19
TAME T snt/l	28	45,67	12,47	0,68	58,82
ETBE snt/l	29	44,04	14,66	0,68	59,38
ETBE R snt/l	30	44,04	11,95	0,68	56,67
ETBE T snt/l	31	44,04	9,24	0,68	53,96
TAAE snt/l	32	47,3	15,75	0,68	63,73
TAAE R snt/l	33	47,3	13,46	0,68	61,44
TAAE T snt/l	34	47,3	11,18	0,68	59,16
Biobensiini snt/l	38	52,19	17,38	0,68	70,25
Biobensiini R snt/l	39	52,19	8,69	0,68	61,56
Biobensiini T snt/l	40	52,19	0,00	0,68	52,87
Etanolidiesel snt/l	47	15,18	11,65	0,35	27,18
Etanolidiesel R snt/l	48	15,18	6,40	0,35	21,93
Etanolidiesel T snt/l	49	15,18	1,15	0,35	16,68
Dieselöljy snt/l	50	32,77	19,90	0,35	53,02
Dieselöljy para snt/l	51	25,95	18,79	0,35	45,09
Biodieselöljy snt/l	52	30,04	18,24	0,35	48,63
Biodieselöljy R snt/l	53	30,04	9,12	0,35	39,51
Biodieselöljy T snt/l	54	30,04	0,00	0,35	30,39
Biodieselöljy P snt/l	55	25,95	18,79	0,35	45,09
Biodieselöljy P R snt/l	56	25,95	9,40	0,35	35,70
Biodieselöljy P T snt/l	57	25,95	0,00	0,35	26,30
Kevyt polttoöljy snt/l	60	9,7	15,47	0,35	25,52
Kevyt polttoöljy rikitön snt/l	61	7,05	15,47	0,35	22,87
Biopolttoöljy snt/l	62	7,05	15,47	0,35	22,87
Biopolttoöljy R snt/l	63	7,05	7,74	0,35	15,14
Biopolttoöljy T snt/l	64	7,05	0,00	0,35	7,40
Raskas polttoöljy snt/kg	71	8,05	18,78	0,28	27,11
Lentopetroli snt/l	81	56,76	19,24	0,35	76,35
Lentobensiini snt/l	91	51,7	17,21	0,68	69,59
Metanoli snt/l	100	26,1	8,69	0,68	35,47
Metanoli R snt/l	101	26,1	4,34	0,68	31,12
Metanoli T snt/l	102	26,1	0,00	0,68	26,78
Nestekaasu snt/kg	110	9,01	17,53	0,11	26,65
Bionestekaasu snt/kg	111	9,01	17,53	0,11	26,65
Bionestekaasu R snt/kg	112	9,01	8,76	0,11	17,88
Bionestekaasu T snt/kg	113	9,01	0,00	0,11	9,12

Sähkön ja eräiden polttoaineiden verotaulukot vuonna 2017**VEROTAULUKKO 1**

Tuote		Tuote-ryhmä	Energia-sisältö-vero	Hiili-dioksidi-vero	Huolto-varmuus-maksu	Yhteensä
Kivihiili, kivihiilibriketit, kivihiilestä valmistetut kiinteät polttoaineet	€/t	1	49,93	139,91	1,18	191,02
Maakaasu	€/MWh	2	7,05	11,48	0,084	18,614

VEROTAULUKKO 2

Tuote		Tuote-ryhmä	Energia-vero	Huolto-varmuus-maksu	Yhteensä
Sähkö					
- veroluokka I	snt/kWh	1	2,24	0,013	2,253
- veroluokka II	snt/kWh	2	0,69	0,013	0,703
Mäntyöljy	snt/kg	3	27,11	0	27,11
Polttoturve	€/MWh	4	1,90	0	1,9

Jäteverotaulukko 2017

Jäteryhmä	
2	Maataloudessa, puutarhataloudessa, vesiviljelyssä, metsätaloudessa, metsästyksessä, kalastuksessa sekä elintarvikkeiden valmistuksessa ja jalostuksessa syntyvät jätteistä
3	Puun käsittelyssä sekä levyjen ja huonekalujen, massan, paperin ja kartongin valmistuksessa syntyvistä jätteistä
4	Nahka-, turkis- ja tekstiiliteollisuuden jätteet
5	Öljynjalostuksessa, maakaasun puhdistuksessa ja hiilen pyrolyttisessä käsittelyssä syntyvät jätteet
7	Orgaanisissa kemian prosesseissa syntyvät jätteet
8	Pinnoitteiden (maalien, lakkojen ja lasimaisten emalien), liimojen, tiivistysmassojen sekä painovärien valmistuksessa, sekoituksessa, jakelussa ja käytössä syntyvät jätteet
9	Valokuvateollisuuden jätteet
10	Termisissä prosesseissa syntyvistä jätteistä
11	Metallien ja muiden materiaalien kemiallisessa pintakäsittelyssä ja pinnoittamisessa sekä ei-rautametallien hydrometallurgiassa syntyvistä jätteistä:
12	Metallien ja muovien muovauksessa sekä fysikaalisessa ja mekaanisessa pintakäsittelyssä syntyvät jätteet
15	Pakkausjätteet, absorboimisaineet, puhdistusliinat, suodatinmateriaalit ja suojavaatteet, joita ei ole mainittu muualla
16	Jätteistä, joita ei ole mainittu muualla luettelossa
17	Rakentamisessa ja purkamisessa syntyvistä jätteistä (pilaantuneilta alueilta kaivetut maa-ainekset mukaan luettuina):
18	Ihmisten ja eläinten terveyden hoidossa tai siihen liittyvässä tutkimustoiminnassa syntyvät jätteet (lukuun ottamatta keittiö- ja ravintolajätteitä, jotka eivät ole syntyneet välittömässä hoitotoiminnassa)
19	Jätehuoltolaitoksissa, erillisissä jätevedenpuhdistamoissa sekä ihmisten käyttöön tai teollisuuskäyttöön tarkoitetun veden valmistuksessa syntyvät jätteet
20	Yhdyskuntajätteet (asumisessa syntyvät jätteet ja niihin rinnastettavat kaupan, teollisuuden ja muiden laitosten jätteet), erilliskerätyt jakeet mukaan luettuina

Vero on 70 euroa tonnilta jätettä, joka toimitetaan kaatopaikalle.

Virvoitusjuomien valmisteverotaulukko 2017

Tullitariffin nimike	Tuote	Tuote- ryhmä	Veron määrä
2009	Käymättömät ja lisättyä alkoholia sisältämättömät hedelmämehut (myös rypäleen puristemehu "grape must") ja kasvismehut, myös lisättyä sokeria tai muuta makeutusainetta sisältävät: (alkoholipitoisuus enintään 0,5 tilavuusprosenttia)	1	22,0 snt/l
2106:sta	- sokeriton	1A	11,0 snt/l
	Muualla kuulumattomat elintarvikevalmisteet: – alkoholia sisältämättömät tai enintään 1,2 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävät tuotteet, jotka on tarkoitettu käytettäväksi juomien valmistukseen: – – kiinteässä muodossa olevat juoma-aineet	2	1,4 €/kg
	- sokeriton	2A	95 snt/kg
	– – muut	3	22,0 snt/l
	- sokeriton	3A	11,0 snt/l
2201	Vesi, myös luonnon tai keinotekoinen kivennäisvesi ja hiilihapotettu vesi, lisättyä sokeria tai muuta makeutusainetta sisältämätön ja maustamaton; jää ja lumi:– ei kuitenkaan jää eikä lumi	4A	11,0 snt/l
2202	Vesi, myös kivennäisvesi ja hiilihapotettu vesi, lisättyä sokeria tai muuta makeutusainetta sisältävä tai maustettu, ja muut alkoholittomat juomat, ei kuitenkaan nimikkeen 2009 hedelmä- tai kasvismehut: (alkoholipitoisuus enintään 0,5 tilavuusprosenttia)– ei kuitenkaan maustamattomat kasvipohjaiset juomat	5	22,0 snt/l
	- sokeriton	5A	11,0 snt/l
2204:stä	Tuoreista rypäleistä valmistettu viini, myös väkevöity viini; rypäleen puristemehu (grape must), muu kuin nimikkeeseen 2009 kuuluva: (alkoholipitoisuus yli 0,5 tilavuusprosenttia)	6	22,0 snt/l
	– alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosenttia	6A	11,0 snt/l
	- sokeriton		
2205:stä	Vermutti ja muu tuoreista viinirypäleistä valmistettu viini, joka on maustettu kasveilla tai aromaattisilla aineilla: (alkoholipitoisuus yli 0,5 tilavuusprosenttia)	7	22,0 snt/l
	– alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosenttia	7A	11,0 snt/l
	- sokeriton		
2206:sta	Muut käymisen avulla valmistetut juomat (esim. siideri, päärynäviini ja sima); käymisen avulla valmistettujen juomien sekoitukset sekä käymisen avulla valmistettujen juomien ja alkoholittomien juomien sekoitukset, muualla kuulumattomat: (alkoholipitoisuus yli 0,5 tilavuusprosenttia)	8	22,0 snt/l
	– alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosenttia, ei kuitenkaan oluen ja alkoholittomien juomien sekoitukset	8A	11,0 snt/l
	- sokeriton		
2208:sta	Denaturoimaton etyylialkoholi (etanoli), alkoholipitoisuus pienempi kuin 80 tilavuusprosenttia; väkevät alkoholijuomat, liköörit ja muut alkoholipitoiset juomat: (alkoholipitoisuus yli 0,5 tilavuusprosenttia)	9	22,0 snt/l
	– juomat, alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosenttia:	9A	11,0 snt/l
	– – hiilihapotetut		
	- sokeriton		

Liite 11

3302:sta	-- muut	10	22,0 snt/l
	- sokeriton	10:00 ap.	11,0 snt/l
3824:stä	Hyvähajuisten aineiden seokset sekä yhteen tai useampaan tällaiseen aineeseen perustuvat seokset (myös alkoholiliuokset), jollaisia käytetään raaka-aineena teollisuudessa; muut hyvähajuisiin aineisiin perustuvat valmisteet, jollaisia käytetään juomien valmistukseen:		
	- jollaisia käytetään elintarvike- tai juomateollisuudessa:		
	- jollaisia käytetään juomateollisuudessa, alkoholipitoisuus enintään 1,2 tilavuusprosenttia	11	22,0 snt/l
	- sokeriton	11A	11,0 snt/l
	Kemialliset tuotteet ja kemian- tai siihen liittyvän teollisuuden valmisteet (myös jos ne ovat luonnontuotteiden seoksia), muualle kuulumattomat:		
	- juomien valmistukseen soveltuvat kivennäissuolaliuokset	12	22,0 snt/l
- sokeriton	12A	11,0 snt/l	

Valmisteveroesimerkkien oletukset ja laskelmat 2017

Väkevät (yli 10 %): Koskenkorva 38 %		
Iasipullo uudelleentäytettävä		
Tilavuus, senttilitraa	50	
Til-%	38 %	
Väh.hinta, euroa	13,69	
Alkoholivero, e/100%alk/cl	0,46	
Juomapakkauusvero e/l	0	
Alv	24 %	
Pantti, euroa	0,10	
Laskelma	€	%-osuus
Nettohinta	2,31	17 %
Alkoholivero	8,65	63 %
Juomapakkauusvero	0,0	0 %
Arvonlisävero, ml. pantti	2,63	19 %
Pantti	0,10	1 %
Vähittäishinta (ml. pantti)	13,69	100 %
verot yht. pl. pantin alv.	11,28	82 %

Viinit (yli 8 %)		
Pullo raaka-aineena hyödynnettävä		
Tilavuus, litraa	0,75	
Til-%	12 %	
Väh.hinta, euroa	8,70	
Alkoholivero, e/l	3,39	
Juomapakkauusvero e/l	0	
Alv	24 %	
Pantti, euroa	0,1	
Laskelma	€	%-osuus
Nettohinta	4,39	50 %
Alkoholivero	2,54	29 %
Juomapakkauusvero	0,00	0 %
Arvonlisävero, ml. pantti	1,66	19 %
Pantti	0,10	1 %
Vähittäishinta (ml. pantti)	8,70	100 %
verot yht. pl. pantin alv.	4,21	48 %

Olut (yli 2,8 %), euroa		
tölkki, kierrätettävä		
Tilavuus, senttilitraa	33	
Til-%	4,6 %	
Väh.hinta, euroa	1,04	
Alkoholivero, e/100%alk/cl	0,3205	
Juomapakkauusvero e/l	0	
Alv	24 %	
Pantti, euroa	0,15	
Laskelma	€	%-osuus
Nettohinta	0,23	22 %
Alkoholivero	0,49	47 %
Juomapakkauusvero	0,00	0 %
Arvonlisävero, pl. pantti	0,17	17 %
Pantti	0,15	14 %
Vähittäishinta (ml. pantti)	1,04	100 %
verot yht. pl. pantin alv.	0,66	63 %

Limsapullo, 1,5 litra		
pullo uudelleentäytettävä		
Tilavuus, litraa	1,5	1,51 €/l
Väh.hinta, euroa	2,26	
Valmistevero, €/l	0,22	
Juomapakkauusvero	0	
Alv	14 %	
Pantti, euroa	0,4	
Pantin alv	24 %	
Laskelma	€	%-osuus
Nettohinta	1,30	58 %
Valmistevero	0,33	15 %
Juomapakkauusvero	0	0 %
Arvonlisävero, pl. pantti	0,23	10 %
Pantti	0,4	18 %
Vähittäishinta (ml. pantti)	2,26	100 %
verot yht. pl. pantin alv.	0,56	25 %

Bensa 95E		
Kuluttajahinta, 15.3.2017 (ÖKL)	146,3	snt/l
(Verot (oil.fi) snt/l)	91,7	
		%-osuus
Verot, biokomponentti 10 %	67,29	46,0 %
Biokomponentti, bioetanol R	40,63	
Moottoribensiini yht.	70,25	
energiasäiltövero	52,19	
hiilidioksidivero	17,38	
huoltovarmuusmaksu	0,68	
Arvonlisävero	28,32	19,4 %
Veroton hinta	50,69	34,7 %
Verot yht.	95,61	
Verojen osuus	65,3 %	

Diesel		
Kuluttajahinta 15.3.2017 (ÖKL)	132,1	snt/l
(Verot (oil.fi) c/l)	74,6	
		%-osuus
Verokanta	52,11	39,4 %
Biokomponentti, biodiesel R	37,89	
Dieselöljy yht.	50,61	
energiasäiltövero	32,77	
hiilidioksidivero	19,9	
huoltovarmuusmaksu	0,35	
Arvonlisävero	25,57	19,4 %
Veroton hinta	54,42	41,2 %
Verot yht.	77,68	
Verojen osuus	58,8 %	

Tupakka		
savukeaski	6 €	
jossa savukkeita	20 kpl	
yksikkövero	45,5 €/1000 kpl	
arvovero	52 %	
arvonlisävero	24 %	
Laskelma		
		%-osuus
Nettohintaa	0,81	13,5 %
yksikkövero	0,91	15,2 %
arvovero	3,12	52,0 %
arvonlisävero	1,16	19,4 %
Verot yht.	5,19	86,5 %
Vähittäismyyntihinta	6,00	100,0 %

Sähkö		
Pientaloasiakas; sähkönkulutus 5000 kWh/vuosi.		
Sähkökiuas, ei sähkölämmitystä, pääsulake 3x25 A.		
Laskelma		
		%-osuus
Sähkön valmistevero	2,253 snt/kWh	14,5 %
Arvonlisävero	24 %	
Sähkön* veroton hinta	10,3 snt/kWh	66,2 %
Valmisteverollinen hinta	12,553 snt/kWh	
Arvonlisävero	3,01 snt/kWh	19,4 %
Verot yht.	5,27 snt/kWh	33,8 %
Hinta yht.	15,57 snt/kWh	100,0 %
* sähköenergia ja sähkön siirtohinta 1.1.2015.		
Lähde: Energiavirasto		

Liite 13

Autoveron määräytyminen 2017-

Autoveroprosentti määräytyy auton CO₂-päästölukeman perusteella. Veroprosentti määritetään kokonaisuudessaan perusteella sellaisille uusille autoille, joita eivät koske EY-tyyppihyväksyntämenettely ja yhteisötason säännökset päästöjen mittaamisesta. Vero määräytyy 8 kg:n ja 1 g:n luokkavälein. Liitteen taulukkoa on tyypistetty siten, että joka kymmenes luokkaväli on listattu.

Verotaulukko 1

käyttövoima muu kuin diesel	käyttövoima diesel	käyttövoima mikä tahansa		2017	2018	2019-
massa (kg)	massa (kg)	CO ₂ (g)				
max. 51	max. 354	0		3,8	3,3	2,7
133-141	436-444	10		4,3	3,6	2,9
223-231	526-534	20		4,9	4,0	3,2
313-321	616-624	30		5,5	4,5	3,6
403-411	706-714	40		6,2	5,2	4,1
493-501	796-804	50		7,1	5,9	4,7
583-591	886-994	60		8,1	6,8	5,6
673-681	1076-1084	70		9,3	8,0	6,6
763-772	1166-1174	80		10,7	9,3	8,0
854-862	1257-1265	90		12,3	11,0	9,7
944-952	1347-1355	100		14,1	12,9	11,7
1034-1042	1437-1445	110		16,2	15,2	14,1
1124-1132	1527-1535	120		18,5	17,7	16,9
1214-1222	1617-1625	130		21,0	20,5	20,1
1305-1313	1707-1715	140		23,6	23,5	23,5
1395-1403	1798-1806	150		25,8	25,8	25,8
1485-1493	1888-1896	160		27,7	27,7	27,7
1575-1583	1978-1986	170		29,7	29,7	29,7
1665-1673	2068-2076	180		31,6	31,6	31,6
1755-1763	2158-2166	190		33,4	33,4	33,4
1846-1854	2248-2257	200		35,1	35,1	35,1
1936-1944	2339-2347	210		36,8	36,8	36,8
2026-2034	2429-2437	220		38,4	38,4	38,4
2116-2124	2519-2527	230		39,8	39,8	39,8
2206-2214	2609-2617	240		41,2	41,2	41,2
2296-2304	2699-2707	250		42,4	42,4	42,4
2387-2395	2790-2798	260		43,6	43,6	43,6
2477-2485	2880-2888	270		44,6	44,6	44,6
2567-2575	2970-2978	280		45,5	45,5	45,5
2657-2665	3060-3068	290		46,3	46,3	46,3
2747-2755	3150-3158	300		47,1	47,1	47,1
2837-2845	3240-3248	310		47,7	47,7	47,7
2928-2936	3331-3339	320		48,3	48,3	48,3
3018-3026	3421-3429	330		48,8	48,8	48,8
3108-3116	3511-3519	340		49,2	49,2	49,2
3198-3206	3601-3609	350		49,6	49,6	49,6
>3288	>3691	>360		50,0	50,0	50,0

Verotaulukko 2

Auton kokonaismassa (kg)	Vero-%:sta tehtävä vähennys (%-yksikköä)
2501–2550	9,8
2551–2600	11,5
2601–2650	12,8
2651–2700	13,8
2701–2750	14,7
2751–2800	15,4
2801–2850	16,1
2851–2900	16,7
2901–2950	17,2
2951–3000	17,8
3001–3050	18,3
3051–3100	18,7
3101–3150	19,1
3151–3200	19,6
3201–3250	19,9
3251–3300	20,3
3301–3350	20,7
3351–3400	21
3401–3450	21,4
3451–3500	21,7

Ajoneuvon käyttöönottoajankohdan ja hiilidioksidipäästön perusteella verotaulukon 1 (1481/2015) mukaan määräytyvästä veroprosentista vähennetään kokonaismassan mukaan määräytyvä verotaulukon 2 (1316/2011) mukainen määrä, jos alennukselle lain 8 §:ssä säädetty edellytykset täyttyvät. Veroprosentti on vähintään ajoneuvon käyttöönottoajankohdan mukainen liitteen verotaulukon 1 alin veron osuus.

Liite 14

Ajoneuvoveron perusvero / 365 päivää 1.1.2017-

Ajoneuvovero määräytyy auton CO₂-päästölukeman (luokkaväli 1 gramma/kilometri) tai auton massan perusteella. Liittettä on tiivistetty CO₂-päästötaulukon osalta siten, että joka kymmenes luokkaväli on listattu.

määräytymisperuste

CO ₂ -päästö(g/km)	€
0	106,21
10	109,13
20	112,78
30	116,80
40	121,18
50	126,29
60	131,76
70	138,33
80	145,63
90	153,66
100	162,79
110	173,01
120	184,32
130	196,73
140	210,24
150	225,20
160	240,90
170	258,05
180	276,67
190	296,01
200	316,09
210	337,26
220	358,79
230	380,69
240	402,96
250	425,22
260	447,12
270	468,66
280	489,10
290	509,17
300	528,15
310	546,04
320	562,83
330	578,16
340	592,39
350	605,53
360	617,58
370	628,16
380	638,02
390	646,78
399	653,71
400-	654,44

määräytymisperuste

Auton massa (kg)	€
-1300	222,65
1301-1400	233,60
1401-1500	245,28
1501-1600	257,69
1601-1700	270,83
1701-1800	284,70
1801-1900	299,30
1901-2000	314,63
2001-2100	330,69
2101-2200	347,48
2201-2300	365,00
2301-2400	383,25
2401-2500	402,23
2501-2600	421,94
2601-2700	442,38
2701-2800	463,55
2801-2900	485,45
2901-3000	508,08
3001-3100	531,44
3101-3200	555,53
3201-3300	580,35
3301-3400	605,90
3401-	632,18

Verotietoa sarjassa aikaisemmin ilmestynyt:

50. **Minna Punakallio: Verottaja ostajan kukkarolla**
Kulutusverot Suomessa ja muissa maissa. 4.10.2007
51. **Jaana Kurjenoja: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2007**
Suomi palkkaverottajana. 25.10.2007
52. **Minna Punakallio: Kuntien verot Suomen maakunnissa 2008**
Laskelmia kunnallisista veroista 19 kaupungissa ja maakunnassa vuonna 2008. 30.1.2008
53. **Jaana Kurjenoja: Työn verotus ja perheet Euroopassa**
Perheiden verotus, lapsilisät ja päivähoito 11 Euroopan maassa. 11.2.2008
54. **Jaana Kurjenoja: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2008**
Suomi työn verottajana. 15.9.2008
55. **Jaana Kurjenoja: Eläkkeensaajan verotus ja ostovoima 2000-luvulla** 10.2.2009
56. **Minna Punakallio: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2009**
Suomen asema työn verottajana. 16.11.2009
57. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Kuntien verot Suomen maakunnissa 2010**
Laskelmia kunnallisista veroista 19 kaupungissa ja maakunnassa. 7.1.2010
58. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Eläkkeet, verot ja ostovoima**
Esimerkilaskelmia eläketulon verotuksesta ja nettoeläkkeen ostovoimasta 2000-luvulla. 15.6.2010
59. **Minna Punakallio: Suomi ja muut maat työn verottajina**
Kansainvälinen palkkaverovertailu 2010. 9.11.2010
60. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Kuntien verot 2011 - missä maksat eniten?**
Laskelmia kunnallisista veroista maakunnissa, niiden keskuskaupungeissa ja Helsingin seudulla. 13.12.2010
61. **Minna Punakallio: Mitä tuloverotuksessa on tapahtunut?**
Palkansaajan verot ja ostovoima 1990-luvun alun laman jälkeen. 4.7.2011
62. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Mitä eläkeverotuksessa on tapahtunut?**
Eläkkeensaajan verot ja ostovoima 2000-2011. 4.8.2011
63. **Minna Punakallio: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2011** 19.12.2011
64. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Kuntien verot 2012 - missä maksat eniten?**
Laskelmia kunnallisista veroista maakunnissa, niiden keskuskaupungeissa ja Helsingin seudulla. 16.2.2012
65. **Minna Punakallio: Kiristysten aika**
Kulutusverot meillä ja muualla. 4.9.2012
66. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Eläkeverotus muutoksessa**
Eläkkeensaajan verot ja ostovoima 2000-2013. 4.12.2012
67. **Minna Punakallio: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2012.** 13.12.2012
68. **Mikael Kirkko-Jaakkola, Minna Punakallio: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2013.** 12.12.2013
69. **Niina Suutarinen: Kuntien verot 2014 - missä maksat eniten?**
Laskelmia kunnallisista veroista maakunnissa, niiden keskuskaupungeissa ja Helsingin seudulla. 11.6.2014
70. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2014.** 13.11.2014
71. **Leena Savolainen: Kuntien verot 2015 - missä maksat eniten?**
Laskelmia kunnallisista veroista maakunnissa, niiden keskuskaupungeissa ja Helsingin seudulla. 4.2.2015
72. **Leena Savolainen: Verottaja kuluttajan kukkarolla**
Kulutusverot meillä ja muualla. 8.4.2015
73. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Eläkkeensaajan verotus ja ostovoima 2000-luvulla** 12.5.2015
74. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2015.** 26.11.2015
75. **Leena Savolainen: Kuntien verot 2016 - missä maksat eniten?**
Laskelmia kunnallisista veroista maakunnissa, niiden keskuskaupungeissa ja Helsingin seudulla. 27.1.2016
76. **Mikael Kirkko-Jaakkola: Kansainvälinen palkkaverovertailu 2016.** 30.11.2016
77. **Leena Savolainen: Kuntien verot 2017 - missä maksat eniten?**
Laskelmia kunnallisista veroista maakunnissa, niiden keskuskaupungeissa ja Helsingin seudulla. Tammikuu 2017

Veronmaksajain Keskusliitto + Verotieto Oy
Kalevankatu 4, 00100 HELSINKI, puhelin (09) 618 871, fax (09) 608 087
www.veronmaksajat.fi

VERONMAKSAJAT
Puolenpitoa.